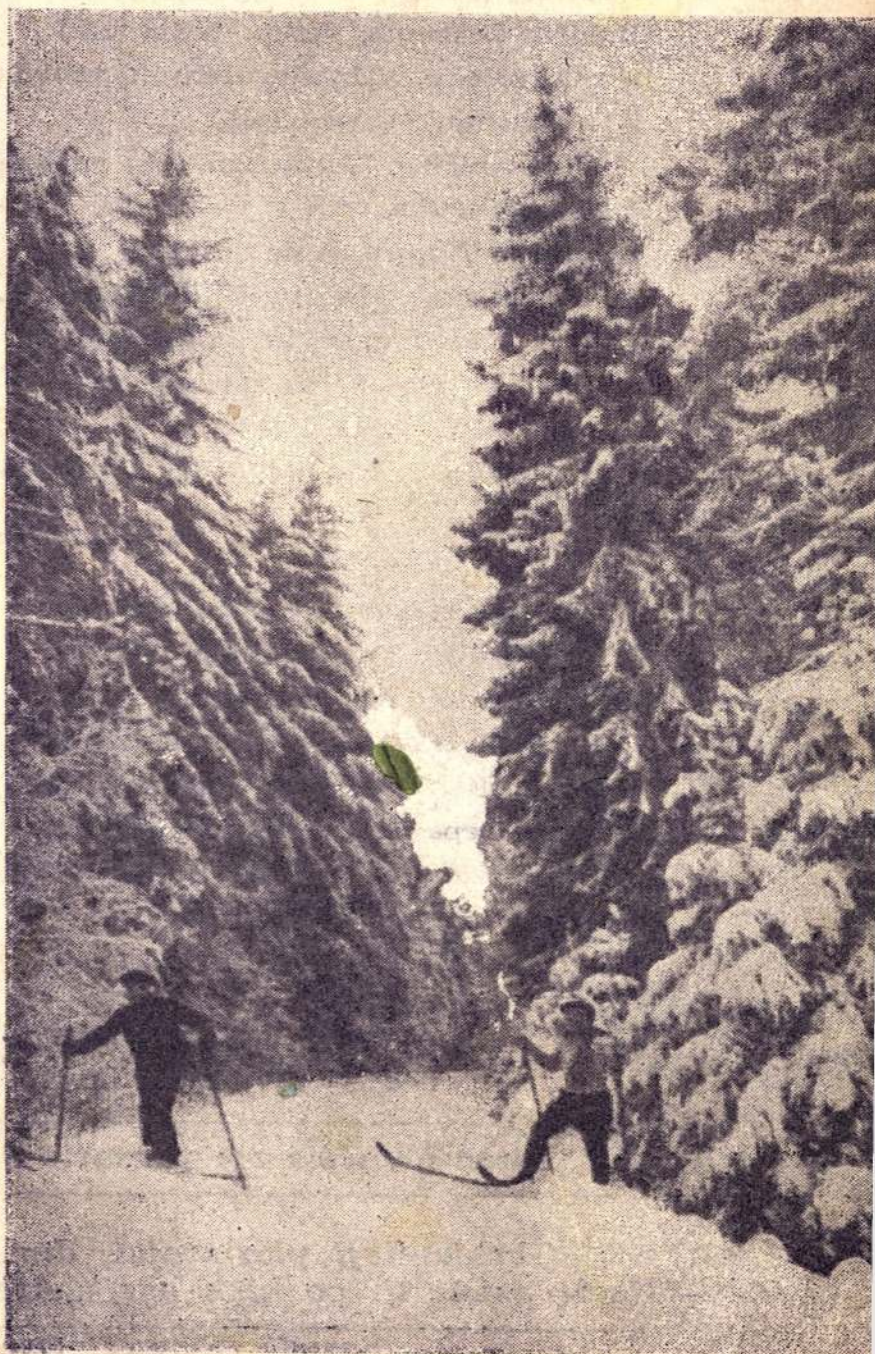

ATEITIS

6

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS
1939-40 M. M. SAUSIO MĖN.

TAI SMAGU ŽIEMA!
„N. Romuvos“ klišė

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

Kaunas, Laisvės al. 3 b.

Telef. 2 52 35

Redaktoriaus kalbamosios valandos: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 v.

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusb. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusb. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

TURINYS

	Psl.
<i>Bernardas Brazdžionis, Vakarui blėstant (eil.)</i>	321
<i>Paulius Jurkus, Vidurnakčio varpai</i>	322
<i>Paulius Drevinis, Varpų daina (eil.)</i>	324
<i>J. Kakarieka, Vilniaus lietuvių moksleivių veikla kaime</i>	325
<i>Alb. Šiurna, Miegas (eil.)</i>	327
<i>V. Natkevičius, Minios žmogus moksleiviuos</i>	328
<i>Pranas Kozulis, * * * (eil.)</i>	331
<i>Henrikas Nagys, Apie ieškantį</i>	332
<i>P. Petrauskas, Gal tu tik Nerimas</i> (eil.)	335
<i>Juozas Žemaitis, Ryto daina (eil.)</i>	335
<i>J. Černius, Bomboms sprogstant</i>	336
<i>Pr. Gudaitis, Elgeta (eil.)</i>	340
<i>Ant. Strabulis, Liudo Vasario kūrybinis pasaulėvaizdis</i>	341

MERGAIČIŲ ATEITIS

<i>Adolfina Čerepaitė, Gyvenimo kely (eil.)</i>	347
<i>V. Inčiūraitė, Paskenduolė (eil.)</i>	348
<i>V. Inčiūraitė, Nerimas (eil.)</i>	348
<i>Alfa Sušinskas, Šypsenos stebuklas</i>	349
<i>Vanda Mikalauskaitė, Nežinion (eil.)</i>	351
<i>Aldona Čepaitė, Dvidešimt šeštoji</i>	352
<i>Lakūnė Izabelė Plyčiūtė, Šuolis iš lėktuvo</i>	357
<i>Radasta, Bertha von Suttner</i>	359
<i>E. Mataitytė, Į laimės šalį (eil.)</i>	362

Apžvalga — 363; Mokykloj ir gyvenime — 366; Kreivos šypsenos — 377; Kūno kultūra — 381; Literatūros naujienos — 382.

Kitas nr. išeis apie vasario 25 d. Raštus siųsti iki 15 d.

Gerbiamieji platintojai, dar nespėję šį pusmetį atsiliepti, prašomi pranešti, po kiek egz. „Ateities“ siuntinėti.

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

Kauno apylinkės.

O. Milaševičiaus nuotr.

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

VAKARUI BLĖSTANT

(Iš neseniai išleisto eilėraščių rinkinio „Kunigaikščių miestas“)

*Iš tikrųjų, kai vakarui blėstant,
apie mirtį širdy pamąstau, —
kas už žemę žvaigždynų nušviestą,
kas brangesnis už meilę jos tau ...*

*Tolumoje žiburėliai sublyksi,
kvepia vėjas žieduos jazminų,
o toli, o toli tyliai krykščia
atminty pasilikus diena
iš baltųjų vaikystės dienų.*

*Iš tikrųjų, kai vakarui blėstant,
apie mirtį širdy pamąstau, —
kas už žemę žvaigždynų nušviestą,
kas brangesnis už meilę jos tau ...*

VIDURNAKČIO VARPAI

Varpininkas neskubėdamas velkasi kailiniais ir, priėjęs prie sergančios žmonos, ilgai jai šypsos.

— Na, palauk, Rozaliuk, mes tikrai susilauksime sūnaus, aš tai jaučiu, šianakt net sapnavau.

— Ne, Benediktai, ne! Dukrelės.

— Rozaliuk, sūnaus.

— Dukrelės. Kur dėsi tą sūnų, išves į maskolius, žus karuose, o dukrelė vis arčiau paliks, bus kur galvelę senatvėje priglaust.

— Rozaliuk, jei sūnus, išauginsime dideliu žmogum, pamatysi. Aš uždirbsiu daug pinigų, išleisim į mokslus. O jei pašauks Ponas Dievas prie altoriaus sūnelį, aš mišioms paskambinsiu, dūmples padumsiu, sūnelis giedos. Ar negerai bus, Rozaliuk?

— Kur tiek išgalėsim, Benediktai.

— Pasispausim, rūtų šakele. Nu, jei ne kunigėlis, tai daktaras, advokatas...

— Ne, ne, mes juk varpininkai, paprasti skurdžiai.

— Kokie čia skurdžiai, jei norėsime įveiksime. Aš jau ir kūmas apėjau.

— Nesikelk su gandrais, Benediktai, kad nenutūptumei su varnom.

— Kas keliasi, pupuliuk, kas? Žmogus turi važiuoti savo stono vežime, tai ir mes koc mažą bankietėlį krikštynom. Iškepsim blynų, gaiduką išokdinsim į bulbiene, sutrepsėsime...

— Bet ar nelaikas tau į bažnyčią, pyks paskui klebonas.

— Einu, einu, Rozaliuk. Žmogus kartais nori pasišnekėti. Kažkaip linksmiau ant dūšios pasidaro...

Jis pasilenkė prie žmonos, paglostė jos galvą ir linksmas iškrutėjo pro duris, tarsi jo nebūtų slėgę nei penktoji dešimtis metų, reumatizmo paėstos kojos daug lengviau kilnojosi. Jis susilauks sūnaus ar dukters, vistiek ko nors. Bus namuose dar trečias. Parėjęs namo, išgirs krykštavimą, paims mažiuką, kaip pirštine, ant rankų, pasups, palinguos. Jam pasakų daug paseks, riestainių iš turgaus parneš, knygelių dovanos. Jis bus tėvas, ko taip metų metus troško. Jo vardas neišdils kartu su juo ir mirus bus kam prisiminti.

Ilgai jis kramtydavo pypkę, giedriomis akimis žiūrėdavo į vieną tašką, kažką nuostabaus galvodamas, paskui ištraukdavo pypkę, išspiaudavo pro dantų tarpą siaura juostele ir linksmas beveik kiekvieno pažįstamo klausdavo:

— Ar nežinai gerą kūmą? Koks laimingas, kad apsiženijau bent saulėlydyje... rojus.

Jam krikštatėvių nereikia, jis tenori kiekvienam pasakyti, kad jis jau tėvas ir labai laimingas. Tai, rodos, jis pasakotų kiekvienam stulpui, kiekvienam krūmui ir net bežadžiui akmeniui, tegu jie visi džiaugiasi su juo kartu.

Varpininkas pasuka bokšto raktą, praveria dureles ir staigiais sraigtiniais laiptais kyla aukštyn. Per 15 metų žino kiekvieną plytos išlaužą, kiekvieną lango skylę. Nereikia nei jokios šviesos, nes jo patyrimo akys kur kas geriau mato. Taip lengva lipti, rodos, taip koptų visą naktį, kad tik ten, laiptų gale, būtų lopšelis su kūdikiu. Jis keliais ropotų, šliaužte nušliaužtų, savo švarką atiduotų jam sušildyti.

Grindžių girgždėjimas ir tratėjimas nuaidi bažnyčios mūruose. Kaip visada du pirštu įkiša į šlakyklą, prikaltą prie mūro, padaro didelį kryžių ir balsu pradeda poteriauti, nes jis vienui vienas bažnyčioj.

Tamsoj apčiuopia dumplių sukamąją rankeną, ją peržergia ir nuklibinkčioja prie vargonų sienos, ranka pabrauko, kol suranda vinį ir ten pakabina kepurę. Atidaro skrynią, kurioje jis guli ir kur sudėta visa patalynė, atskleidžia patalus ir atsiklaupia prie grotelių mūro baigti poterių. Iš viršaus visa bažnyčios tamsuma matos gerai, tik prie altoriaus maža raudona švieselė nušviečia žibintuvo grandinėles. Bažnyčioje kažkas sučiuža, strykteli. Varpininkas žino: tai katinas kur nors medžioja peles, kad neėstų vaškų ir žvakių.

Benediktas turi taip daug pasakyti tai gyvajai liepsnelei ir tai bažnyčios tylai...

— Viešpatie, aš... aš... laimingas, — jam nusirito dvi ašaros, — žinau Tavo gerą ir teisingą ranką. Tu neatstūmei vargstančio prašymo. Dėkui, Viešpatie, aš mišeles prie Saldžiausio Vardo užpirksiu. Nebebūsiu vienui vienas, bus su kuo pasišnekėti. Viešpatie, vienatvė apkartina širdį, draugystė prablaivina, palinksmina mūsų prasčiokų dienas. O kai pašauksi pas save ar mane, ar mano dūšios skambalėlį, Rozaliją, bus užvadėlis, bus kas žodį pasakąs.

Varpininkui rodėsi, kad ta raudonoji liepsnelė didėja, šoka, o alyvos vietoje dega jo kraujas. Taip arti altoriaus, pro tamsumą mato Mariją su Kūdikiu ant rankų, tai lyg jo Rozalija su sūneliu.

— Viešpatie, jei sūnus, aš... aš mišeles, — vėl ašaros nusirito skruostais ir drebėjo rankos. Kažkoks vidujas pasitenkinimas ir džiaugsmas užvaldė jį. Persižegnojęs įsiriti į skrynią, apsiklojo net ausis ir ėmė švapėti rožančių, kol miegas sulipdė blakstienas.

Pro miegą jis girdi, rodos, kad kažinkas bokšto dureles daužo. Nejaugi būtų pramigęs, nejaugi jau laikas poteriam skambinti, ir dabar zakristijonas žadina. Jis skubiai šoka iš skrynios, užsimeta kailinius ir išbarška į varpinę. Čia keturios virvės nutysusios. Bokšto langai uždaryti, bet varpininkui nereikia šviesos: žino kur kokie varpai ir kokios virvės. Štai Viešpaties Angelo varpas. Persižegnoja senu įpratimu ir pradeda supti virves, o varpo balsai sudrumsčia nakties tamsą ir plaukia su jo malda.

Varpas nutyla, belieka tik besisupančios virvės. Pats kiūtina pro duris. Ten apačioj dar didesnis bildesys, duris daužo.

VARPU DAINA

Skiriu Juozui Toliušiui.

*Anoj nakty varpu daina
Paklydo vieškely plačiam.
Gūdžioj nakty tik ji viena
Pravirkdė širdį tau ir man.*

*Ir kur mes eisim, drauge, kur,
Vis bus juoda naktis.
Ir varpas pilkas mums visur
Atvers plačias duris.*

*Nekrito žvaigždės tąkart, ne,
Nekrito nė viena.*

*Mirė tik kelio platume
Graudi varpu daina.*

— Gal, gal, Viešpatie, Rozalija, kur mano protelis . . . , — tuoj atsidūrė apačioj ir pravėrė duris. Antrasis varpininkas uždusęs šnypščia:

— Benediktai, ar pasiutai, skubėk, skubėk. ..

Be kepurės ir be klumpių atsiduria tuoj namuose. Praveria duris. Kažkas sukrykščia.

— Kas, kas? — šaukia uždusęs Benediktas.

— Nutilk . . . , sūnus . . . miršta, vandens pakrikštyti, — kaimynė varpininkienė pagriebė puodelį su vandeniu nuo stalo ir šliokštelėjo ant vaiko galvelės.

Benediktas kaip per sapną girdėjo: aš tave krikštiju Benedikto vardu.

— Mirė, — atsiduso sunkiai kaimynė. Rozalijos skausmingame veide suspindi ašaros ir sunkiai aiktelėja:

— Benediktai, Viešpaties valia . . .

— Dieve, argi taip ir paliksi mus vienus . . .

— Paliks, Benediktai, o dabar turi sūnų, džiau kis . . .

• — Viešpatie, tai savo Benediktėliui paskambinau, — jis atsi-klaupė prie Rozalijos lovos, rankos drebėjo, stingo kojos, jautėsi toks senas senas.

— Aš vienišas tėvas, vienišas . . .

Vilniaus lietuvių moksleivių veikla kaime

Vilniaus lietuvių moksleivija buvo kilusi daugumoj iš kaimo, iš šiaudinės pastogės. Su kaimu jungė kiekvieną nenutraukiami ryšiai. Šitam gimtajam kampelyje taip nerūpestingai praėjo gražiosios vaikystės dienos, čia taip pat tekdavo kasmet atostogauti, ilsėtis po varginančio visų mokslo metų darbo. Atvykusį iš triukšmingo miesto visad žavėdavo tėviškės monotoniškas ramumas, margi, javais banguoją laukai ir žalios, gėlėmis kvepiančios pievos. Kiekvienas, grįžęs iš aplenkėjusio miesto, galėjo sodžiuj pakvėpuoti grynu lietuvišku oru.

Čia žmonės tokie artimi, savi, tokie nuoširdūs. Jie kalbėjo lietuviškai, lietuviškai samprotavo, nors dažnais atvejais jiems stigo tautinio susipratimo. Mūsų moksleivis kaimą gerai pažinojo. Jis žinojo visas kaimo silpnašias puses, visas „ligas“, kuriomis kaimietis sirgo. Jo tad pareiga buvo atostogų metu, kiek galint, kaimo „ligas“ gydyti.

Prieš išvažiuojant atostogų, įvairiuose gimnazijos (Vyt. Didžiojo) kuopų susirinkimuose būdavo daug kalbama apie mokinių veiklą sodžiuje. Ypač gyvos būdavo diskusijos dėl moksleivio elgesio sodžiuje. Tų diskusijų išvados visad buvo šitokios: nuvykęs į kaimą, moksleivis negali į savo tautiečius žiūrėti iš aukšto, priešingai, jis turi mokėti įeiti į jų tarpą, jis turi su jais bendrauti. Tačiau visuomet pabrėždavom, kad bendrauti reikia protingai: netinka, pavyzdžiui, mokiniui kartu su kaimiečiais eiti į smuklę arba ištisais vakarais su jais kortomis lošti.

Važiuodamas į kaimą, veždavo visuomet su savim moksleivis nemažą pundą visokiausių spausdinių. Būdavo tai kalendoriai, maldaknygės, dainų rinkinėliai, apysakos ir įvairaus pobūdžio brošiūros, specialiai sodžiui skiriamos. Sodžiuje reikėjo visa tai išplatinti. Platino visokiais būdais: pardavinėjo, dažniausiai už bent kokią kainą, kiek kas duodavo, o kartais tekdavo ir visai dovanai dalinti. Tačiau visiškai dovanai dalinti buvo vengiama. Tai darydavom tik tais atvejais, kai turėdavom reikalą su visai neturtingais žmonėmis.

Kartais knygų platinimas susitikdavo su daugybe kliūčių iš kaimiečių pusės. Tai atsitikdavo tamsesniuose kaimuose, kur policijos įbaidyti žmonės, nors ir būdavo tikri lietuviai, į lietuvišką knygą žiūrėdavo su tam tikru nepasitikėjimu. Jie bijodavo, kad kartais lietuviška knyga neatneštų kokios nors nelaimės: protokolo arba net bylos. Mat, lenkų policija dažnai kibdavo prie žmonių net už tas lietuviškas knygas, kurios buvo Vilniuj išleistos ir per jų pačių cenzūrą perėjusios. Tuose kaimuose, kur žmonės buvo šviesesni, labiau

Vilniečiai moksleiviai
kaimiečių tarpe

susipratę, knygų platinimas vyko gan sėkmingai. Ten nereikėjo kiekvieno įtikinėti, kad tai knyga leistina, neuždrausta.

Ryšium su spaudos platinimu turėjo moksleivis dar vieną pareigą, būtent, ieškoti prenumeratorių lietuviškiems, Vilniuje leidžiamiems laikraščiams. Kai kada būdavo labai sunku prikalbėti, įtikinti sodietį, kad lietuviškas laikraštis kiekvienam lietuviui yra būtinais reikalingas, kad kiekvienas susipratęs lietuvis turi palaikyti savąją spaudą. Tuo atžvilgiu Vilniaus kraštas dar yra labai smarkiai atsilikęs.

Atostogaudamas kaime, moksleivis turėjo dar ištisą eilę ir kitų darbų.

Jo pareiga buvo parengti vieną ar kelis vaikus į lietuvių gimnaziją. Paskutiniaisiais metais, uždarius lietuviškas mokyklas ir skaityklas bei ištrėmus lietuvius mokytojus, daugelyje vietų nebuvo kam tuo rūpintis.

Jis turėjo rinkti tautosaką ir visokias senienes, kurias vežė į Vilnių, į Lietuvių Mokslo D-jos archyvą.

Jis taip pat aktyviai dalyvavo sporto kuopelėse, kurių paskutiniu metu buvo daug pristeigta. Sulaikius lenkų valdžiai visų kitų organizacijų veikimą, tokios sporto kuopelės buvo labai reikšmingos. Šalia savo tiesioginių tikslų: auklėti jaunimą fiziškai ir duoti jam gražių ir sveikų pramogų, jos turėjo ir kitą uždavinį: dirbti tautiškąjį darbą. Jos buvo tarytum priedanga, po kuria galėjo susiburti visas kaimo jaunimas. Šių kuopelių steigėjai ir vadovai buvo daugiausia moksleiviai.

Jei moksleivis patekdavo į šviesesnę kaimą, kur žmonės buvo vieningi, ir bent kiek tautiškai susipratę, galėdavo daug padaryti. Dar daugiau galima buvo nuveikti, jei tam sodžiuje gyveno lietuvis mokytojas bei skaityklos vedėjas. Tuomet jie bendrom jėgom rengdavo vaikams eglutes, vyresniesiems naujų metų sutikimus, vaidinimus, paminėjimus, šokius ir kitokias pramogas.

Tas nuolatinis bendravimas taip buvo suartinęs mūsų moksleivį su sodiečiais, kad dažnai jo nuo kitų sodžiaus jaunuolių ir negalima buvo atskirti. Jis dalyvavo tose pačiose pramogose, dirbo lauke

MIEGAS

Visų mūsų dienos suskaičytos, —
Linksmi lakiokim, kaip drugeliai!

A. Miškinis

*Tu šypsokis, šypsokis apsvaigus
Lino žiedu, laukų drugeliu.
Baigės nerimas, ašaros baigės, —
Plaukia upė ramiai, pamažu.*

— — — — —
*O jau vakaras, vakaras gęsta.
Dreba lapas lauke ant obels.
Niekas neis takeliu pro radastas,
Niekas, niekas iš miego nekels.*

tą patį darbą ir labai dažnai dėvėjo tą patį rūbą, tą pačią pilką milinę.

Toks tad buvo vilniečio lietuvio moksleivio elgesys, tokia veikla sodžiuje lenkų priespaudos laikais. Kalbėjau čia apie daugumą. Išimčių, žinoma, pasitaikydavo ir čia. Tačiau apie jas kalbėti neapsimokės.

Baigiant tenka pridurti, kad šiuo metu daugelis vilniečių moksleivių yra netekę savo tėviškių. (Jos liko anapus sienos). Dabar jau jie negalės nuvažiuoti atostogų į savo tėviškes. Tiems tačiau, kurie ir dabar gali nuvykti į savo gimtąjį kaimą, anų priespaudos laikų ryžtingumo ir ištvermės prisiminimai tebūna paskatinimu naujam dideliam, dar ištvermingesniam darbui savo tautiečių labui.

Vilniečiai moksleiviai, gelež. stoty išsirikiavę, laukia savo sesių ir brolių iš anapus buv. demarklinijos.

Minios žmogus moksleiviuos

1. Minios iškilimas. 2. Minios savybės. 3. Minios apraiškos moksleivijoje.
4. Miniažmogis jaunosios kartos pašaukimo akivaizdoj.

Mūsų amžiuje pradeda įgyti nepaprastos reikšmės minia, kuri iki šiol stovėjo socialinio ir valstybinio gyvenimo užkulisiuose. Dabar ji veržiasi į to gyvenimo sceną. Pereitas šimtmetis tik klausėsi minios riksmo, bet jos įgeidžių netenkino, nors bačkiniai agitatoriai ir demagogai iki užkimimo šaukė liaudies minioms: „Jūsų žodis — aukščiausias valstybės įstatymas“.

Minios reikšmės ir įtakos į valstybinį gyvenimą nesumažina, kaip nevienam gali atrodyti, net jos vadas, nes būdamas minios vaikas, jis puikiai jaučia jos norus ir troškimus. Teisingai N. Berdiajevas apie minios vadus sako: „Jie valdo mases, bet masės valdo juos“^{*)}.

Minios iškilimas ir išsigalėjimas sudaro nepaprastai didelių pavojų kultūrai. Norėdami juos susekti, pasvarstykim minios savybes.

Minia neturi proto, bet tik aklius instinktus. Todėl ji *negali galvoti, rodyti iniciatyvą, formuoti pasaulėžiūrą, rinktis vieną ar kitą gyvenimo linkmę*. Tai tarsi galvijų banda, kuri klauso prieky einančio stipriausio individo. Jei vadas atspėja bandos instinktą, ji eina paskui jį. Ji sustoja, kai bandos vadui nusibosta eiti; ji vėl veržias priekin, kai vadovas pasijudina.

Minia patenkinta, kai pilnas jos pilvas. Nieko labiau ji netrokšta, kaip sotaus gyvenimo. *Smaguriauti ir gardžiuotis gyvenimo teikiama iskanėmis — nenumaldomas minios troškimas*. Ji veržiasi į orgijas, svaiginas narkotikais, šėlsta iki sužvėrėjimo, pamačiusi kraują. Bulių rungtynės, kovbojiškos ir parnografiškos filmos, vulgaraus ir pikantiško juoko vaidinimai ją žavi ir traukia. Aukštesnio meno minia nesupranta, net niekina jį.

Pati aukštai iškilusi, minia nepakenčia asmenų iškilimo. Ji netgi tyčiojasi iš asmens originalumo ir kūrybiškumo. *Miniažmogis tenori būti toks kaip ir visi. Jis trokšta prisitaikyti prie daugumos ir toje daugumoje paskęsti*. Jis persekioja tuos, kurie yra kuo nors iš minios išsiskyre, savarankiški ir kūrybiški. Minia nekuria, ji tik griauja, nes noras ardyti, viską paversti chaosu ir barbarija glūdi jos prigimtyje. Todėl *minios išsigalėjimas reiškia kovą prieš originalias asmenybes, kurios tik vienos kuria kultūrinės vertybes ir gėrybes, kurios tik vienos veda žmoniją nuolatinės pažangos keliais; reiškia kultūros sutemas ir žmonijos atkritimą į barbariškumą*.

*) Cit. A. Maceina „Židiny“ 1939, 8-9 nr. 167 p.

Su širdgėla tenka pažymėti, jog minios žmogus ima formuotis ir mūsų jauniausioj kartoj, moksleiviuos. Bandykim paieškoti joje minios apraiškų.

Turėti pasaulėžiūrą, reiškia galvoti: reiks apginti jos principus nuo priekaištų, tam tikslui ne vieną rimtą knygą paskaityti, gal net pagaliau savo kasdieninį gyvenimą pakeisti. O šito mūsų gimnazistas labiausiai bijo, nes taip malonu suktis supilkėjusio gyvenimo rate! Draugai „išminčium“, „kaliku, kurs tik ant knygų guli“, apšauks. Geriau su jais popietes aikštėj praleisti, pavakare baran užsukti, o sutemus parke jai rendez-vous paskirti, nei vargintis „tuščiom“ idėjom, kurios smagiai gyvent neleidžia... „Kam išsiskirti iš draugų būrio, kam pasidaryti savarankišku ir originaliu, kam diena iš dienos kurti savo gyvenimo programą, vis ryškinti savo idealą ir formuoti savitą pasaulėžiūrą, jei milijonai jaunuolių tik pamėgdžioja *daugumos idealus*, jei milijonai jaunuolių visai be jų gyvena?“ — klausia mūsų gimnazistas, nė kiek neraudonuodamas.

Tai teisinimasis minios žmogiūkščio, kurs niekad nekovos su gyvenimo rutina, kurs niekad neužsimos jo reformuoti pagal savo idealus, nes jis neturi jų. Jo dvasia lekajiška, todėl jam nebus sunku saldliežuvavimu prisiplakti prie gyvenimo galingųjų ir maitintis nuo jų turtingo stalo numetamais trupiniais.

Tūlo mūsų gimnazisto estetinis skonis nė kiek nepralenkia minios skonio. Kino teatrai lūžta nuo mėlynosios publikos, kai ekrane Dikas su Dofu. Iki užspringimo kvatojas mėlynukai, klausydamies riebių feljetonų à la „Lašinga gimnazistė“. Prie septintoko lovos lempa per naktį neužgesinta išspinkso, kai į rankas pakliūva Zevako „Meilės ir mirties gondola“ ar E. Mnizek „Pragaras“. Dantė, Dostojevskis jo nežavi ir neuždega, nes reikalauja susikaupti ir išigilinti. Juo daugiau romane avantiūrizmo, seksualinių tendencijų ir saldumo, tuo daugiau jo skaitytojų iš mėlynojo ir rudojo būrio. Be abejo, yra išimčių, bet čia kalbama apie minią, kuri pripažįsta tik taisykles.

Nepaslaptis, jog nevienoj gimnazijoje mokslo meilę nustelbė sviedinio meilė. Amžiais žmoniją kamuojančių klausimų sprendimas ir sielojimasis tautos reikalais donžuano gimnazisto tapo iškeistas į flirtą ir nešvankius slaptus robaksus. Šiandien nenaujiena įkaušusių gimnazistų būrį bare užtikti. Jie, tie mūsų šaunūs mėlynukai, kai kur jau pradeda, kad ir nedrąsiai, kad ir baugiai dairydami, ar neužklups mokytojas, rinktis su kortom ir buteliuku kišenėje į užmiesčio lūšnas ir čia kelia linksmas puotas. Kas gali guldyti galvą, kad tai ne išanga į anas minios mėgstamas orgijas? Prisimena vysk. P. Būčio prašymas: „Nenoriu nei smerkti, nei peikti tos lietuvių kartos, kuriai tenka mano tėvynę aprūpinti, man ir mano amžininkams besiruošiant į kapus, bet girdžiu, kas darosi mūsų restoranuose, viešbučiuose ir kitose nekūrybinėse įstaigose, patiriu išekvojimų bylas iš laikraščių ir drebu. Matau pralobusius svaigalų pirklius, nekūrybinės linksmybės įstaigų savininkus ir liūdžiu. Brangioji, jaunoji mūsų įpėdinių karta! Dėl tėvynės meilės nevirski eikvotojų, puotautojų ir kortotojų generacija! Trys tavo pranokėjos padarė daug, bet ne tiek, kad tu galėtum apsieiti nedidinus jų paga-

mintųjų vertybių“*). Nors tai taikyta kiek vyresnei kartai, bet beveik be pataisų tinka ir tajai, kuri dar sėdi gimnazijos suole. Tai karta, kuri nedega praskleisti paslaptingas nežinomų pasaulių uždangas, kad už jų išvystų naujus plataus gyvenimo akiračius. Ji nesiveržia į jai prieinamos kūrybos ir mokslo pasaulius. Gerai, jei pamokas paruošia, o paskui — į gatvę, į sporto aikštę ar pas draugus. Ant jos skurdauš studijų stalelio tik apiplyšę vadovėliai ir sąsiuviniai, ir veltui akis ieškos mokslo, nesensancingos beletristikos veikalo ar rimtesnio žurnalo. Ten rasi „Dieną“, „Sėkmadienį“, bet labai retai — „Židinį“, „Naująją Romuvą“...

Savo nesidomėjimu tautos ir visos žmonijos kūrybiniu, moksliniu ir visuomeniniu gyvenimu, pasitenkinimu vien vadovėliu mūsų moksleivija kaip tik ir įsijungia į tą tingią ir nekūrybišką minią, kuri, jau gimnazijos suole užsikrėtusi snauduliu, ateity bus didžiausias dinamikos, pažangos ir kūrybos priešas. Ji pašieps reformų kėlėjus, ji nušvilps drąsius planus, ji kels kovą prieš revoliucijonieriškas sielas, nes minia nepakenčia visko, kas yra aukščiau jos, kas yra kitoks negu visi.

Gyvename laikus, kada kreipiamasi į jaunuosius, nes senoji karta suruošė senelei Europai šurpias pakasynas; pakasynas jos civilizacijai ir kultūrai, pakasynas žmoniškumui, pakasynas visam tam, ką didingo ir gražaus žmonijos genijus sukūrė per du tūkstančius metų. Pro pragarišką patrankų ir bombų trenksmą, pro širdį veriančius motinų ir kūdikių klyksmus, pro krauju apsipylusių širdžių maldas nuaidi šauksmas: „Jaunoji karta, tu turėsi sulaukyti barbarišką minios žygį, tu turėsi išlaisvinti mus, senuosius, iš jos vergijos! Tu išgelbėsi mus iš beprotybės ir barbariškumo! Mes prašom tavęs: statyk ateities gyvenimo rūmą ant laisvės, meilės ir lygybės pamatų, bet ne ant vergijos, žvėriškos neapykantos ir kastų. Paimk šventumą, tiesą, gerį ir grožį, bet ne satanizmą, melą, blogį ir padugnių šlykštybes“. Bet ar minios žmogus kovos su minia, ar tas, kuris juokias iš heroizmo, taps kovos herojumi? *Išsprogdinti išsekusias gyvenimo formas ir išsigimusias sistemas, sukurti naują gyvenimą pajėgs tik revoliucijonieriškos ir kūrybiškos asmenybės. Tik jos vienos tegali sėkmingai kovoti su vergiškos ir barbariškos minios siautėjimu, nes tik jos vienos iš esmės nekenčia snaudulio, sustingimo, pataikavimo ir vergijos. Ne miniažmogy, o tik asmenybėse rusena dieviškosios kūrybos ugnis, kuri ją skatina prie heroizmo ir revoliucijonieriškų žygių.*

*) „Židinys“, 1938, 5-6 nr., 649 p.

PAGUODIMAS IŠ MARIŲ

Baltija sniego keteras mēto,
Skečias burės užburiančios, baltos.
Gal tai Tu, gal tai Tu, geras Kristau,
Gal tai Tu su apaštalais valty?
Skečias burės užburiančios, baltos...

Mūsų dienos taip baisiai pabodo,
Kur nueit, kur keliaut, kur nuklysti?
Pasakyk, pasakyk, Kristau, žodį
Ir palaimink mūsų jaunystę.
Kur nueit, kur keliaut, kur nuklysti?..

Tavęs troškom ir laukėm ir alkom,
Tavo žodžio iš marių ilgėjom —
Gal tos burės užburiančios, baltos,
Gal paguodą atneš jūrų vėjas?
Tavo žodžio iš marių ilgėjom...

PRANAS KOZULIS

*
* * *

Atsiliepk. Tu verki — tavo balsas užkimeš...
Nusijuok. Tu verki — tau graudu.
Liepos kvėpia. Tyloj mano meilės troškimas,
Lyg lakštingalos balsas skardus.

Iš akių mėlynų skaidrus perlas ištryško;
Tu nerimsti — eini ir eini.
Tylumoj plaka širdys. Padangė išblyškus,
Nė rugiai nebanguoja slėny.

Tau kasas ir akis vėsus rytas nuplaudė,
Virpa perlas ant veido skaistaus.
Tolumoj per miglas aš regiu veidą graudų
Ir lyg dulkė šioj žemėj bastaus.

Liūla laukas — man nieko daugiau nebereikia;
Tik palauk, dar pabūk su manim...
Pamažu kyla vėjas ir paruges draiko —
Vienui vienas palieku slėny. —

Apie ieškantį...

...Bet visa tai, kas kada nors daugeliui bus pasiekama, gali vienišasis jau dabar sukurti savo rankomis, kurios mažiau klysta. Todėl tu turi mylėti savo vienumą ir kęsti tą skausmą, kurį ji suteikia...

...Savyje paskęsti ir valandomis nieko nesutikti — tai turi būti pasiekta....

...Kuriantysis turi būti pasaulis savyje...

Rainer Maria Rilke

Aš nenorėčiau būti žmogum, kuris rodo kitiems gyvenimo kelius, aš nenorėčiau niekad niekad kitų mokyti: tu turi taip gyventi. Kiekvieno gyvenimas yra nuostabiai trapus ir gali sudužti, jeigu jį paliečia grubi ranka. Ir tu, kurs išjuoki ir mokai aną žmogų, paskendusį savo vienumoje ir neieškantį žmonių, pažiūrėk į savo ranką: ar ji nėra purvina ir griaunanti, ar ji nėra kaip ano ranka, kurs meta pirmasis akmenį?..

...ir kurs ieško, randa.

Mato 7, 8.

Nevisi bėga nuo žmonių todėl, kad jų neapkenčia. (Galima mylėti žmones, pasitraukti į tyrus, o iš vienumos sugrižus numirti už juos). Jie perdaug myli žmones, todėl pabėga nuo jų. Jie kalba, kaip tas šventasis: „Kodėl gi aš atėjau į miškus ir vienumą? Ar ne todėl, kad žmones perdaug mylėjau?..“ (Fr. Nietzsche). Bet tada jie ieško žmogaus, kuris jų vienumą palengvintų, ir jo neradę kvailai kenčia — sakote. Taip — jie ieško. Tikriau: *jis ieško*. Bet argi jis neieško *kitos vienumos*, kuriai palengvintų vienišą gyvenimą? Argi jis ieško tuos pačius, nuo kurių pabėgo? Argi jis ieško?.. Ne: tų jis neieško. Ne todėl neieško, kad neapkenčia, kad „mato krislą jų akyse“, bet kad jų kalba nėra jų kalba, bet visų kalba, jų juokas yra visų, tokių kaip jie, juokas. Ne vienas jų ištartas žodis nėra jų; tai gatvių, kavinių, „gudriųjų“ žodžiai. Todėl vienišasis jų neieško, todėl kartais skundžiasi tarp jų neradęs nei vieno, kurs būtų kitoks, būtų pats save išauklėjęs, būtų *savo* žodžių ir *savo* sielos kupinas. Ir kada nuo tokių bėgama, prabyla pasitikinti burna: „Žmogeli! bėgi?!“.

Taip. Aš bėgu. Bet ne pražūti, kaip menkas paukštis, tik nugaltėti plūstančią į mane iš jūsų akių tamsą ir tapti šviesiu, kaip saulė! Ir klausyti mano vargų neprašau, nes: „širdis, kurios tamsa ne-

Šv. Onos ir Bernardinų
bažnyčios Vilniuje

nužudė, šviesoj apglėbs visą žemę“... Yra pasaulyje daug tyrų ir vienišų sielų, kurios ieško neturinčių kam pasiguosti ir pabėgusių iš purvino minios oro. Jos suranda tokius, nes ir šitie, kurie pasislėpė nuo minios, nes ir šitie ieško. *Ieškantieji suranda ieškančius.*

*

*

*

Pasauly aš toks vienišas esu...

H. Ibseno „Brandas“.

...Gera būti vienumoje, nes vienuma sunki...

R. M. Rilke.

— Dabar aš tave vieną beturiu, — pridėjo jis. —
Eikim kartu...

F. M. Dostojevski.

Ar mes suprantame vienumą? (Tai nėra tušti šūkavimai: Duokit man vienatvę! Šalin iš kelio, niekingieji žmonės, nesupratę manęs! ir t. t. Ne. Šitaip šūkauja tikrai tie, kurie, gal būt, net nėra skaite

apie vienumą; kurie negyvenę vienumoje). — *Savyje paskęsti, tai yra vienuma.* (R. M. R.).

Pasitraukti nuo neramių žmonių šauksmo ir akių ir bręsti tamsoje, kaip sunkūs vaisiai vasaros naktį, ir paskui vėl sugrižti pas visus. Sugrižti ir gyventi, nugalėjus tamsiuosius geismus (minios geismus!), ieškoti gyvenimo prasmės, kuri tūno tavyje, kaip aprūkęs aukso gabalas. *Surasti gyvenimo prasmę pamėgtame darbe ir kurti su kitais kitiems* (ne linksmintis, ne užauti!) — štai vienuma.

Tu gali drąsiai to ieškoti ir atrasti, tiktai dabar turi pasitraukti nuo visų, nes bręstanti siela yra trapi: minios žodžiai ir rankos ją sutrupina.

Tiktai kai Tu būsi savyje stiprus, išeik į minią ir gyvenk joje, jei to reikalauja tavo pareiga; nes *Tu turi gyventi visiems*. Bet, jeigu Tau to nereikia, jeigu Tau nereikia gyventi tarp visų, pažinęs vienumą Tu nenorėsi grįžti į gatvę ir triukšmą: Tu liksi vienumoje, ir ji „tau bus visuomet ir visur tėvynė“ (R. M. R.).

Ne; tai nėra vienuma skūstis visiems, kad esi vienas, kad niekam nepasiguodi, kad tau liūdna... Tai melas! Tas, kuris visuomet ir visiems pasakoja apie savo vienumą, yra nevertas jos, jis ir *negyvena joje, tik kalba apie ją*.

... Gyventi vienumoje, reiškia paskęsti savyje...

... Jis užaugo, pasidarė didelis medis, ir dangaus paukščiai ilsėjosi jos šakose.

Luko 13, 19.

... Gyvenkite linksmi. Kilnus gyventi noriu, nes gyvenu kilniajam Viešpačiui.

Stefan George

Subręsimė. Subręsimė toli nuo dumblu garuojančių pelkių, klyksmo ir šviesų. Subręsimė savyje: tamsoje, kaip vaisius vasaros nakčia. Jokia svetima ranka mūsų nepalies ir nesutrupins. Tada prieš akis stosis didysis bandymas: mes turėsime pajusti Kūrėjo alsavimą visatoje. Mes turėsime Jį surasti, kaip mažą pinigėlį, nors Jis už viską didesnis. Tai bus paskutinis ieškojimas. Bet ir Jo nerasime nei minioje, nei gatvėse; Jis tūno mummyse. Ir vėl turime pasitraukti į vienumą ir paklausti savęs: ar radau Tave?... Pajusime, kad turi būti *kažkas*, nes kitaip gyvenimas būtų tik tuštuma...

Jis ieško ieškančių, todėl ieškantieji Jį randa.

... Kelkis, imk savo guolį ir vaikščiok.

Jono 5, 8.

Taigi ieškančio du tikslai: surasti save ir Dievą. O yra tiktai vienas kelias į juos — subręsti savyje. Minios ieškoti nereikia: jos ir taip perdaug.

Ir kai tu pradėsi jausti panieką kvailiems ir purviniems džiūgavimams, nevykusiems „didvyriškumams“, kada tu pradėsi gailėtis klystančių (ne neapkęsti!), kada tavo kiekvienas žingsnis ir žodis bus tikrai *tavo*, tu būsi radęs, nebe ieškantis.

GAL TU TIK NERIMAS

Sukrito žvaigždės ūkanų pavėsin.
Pašlaitėm vėjas gūdžiai kaukia.
Tu sugrižai, tu čia viešėsi,
Tu atėjai manęs pašaukti.

Šioj lygumoj ilgai nebūsim —
Sapne aptils tėvų nameliai.
Prieš mus baltuoja sniego pusnys,
Į toli klysta baltas kelias.

Laukuos per naktį snaigės šoka
Ir skrenda nejučiom pavėjui.
Tau atsiliepti nebemoku,
Baltan kelian užsižiūrėjęs.

Nepasakei man savo vardo,
Ir tavo veido nepažįstu.
Ir taip seku tave per skardžius:
Gal tu tik Nerimas, o gal — Jaunystė? ...

JUOZAS ŽEMAITIS

RYTO DAINA

Kur girdėjau, kur girdėjau šitą dainą?
Skamba vėl ji balto ryto spinduliuos ...
Ir pabunda ilgesys ir vėl ateina,
Ir vėl kviečia eit per pievas, upelius — —

O padykusi, žydrių akių mergaite!
Vėl tu stovi prieš akis man, kaip gyva ...
O norėčiau vėl su tavim eiti, eiti ...
O po kojom linktų nokstantys javai ...

Neštų vėjas, neštų paukščiai tavo juoką,
O akyse žaistų žemė ir dangus ...
Tai gražiai tavam daržely laimė šoka,
Ir saulutė dega tėviškės languos — —

Kur girdėjau, kur girdėjau šitą dainą?
O gal tu ją dainavai tada basa? ..

— — — — —
Vėl per pievas ilgesys slapčia ateina
Baltą pasaką apie tave pasekt ...

BOMBOMS SPROGSTANT

(Vilniečio moksleivio išpūdžiai)

Rugpiūčio 24 d. yra atmintina. Kaimyninėj parapijoj buvo šv. Baltramiejaus atlaidai. Susirinkęs mūsų sodžiaus jaunimas dainuodamas keliavo į sugudėjusią parapiją. Buvom nutarę pasirodyti ten su savo dainomis ir sužaisti su lenkais orinį.

Prieinam prie bažnytkaimio, gi žiūrim, vieni į atlaidus, o dar daugiau iš atlaidų eina. Klausiam, kas įvyko. Mobilizacija, verkdamas kalba moterys. Kad tai tiesa, greitai įsitikinom: penkiems mūsų grupės nariams seniūnas įteikė mobilizacijos lapus. Skaitau: už dviejų valandų būti stoty.

Grižtam namo, tik ne kartu, ir ne su daina.

Sodžiuoj ašaros: vienur vyras palieka jauną žmoną, kitur — vaikus, tėvus, gimines... Ir jau nesitiki sugrįžti.

Netoli girdėti šaudymas.

— Tai lenkai šaudo mėginančius bėgti nuo mobilizacijos Lietuvos, — kalba visi, bet, kaip netrukus sužinojau, tai akmenis skaldė.

Nieks mūsų sodžiaus „išrinktųjų“ nevažiavo pirmuoju traukiniu.

— Nors valandėlę pratrauksim, — sako mobilizuotieji.

Bet jau vakaras, reikia eiti. Didelis būrys lydi išvažiuojančius „boinion“ (skerdyklon — taip pas mus sako). Už kilometro stotis. Kelių tūkstančių minia užia. Juntamas nepaprastas įtempimas, be galo slegiantis ūpas.

Vos krutėdamas, nuo Brėslaujos ateina traukinys. Poros tūkstančių minia sujuda. Pasigirsta sutartinas verksmas, kai kur visus permuša moters klyksmas. O keturiasdešimtyje vagonų pilna žmonių, it silkių statinėje. Dar iš Rimšės stoties prisideda daugiau, kaip šimtas. Traukinys sujuda ir veža vyrus žaliūkus „tėvynės“ ginti.

— Kai pavojus ištiko, nepaliko dėlto nei lietuvių, nei gudų, nei kitų, „žemesnių“ už save, — kalba grįždami iš stoties žmonės.

Kitą ir trečią dieną sodžiuje viešpatavo kapų rimtis. Tie, kurie dar pasiliko, bet tiko kovoti, rengėsi kelionei: šeimiškiai dėjo valgi, drabužius, pinigus, o jie tik žiūri pro langą, ar neatjoja seniūnas su „raudonais popierėliais“. Bet taip ir neatjojo. Užtat pasilikusieji turėjo rugių kariuomenei pristatyti. „Vat tau, sako žmonės, vos trys dienos, kai kariauja, o jau duonos neturi. Tai kam jie

pradėjo?“ „Pražus Lenkija, pranašauja kiti, bet jai šitaip ir reikia. Duos Dievas, gal Lietuva čia ateis...“

Jau rugsėjo 10 d. Ryt prasideda mokslas. Niekas mano draugų ir nemano Vilniun važiuoti. „Aje, dar užmuš bomba, sako motinos, neleisim savo vaikų, tuščia to ir mokslo!“

Per radiją girdim, kad ir Vilniaus aerodromą vokiečiai subombardavo. Kodėl paties miesto torėtų neliesti? O viena moterėlė, parvažiavusi iš Vilniaus, pasakojo, girdi, Vilniuj daugybė namų sugriauta, kas antrās namas karo ligonine paverstas ir t. t.

Aš nutariau pats visą tiesą sužinoti. Matau, motina nenori, kad važiuočiau, o tėvas ragina. Sako, jei negalima bus mokytis, tai bent daiktus parsiveši.

Važiuoju. Einu Vilniaus gatvėmis — dar ankstyvas rytas, tik 5 v., o prie kiekvienos kepyklos milžiniškos eilės stovi: „Ė, manau sau, apsisukus reiks namo važiuoti“. Šiaip visko atsivežiau valgyt, bet duonos taip ir ne. Bendrabuty radau vos kelis „drąsuolius“, bet jų skaičius tuoj iki trijų sumažėjo. Mat, bendrabuty nebuvo kur prisiglaudžia: čia stovėjo lenkų kareiviai. Bet blogiausia, nėra kas valgo. Aš susidėjau su tokiu, kurs duonos turėjo, tai draugų žodžiais tariant, buvau buržujus.

Mūsų klasėj iš 15 tik penki mokiniai, kitose klasėse irgi panašiai, o II gamtos licėjuj*) nė vieno nebuvo.

Kai pirmą dieną Lenkijos istorijos mokytojas rodė žemėlapy vokiečių-lenkų frontus, pasigirdo lėktuvo urzgesys ir kulkosvaidžių šūviai. Vokiečių žvalgybinis lėktuvas. Visi susikaupiam ir laukiam, ko — nežinom. Lėktuvas beveik visą miestą perskrido, ir tik tada pasigirdo alermas. Suėjom į vieną salę, pabuvom, ir kūno kultūros mokytojas nusivedė mus gimnazijos kieman griovio kasti. Jame nuo bombų skeveldrų pasislėpsim.

Vokiečių lėktuvai kelis kartus perskrisdavo viršum Vilniaus, bet kadangi nieko blogo nedarė, tai žmonės apsiprato, manydami, kad Vilnių paliks ramybėje. O karštesni lenkai skundėsi, girdi, tai Lietuvos miestas, todėl ir nebombarduoja, o iš mūsų Varšuvos jau gal vien griuvėsiai liko.

Bet neilgai Vilnius džiaugėsi vokiečių „gerumu“. Atsimenu kaip šiandien — buvo rugsėjo 15 d. Bendrabuty valgėm pietus. Tik girdim lėktuvo, bet jau ne vieno, užimą. Metam valgi, bėgam oran. Aukštai 17 lėktuvų skraido. „Jau dabar tai bus“ — sakom. Kai lėktuvai jau ant mūsų bendrabučio skrido, tik tada pasigirdo alermas, ir kulkosvaidžiai pradėjo dirbti (nė vienos priešlėktuvinės patrankos nebuvo, taip saugiai jautėsi Vilnius!). Kiti bėga slėptis, man įdomu, stoviu prie sienos ir seku kiekvieną lėktuvų pakrypimą. Tik staiga — sprogimas! Vienas! kitas! penktas! dešimtas!.. Visai netoli, apie du šimtu metrų nuo bendrabučio. Nebuvo jau man kada žiūri į bombonešius, ir tik galvojau, kad gyvas išlikčiau.

Po bombardavimo einu „darbo vaisių“ pasižiūrėti. Norėta kareivinės sunaikinti, bet nepataikyta. Visos bombos teko aplinkinėms gatvėms. Trys namai sugriauti, keletas apnaikintų, nė vieno lango, ir viena moteris su vaiku užmušta.

*) Paskutinė lenkų gimnazijos klasė. Red:

Priešo laukia...

Vyt. Maželio nuotr.

Per dvi dienas vokiečiai keturis kartus Vilnių bombardavo. Didžiausias oro puolimas buvo rugsėjo 16 d. prieš pietus. Gerokai sunaikino prekių ir radijo stotis.

Sekmadienį rytą klausau radijo, praneša — Sovietai peržengė Lenkijos sieną. Ši žinia žaibo greitumu pasklido po visą miestą. Mačiau, kaip susirengę kelionėn kažkurėjo policininkai, greitai lasktė automobiliai. O mieste kalba — ginsim Vilnių!

Vienas lenkas pranešė, kad jaunos vaikus gauda ir vienus siunčia Prancūzijon, kitus — Vilniaus ginti. Paskutinė žinia man šiek tiek baimės įvarė. Nutariau neatidėliojant važiuoti namo. Einu stotin, vežiko nė vieno, be to, tamsu. Visa laimė, kad daugybė važinėjančių automobilių gatves savo šviesom nušviesdavo. Taip pat daugybė automobilių prie namų, laukdami, kada čia teks savininką Lietuvon ar Lenkijon išvežti.

Iš stoties prisėjo grįžti, nes staiga buvo pakeistas traukinių tvarkaraštis.

Rytojaus dieną, t. y. IX.18, mieste kalbėjo, kad Vokietijoje revoliucija, Hitleris nusižudė, o Sovietų kariuomenė sustojo, kiti net manė, kad sovietai lenkams pagalbon eina. Vis dėlto, šių žinių skelbėjai prie Lietuvos generalinio konsulo kojų klūpojo, maldaudami vizos Lietuvon išvykti.

Einu vėl stotin, tik jau ne vienas, bet su draugu. Prieš tai noriu pasižiūrėti radio stoties. Trys bombos į patį namą pataikė. O

aplinkui duobių, duobių! Ant radijo stulpo „pasikoreš“ lenkų lėktuvas. Sparnai viršuj, visa mašina apačioj, ir užsimušę du lakūnai. Jie skrido Latvijon, bet pakeliui įkliuvo į stulpą.

Skubu stotin, pakeliui matau grįžtančius lenkų karius nuo Lydos ir Ašmenos. Vienas su šautuvu, vos paeina, kitas su kardu, trečias raitas, visi kažkokie keisti, persigandę, viens kitą klausinėja, kas dabar bus. Juos pastoja kiti, stebisi, kad be leidimo grįžta, bet greit tokių pabėgėlių skaičius didėja. O aplink Vilnių kasa apkasus nuo Sovietų gintis. Norėjo ir mane tam darbui sučiupti, bet pavyko pasprukti.

Įsėdau traukinin. Tik štai ateina vienas lenkų kareivis. Sužinojau, kad esąs iš Bogumino ir vyksta savo pulkan prie Brėslaujos. Įsėda jis mūsų skyriun. Su draugu pradedu lietuviškai kalbėti. Ojei, kad šoks jis ant mūsų, kad pradės kolyti, chamais, provokatoriais, „litevskomis mordomis“ vadinti, žada net durtuvu galvas perskelti! Iš taip keblios padėties išgelbėjo mus... Sovietai. Tuo tarpu, kai šovinistas triukšmavo, pamatėm vieną, kitą, trečią raketą, vėliau kelis patrankų šūvius išgirdom. Mūsų „didvyris“ tvirtino, kad tai, esą, lenkai prieš lėktuvo ieško ir šaudo. Bėgam iš vagonų, vis labiau šaudo. Einam stotin. O čia daugybė lenkų kareivių. Jie turėjo kažkur važiuoti, bet nespėjo. Vienas gelžkelietis pasakoja, girdi, Sovietų paklydę daliniai atėjo Vilniun, mes juos tuoj išvysim! Ir renka savanorius stočiai ginti. Susidarė apie 30 vyrų. Jis

... ir pasitinka.

Vyt. Maželio nuotr.

ELGETA

*Mergaitės tarpduriu kadaisė
Išbėgo tavęs pažiūrėt...
— Ėjai kepurę apsikaišęs
Keliu per kaimą vakare.*

*Dabar, kai lapais žemėn sninga,
Joms tavo žaizdos nerūpės...
Kad basas lapkritį lietingą
Praeisi kryžių ties upe.*

*Per gimtą kaimą vėliai eisi,
Nukris į ežerą žvaigždė,
O tave seną, seną baisiai,
Per lauką šunes palydės...*

*Kadais kepurę apsikaišęs
Pabeldei mylimos duris.
Dabar, kai šunes amsės raišą,
Ir josios vartai uždari...*

padalijo stoties gynėjams po 20 šovinių ir nuėjo geležinio tilto link. Dalis su vienu kulkosvaidžiu prie stoties pasiliko. Matau, bus bloga. Noriu eiti namo, neleidžia. Tuo tarpu jau girdėt tankų ūžimas... Jau prie stoties. Mūsų gynėjai išsauna. Na, tada sovietai iš patrankų ir kulkosvaidžių stotin. Tik suskambėjo stiklai, sujudo sienos, o mes vieni per kitus į tunelius. Ant mūsų sviediniai skraido. Netrukus nurimo. Tarp civilių lenda ir ginkluoti kariai. Geležinkeliečiai ragina tunelį ginti, bet jie nė krust. Tik lenda, kur žmonių daugiau. O šeši seržantai, pats mačiau, kaip pirmieji tuneliu viršun išėjo ir daugiau nebegrižo. Šaudymas visai nurimo. Visi keleiviai, dantimis kalendami ir, nerimaudami laukia ryto. Švinta. Vienas paskui kitą einam iš „slėptuvės“. Žiūriu pro išmuštą langą, aplink sovietų tanką žmonės apstoję. Na, ačiū Dievui, galvoju. Su draugu skubam namo. Matom važiuojančius milžinus tankus. Vienoje vietoje lenkų pastatyta barikada — medinis vežimas, jame vagonetė ir medžio gabalai. Tanko vairuotojas tik šypsosi, į tokią užtvarą žiūrėdamas.

Po pietų įvyko kariuomenės paradas. „Dabar Lietuvon eisim“ — pasakė vienas karininkas. Bet, ačiū Dievui, taip neįvyko. Galų gale Vilnius, nuo visokių okupantų tiek iškentėjęs, atiteko į savo šeiminko rankas, kad dabar pasilsėtų, sustiprėtų, kad tikrai galėtų būti Lietuvos sostinė.

Liudo Vasario kūrybinis pasaulėvaizdis*

Psichologiškai gerai atskleistas Liudo Vasario išsivadavimas simbolinėje „Vergo“ poemoje. Šimtabokščiuos, krikštoliniuos rūmuos gyvena jis kaip nepažįstamas, užklydęs pakeleivis, į plačią laisvę negalįs išeiti, nors visur atverti vartų vartai. Tiktai kada ateina vakaras, jis kaip šešėlis prislenka prie bokšto siauro lango rezignuoti, jog, kai uolos saulės spindulius ištraukia, dar viena diena lyg lašas nurieda į bedugnę.

O nusviręs į vargingą savo guolį, išvysta prieš save moteriškę, kuri pažada paimti žemės vergą ir padovanoti savo karalystę. Tačiau jis už tai turi neberegėti Dievo žemės, nė vidurnakčio varpų nebegirdėti, nepaliesi savo pirštais jokio žiedo ir nė vieno skambaus žodžio nebetarti. Turi tapti

...panašus į jūros gyvį,
Kurs gelmėj į kietą lukštą įsitraukęs,
Ir geismais į savo širdį įsiėmęs,
Pats maitinasi jos gyvasties penu.

(*Keliai ir kryžkeliai*, 282)

Viešpats ir valdovas rengia puotą. Vergas turi apsivilkti ko gražiausią rūbą ir, būdamas tarp vergų pirmasis, pilstyti aukštiems svečiams vyną į taures:

Ir pilu visiems saldaus ir seno vyno
Ir jaučiu, kad į kiekvieną tuščią taurę
Aš pilu ir savo širdgėlos po lašą,
Aš ir pagiežos pilu jiems ir tulžies.

(*Keliai ir kryžkeliai*, 285).

Kada prieina prie tos garbingos vietos, kur sėdėjo viešpačio dukrų jauniausia, vergas mano, jog viešnia regėto sapno sugražins jam prarastą tėvynę. Bet ji pasako:

— Šitai mano tėvo ištikimas vergas,
Kurs nežino, kas yr laisvė, kas yr meilė,
Jojo laimei trupinių po mūs pakaks.

(*Keliai ir kryžkeliai*, 286).

Ir vergas nebesulaiko svaigulingo geismo, sviedžia valdovo vyną žemėn. Nieks nedrįsta pastot jam kelią ar sulaikyti pašėlusio vergo žvilgsnį, kuris į tolimas padanges kaip vylyčia sminga, žiebdamas gyvenimo ugnis. Jis išeina, viešpačio palikęs rūmus, į naujos būties nežinomą kelią, tiktai vieną žodį širdyje kartodamas:

Aš nei vergas, nei karalius, tik žmogus.

*) Žr. „Ateiti“, 3 nr., 164 psl.

Aš žmogus, kuriam pailgo jojo dienos
Be nežinomų kitos būties platybių,
Kur kita šviesa kitokius ugdo žiedus,
Kur nėra nei pabudimų, nei sapnų.

(*Keliai ir kryžkeliai*, 286-7)

Išsivaduoja vergas ir, užėjęs ant kalno, rankas į viršų kelia, lyg norėtų palaiminti visą aukštą Dievo dangų. Nužengęs pakalnėn, bučiuoja apkabines pilką žemę. Jis jau nebe vergas, tik nykus klajūnas, eina kalnais, žengia kloniais, didžių nebudamas, mažų neliesdamas, visus džiaugsmingu šypsniu pasveikindamas. Ir visi mato laisvąjį klajūną, — vieni ramia užuojauta sutinką, kiti paniekos šypsniu palydi, — bet kokią mintį slepia jis krūtinėj, nežino niekas. . .

V

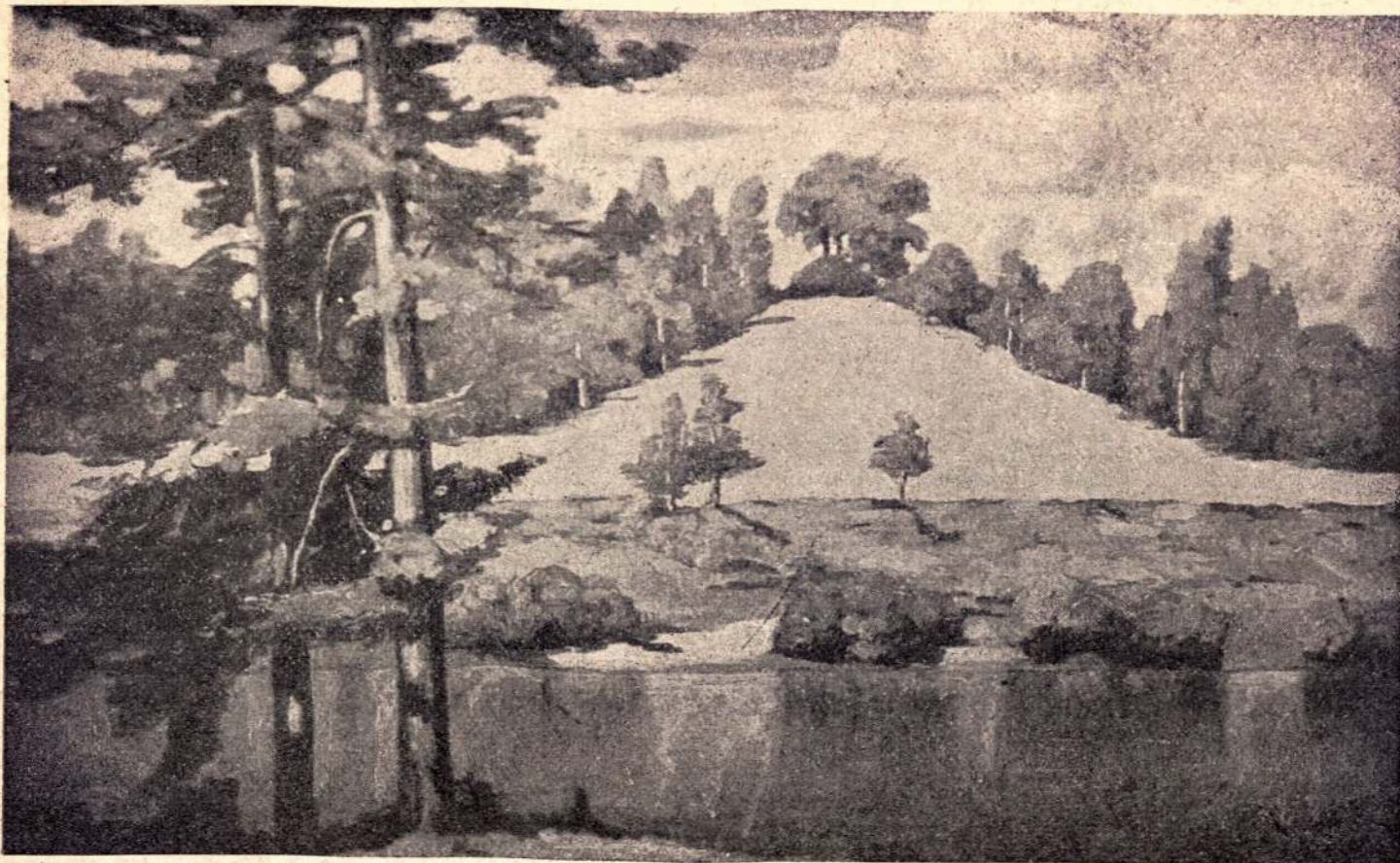
Liudas Vasaris išsivadodamas ryžtasi paaukoti savo dieviškąją esmę, nes apostazijos aktas yra jau dieviškojo įstatymo laužymas. Jis, lyg Konradas Valenrodas tėvynei, ryžtasi *paaukoti savo dieviškąjį gyvenimą kūrybai*. Bet ar būtinai reikalinga toji auka? „Kūryba, — sako Berdiajewas¹, — religija ne tik suvokiama, bet ir pateisinama. Kūrybinis jausmas yra ypatingas religinis jausmas, ypatingas kelias; kūrybinė ekstazė yra visos žmogaus esmės sudrebinimas ir kelias į kitą pasaulį. Kūrybinis jausmas yra taip religiškas, kaip malda ar askezė. Kūrybinis jausmas nesusekamas ir savo giliuos pagrinduos nepalydimas“. Tačiau, nors kūrybos aktas ir yra misterija, bet vis tiek jis yra žmogaus dalykas. Juo labiau, jeigu jis imamas kaip apologija, tai galima bent pasigaunant tam tikrų jojo apraiškų ir jį patį nagrinėti ir iškelti tuos motyvus, dėl kurių kartais etinė ir moralinė žmogiškojo gyvenimo pusė yra paaukojama.

Vokiečių literatūros kritikas Dr. Schröderis, nagrinėdamas dabartinę vokiečių literatūrą, skirsto kūrėjus, atsižvelgdamas į tai, koki gyvenimą jie vaizduoja². Tokiu būdu jis randa tris grupes: 1) pojūčių — natūralistai, 2) jausmų — emocionalistai, 3) dvasios — idealistai. Žinoma, griežtos ribos tarp tų trijų grupių nieku būdu nebūtų galima nustatyti, o tenka tenkintis kai kuriomis esminėmis žymėmis. Todėl pirmųjų, natūralistų, kūrybos pagrindas bus pojūčių gyvenimas, antrųjų, emocionalistų, jausminis gyvenimas, atseit, tas žmogiškasis gyvenimas, kurį kūrėjas daugiau ar mažiau konkrečiai išgyvena. O trečiųjų kūrybos pagrindas yra daugiau ar mažiau idėja, ne tiek konkretizuota regimais pavidalais, kiek kaip tokia.

Iš Liudo Vasario kai kurių anksčiau iškeltų gyvenimo momentų, jo kūrybos versmių ir dvasinės nuotaikos aiškiai matyti, kad jis kaip tik dera antrajai, emocionalistų grupei. Jo kūrybos pagrindas yra jausmas, kylas dėl konkretaus išgyvenimo. Nei pojūčių gyvenimas, nei

¹ Der Sinn des Schaffens, 111 psl., Tübingen 1927.

² Plg. Johannes Braun, Unser Weg, Bonn 1928.

R. Mackevičius

Rami Šventoji

idėja nėra charakteringi jo kūrybinei nuotaikai. Kūryba kyla iš to, kiek konkretūs realaus gyvenimo reiškiniai užgauna jo sielos stygas. Todėl ir visa kūryba tokia asmeniška, taip surišta su pačiu autorium. O jo kūrybos nuotaika yra bohemiška, palinkusi į kūrybinį hedonizmą, kuris, be abejo, kyla iš Liudo Vasario, kaip žmogaus, hedonistinių tendencijų. Savo kūrybos nuotaika Liudas Vasaris yra rytų poetas, jis poeziją rašydamas žaidžia ją. Todėl ji kartais lengva, kaip saulutės šypsnyš, o kartais sunki, didinga ir liūdina, kaip vakaro gėlos alsavimas.

Toji Vasario kūrybinė nuotaika, o kartu ir pats kūrybos šaltinis — jausmas priklauso nuo jo dvasinės struktūros. Todėl „Altorių šešėly“ sprendžiama *kunigavimo ir poetavimo problema, o kartu ir ekskunigo klausimas pirmiausia nėra visuotinė, o tik surišta su individualiu kunigu ir poetu — Liudu Vasariu*. Ir į ją tenka žiūrėti kaip į individualų kunigavimo ir poetavimo problemos išsprendimą. Be to, dar tenka, gal daugiau metodiškai, išskirti vieną dalyką. Tai nėra iš esmės kunigavimo ir poetavimo santykio problema, kaip tokia, bet ji rišama su konkrečiu žmogum: *kiek kunigo ir poeto apraiškos atsispindi emocionaliam žmogui*. Tiedvi problemos santykiauja ne betarpiškai viena su kita, bet per konkretų žmogų: kunigas ir žmogus, tas pats žmogus ir poetas. Tas dar susiaurina pačios problemos pobūdį, nes nei kunigavimas, nei poetavimas

nėra žmogaus galios, o tik tam tikros žmogiškojo, ontologiškai ir dieviškojo, gyvenimo apraiškos.

VI

Liudo Vasario dvasios gelmės mums iš karto atrodo nelogiškos ir nedėsningos, o gal nesuprantamos ir chaotiškos. Tačiau ar mes įstengiame gerai suvokti žmogaus dvasios gelmes, o juo labiau nustatyti joms dėsnius. Juk dažnai daug kas priklauso ne nuo mūsų valios. Nuo pat išvydimo saulės šviesos mes savaip regime pasaulį ir kiekvieną jo reiškinių savaip išgyvename. Mūsų pirmųjų dienų, mūsų vaikystės ir jaunystės išpūdžiai kraunas, grimsta pašamonėj, bet nepranyksta. Ir nežinom, anot Freudo, kada jie išsiverš į mūsų sąmonę, spontaniškai, chaotiškai, ir mes padarysim vingį, iškrypsim iš to kelio, kuriam smaigstėme visą gyvenimą gaires. Jei bus užtenkamai tvirta valia, mes po didesnio ar mažesnio klaidžiojimo, po pareigos su širdim ir idealo su realybe konflikto grįšim į iš anksto nusistatytą kelią. Tačiau, jei mūsų valia neužtenkamai stipri, o ateities keliai miglomis kloti, mūsų dvasioj daug chaoso, tai padarysim vingį, o gal ir klysime nežinios mariose, nes tokia jau žmogaus dalia — ieškoti ir klysti. Ir mus vadins nenuosekliais, nelogiškais, su gyvenimu prasilenkusiais.

Kaip tik Liudo Vasario asmuo tą žmogaus dvasios gelmių chaosą ir klaidžiojimus kartais ryškiau, kartais blankiau atskleidžia. Juk L. Vasario *kunigavimas*, L. P. žodžiais tariant, *buvo klaida*. Vienoks jis norėjo būti, o kitoks išėjo. Iš viršaus jis darėsi kunigu, gi jo dvasios gelmėse vyko visai kita evoliucija, plėšė ir ardė asmenybę, kurioje piovėsi kunigas ir poetas, pareiga ir širdies ilgėjimasis, paprastas žmogus ir antžmogio idealas, saulėta svaja ir klampi realybė. Todėl L. Vasaris atrodys toks nenuoseklus ir dažnai nesuprantamas, ištyžėlis ir be iniciatyvos.

Mes vykdome kaip ir kokį buities silogizmą, kurio premisos mum pasidaro aiškios tik tuomet, kai patiriame išvadą ir kai jokie kelio atgal nebėra... Šiandien aš... tematau savo nepavykusio gyvenimo vieną premisą... ją žinau tik dėlto, kad gyvenimas atvertė antrosios premisos neįspėtąjį atqui — kadangi. O, gal būt, taip ir reikėjo. Gal būt, geriausių savo gyvenimo metų kaina vidaus kovoj pats su savim sunaikinęs geriausių kūrybinių pajėgų dalį, aš vykdau kokį nors man nežinomą dėsnį, statau naują premisą, kurios išvada šiandien dar man yra paslaptis.

(A. Š., I, 231).

Anksčiau iškeltasis Liudo Vasario santykis su gamta ir su moterim bei ją siaučiančia tam tikra gyvenimo nuotaika, kaip dvaru, meno literatūros pasauliu, ryškiai parodė Liudo Vasario prigimties *hedonistinius polinkius*. Tai jo buities silogizmo viena premisa. Antroji, „nepavykusio gyvenimo“ premisa buvo jo kunigavimas, atseit, prisiimta našta, kurios sunkumo nežinodamas ir vildamasis josios žerėjimu, ryžosi ją vilkti. Nuo pirmųjų „varpo smūgių“ seminarioje ligi „NN kūrijai pareiškimo“ Liudas Vasaris vykdė tą savo buities silogizmą, po didžiulių vidujinių kovų suprasdamas, jog tos dvi premisos negali sutarti viename žmoguje.

Liudas Vasaris, įstojęs seminarijon, atsidūrė prieš nežinomybę. Todėl suprantama, kodėl jis iš karto negalėjo apsispręsti, jog turi išstoti iš seminarijos ir pasukti kitu keliu. Jo neišsiskleidusiai asmenybei nebuvo aišku, kurios dvasinės jėgos yra vyraujančios, o neišgyventas pasaulis visuomet atrodo graži iliuzija. Jaunučiam gimnazistui atsistoti prieš gyvenimo, nežinomo, tačiau turinčio ateiti ir praeiti, gyvenimo gelmes ir sąmoningai išsirinkti tiksliausią kelią yra veik neįmanoma, nes nežinai, kokius uždavinius atneš tolumoj dunksančios ateities dienos, kokie dvasinio gyvenimo aspektai atsiskleis palydint gražiuosius pasaulio klonius ar brendant pakelės purvą. Gal būt, ta nežinomybė, tas rinkimasis, toji lemtinjoji ranka arba „būties silogizmas“ ir yra senovės graikų likimas, Tolstojaus sąmoningas pasidavimas gyvenimo eigai, Liudo Vasario „nežinomo dėsnio“ vykdymas, — kas žino?..

Tik ilgainiui, bebaigiant Vasariui seminariją ėmė ryškėti jo dvasinio gyvenimo aspektai — gamtos ir moters su tam tikra aplinkuma kontūrai. Ėmė ryškėti dvasinio gyvenimo nuotaikos nesiderinimo tendencijos su kunigo pašaukimu, bet nežinomas, *gal pavyks*, neleido pasukti kuria kita linkme. O konkrečiai iškilęs poeto ir pačios kūrybos klausimas jau ryškiai nušvietė tų dviejų premisų vienos su kita nesiderinimą.

VII

Liudas Vasaris yra žmogiškas poetas. Jo įkvėpimo šaltinis yra žmogaus širdies vingiai, nerimas ir sielvartas. Tai nusikalstas ir atgailojas žmogus. Jo kūrybos kelias — per vingiuotą žmogaus širdį į pasaulį. Kuriamąjį vaizdą sutapdina su savimi, su savo asmeniu gyvenimu, su savuoju aš. Metafizinės problemos, žmogaus esmės ir žmogiškojo prado konkretus pasireiškimas, platesni kultūriniai, visuomeniniai bei socialiniai klausimai Liudui Vasariui nesukelia kūrybinių emocijų, nes jis nepajėgia pakilti toliau savęs. Jis gali tik tada kurti, kada *realiai viską išgyvena kaip žmogus*. O visos idėjinės premisos, kurių jis kartais griebiasi, tėra tik jo paties susikurti principai, kad galėtų pats pateisinti save, nes psichologiškai yra jau taip įpratęs, kad negali gyventi be tam tikrų normų. Todėl nenuostabu, kad jis religinės poezijos negali kurti, nes Dievybės, kaip tokios, nepajėgia išgyventi, o būdamas nuoširdus ir nuo-seklus, turi pats sutikti, kad yra pasaulio poetas, atseit, toks, kuris ima konkrečias pasaulio apraiškas ir jas realiai išgyvena:

Jis staiga suvokė, kad yra Dievo ir pasaulio poetai... Dievo poetai tai yra šventieji, turį ypatingą malonę įkvėpimo ekstazėje regėti Dievo tiesą ir grožį, dėl to gali išsižadėti pasaulio ir gyvenimo. Pasaulio gi poetai mato grožį tiktai jo atsispindėjime, įvairiuose pasaulio daiktuose ir reiškiniuose. Jų kūryba yra vingiuota ir aistringa, kaip žmogaus širdis. Dėl to ji taip plačiai prieinama ir branginama. Pirmųjų poezija yra apreiškimas, garbinimas ir malda, antrųjų — ieškojimas, kentėjimas, kūryba.

(A. Š., II, 270).

Ir kyla Vasaryje konfliktas tarp *kunigo ir pasaulio žmogaus*, bet nieku būdu tarp kunigo ir tarp poeto. Jeigu jis būtų geras kunigas, tai Dievas ir su Dievu santykiaujas žmogus būtų jo kūrybos

versmė, nes tada jis emocionaliai pajėgtų Dievybę išgyventi, semtu savo kūrybai medžiagos iš mistiško santykiavimo su Dievu ir kurtų himnus arba giedotų psalmes. Tačiau Vasaris nejaučia savy dieviškosios šilumos, neregį mistinėse vizijose Amžinojo Kūrėjo paveikslo. Jis tik pasaulio poetas, ne Dievo garbę ir gėrį, bet žmogaus nerimą ir ilgesį, aitrios širdies vingius tegali apdainuoti. Čia ir iškyla jo gyvenimo tragika ir dilema — *kaip kunigas — ne poetas, kaip poetas — ne kunigas*.

Tačiau tai nėra dualizmas, kokį, pvz., mes jaučiame Michelangelo kūryboje, kur susijungia krikščionybės turinys su renesanso forma, kur prometėjiškos pastangos sugniūžta prieš krikščioniškosios moralės ir krikščioniškosios etikos reikalavimus. Tas dualizmas slypėjo pačios Michelangelo asmenybės praduose: jis buvo ligi sielos gelmių krikščionis ir drauge renesanso žmogus. Bet *Vasario asmenybės pagrinduose nėra dualizmo*. Jo asmenybė vieninga, nėra joje lūžimų, nei tragiško blaškymosi, o tik *psichologinis vingiavimas*. Todėl ir susikurtoji dilema: kaip kunigas — ne poetas, kaip poetas — ne kunigas nėra jo dualizmo išraiška, bet *psichologinė formulė*, kuri buvo jam reikalinga, nes, kaip anksčiau minėjau, jo asmenybė psichologiškai reikalavo nusistatyti tam tikras gyvenimo normas. Tačiau iš esmės jo gyvenimas, atseit, jo būties silogizmas,ėjo visai kitokia linkme, negu to reikalavo jo, kaip kunigo, pareigos.

Liudas Vasaris jautėsi esąs poetas, turįs talentą, kurį galės pilnai išvystyti tik tada, kada nueis savo asmenybės palinkimų kryptimi — taps pasaulio žmogus, o su juo kartu ir pasaulio poetas. Tačiau kunigo pareigos griežtai iš jo reikalavo visai ko kito. Todėl jam ir liko du keliai: *suprofanuoti kunigo pareigas*, atseit, „griešyti, bet neapostazuoti“, ir giedoti pasauliui giesmes arba pakasti savo talentą: atsizadėti tos Dievo dovanos — kūrybos, kuri yra tikrasis žmogaus gyvenimo pateisinimas, ir, nugalėjęs savo prigimties linkimus, pasidaryti geru kunigu. Toks kunigas būtų tragiškasis herojus: sulaužęs savo asmenybės pagrindus ir sudaužęs savo talento likučius, jis vis tiek turėtų sukniubti vienišas gyvenimo skeveldrose ir, regėdamas, jog galėjo patekėti jo kūrybos saulė, atskleisdama pasaulio klonius ir toluoj dunksančių kalnų kontūrus, jis, kaip Bairono Manfredas, turėtų, prakeikęs pasaulį, pulti į bedugnę, ir vargu, ar atsirastų medžiotojas, kuris jį išgelbėtų.

(b. d.)

Tie, kuriuos toks staigus geismo sūkurys parbloškia į purvą, tvirtomis geros valios pastangomis gali vėl atsikelti. Bet tie, kurių dorovė kasdien nepastebimai nyksta ir kurių pamažu auga parazitizmas nejučia nustelbia išvidinį gyvenimą, pagaliau lieka nebe-prikeliami užmirėliai.

R. Tagore

Didžiausia nelaimė žmogui, kada jis svetimu prakaitu naudotis pajungsta.

Krėvė

ADOLFINA ČEREPAITĖ

GYVENIMO KELY

*Norėčiau tau surinkt gražiausius žodžius,
Dar nekalbėtus žodžius iš pačios širdies.
Paskęsta dienos ūkanų šešėliuos,
Paskęsta laimė praeities.*

*Balti beržai audroj palinksta.
Suklupę kryžkelėj palinkstam mes.
O kur nueisim mes dienu keleiviai,
O kur gyvenimas tave nuves?*

*Aš pasakyčiau tau, kaip laimė miršta,
Kaip miršta naktys be žvaigždžių. —
Dar daug laivų atplauks į uostą
Ir vargo daug praeis keliu plačiu.*

*Surinkčiau tau gražiausius žodžius,
Gražiausius žodžius iš pačios širdies. —
O kur nueisim mes dienu keleiviai,
O kas išeinančius bepalydės...*

PASKENDUOLĖ

... Ir paspruko,
 Ir nurūko,
 Nuaidėjo sidabru:
 — Ei, sugrižki! ..
 Nepaliki! —
 Šaukiu, pykstu ir baru.

Tišku, tašku
 Bangos taškos.
 — Ka?.. Skandintis sumanei?.. —
 Virpa gelmės
 — Grižki, šelme! —
 Ji — nežiūri į mane.

Ir sustojau
 Ir alsuoju
 Lyg užgesęs žiburys ...
 Juda, rangos,
 Švokščia bangos,
 Žiojas, žiojas ... ir prarys.

Akys dega ...
 Gelbėt bėgu — —
 Ak! .. Atbėgau per vėlai.
 Kur laimužė
 Mano dužo —
 Juodi kyla burbulai.

V. INČIŪRAITĖ

NERIMAS

Po pusnynus baltus baltus vėjas siaučia.
 Melsvas debesėlis kažinkur nuplaukia —
 Gal ir aš kur eičia, gal ir aš keliaučia.
 Tik kad manęs niekas, nieks manęs nelaukia.

Ilgos, ilgos naktys švilpia susigūžę.
 Neramiai krūpčioja menkas žiburys.
 Užpustyti baigia kryptančią bakūžę,
 Nerimas gi vaikšto palei pat duris.

Vėjas, lyg patrakęs, draskosi ir kaukia.
 Nuogas rankas gražo tamsumoj žilvičiai.
 Eičiau kur — bet niekas, nieks manęs nelaukia,
 O ir naktis tamsi, ilga taip, lyg tyčia.

Šypsenos stebuklas

Bešypsanti mergaitė yra puikiausias angelo modelis.

Visi ieškosi laimės ir džiaugsmo, bet nevisi nori patys duoti kitam nors truputėlį siekiamos laimės, ieškomo džiaugsmo.

Ypač mergaitės širdis visada pasiilgus to, kas ją pradžiugintų, paguostų, vargti, kentėti padėtų.

Tačiau mergaitė, pati laimės laukdama, pirma turi išskubėti duot laimės kitam.

Ne turimu turtu, ne savo grožiu ir ne talentais mergaitė gali duoti kitam trokštamos laimės: savo šypseną, moterišku nusišypsavimu ji yra tokia laimės dalintoja, su kuria vyras nė iš tolo negali susilyginti.

Moters šypsenoje glūdi dieviškas spindulys; moters šypsenoje tūno gydomi vaistai, kurių paslapties niekas neišaiškina, bet visi šią paslaptį mato ir pripažįsta.

„Mūsų motina sunkiai serga. Dieve, išėjęs gydytojas tėvui pratarė, kad mūsų motiną vėžys ėda...“

Mamytė jau visai nebesikelia. Ir nieko nebevalgo. Mūsų namai gyvena pragara. Viskas nebemiela, svetima, juoda. Iš mūsų namų iškeldijama laimės angelas, kurs niekuomet nebesugrįš.

Bet šiame namų pragare, šioj užgriūnančioj liūdesio naktij, šiame visų namiškių sielvarte yra spindulys, visus nušviečias, gyvent pakelias, dirbt visiems įsakas. Šis spindulys — mūsų mamytės šypseną: ji dar gali šypsotis tėveliui ir mums visiems. Ji šypsos savo skausme.

Mūsų mamytė mirė... Jos veidas mirtim pasidengė. Bet jos skausmo ir gailėsčio veide tebešviečia motiniška šypseną. Ji mirė, paskutinį kartą savo mylimiesiems nusišypsodama. Ir anoji paskutinė jos šypseną liko mums pats didysis jos testamentas.

Jau keleri metai, kaip ant mamytės kapo stovi kryžius. Bet mamytės šypsojimas, jos šypseną mirties lūpose dar ir dabar man tokia gyva, tokia amžina.

Sunkų gyvenimą gyvendama, savo motinos šypseną prisiminusi, kas kartas iš naujo niūriam savo gyvenime aš pajuntu naują šviesą, kuri mane nušviečia dirbti ir aukotis kitų laimei“.

Šios motiniškos šypsenos autorė yra ponija, puiki plunksnos meistrė, mano pažįstama. Kartą ją atsiklausiau nuomonės apie moters šypsenos reikšmę. Laišku atsakė, savo motinos šypsenos palaimą aprašydama.

Dar ir šiandien prisimenu iš savo gimnazijos biržietės džiovininkės nusišypsavimą.

Buvau septintoj klasėj. Viena mūsų draugė, kelius kartus stipriai peršalusi, o gal iš paveldėjimo, susirgo džiova. Sirgo dvejus metus, iš kurių vienerius visai iš patalo nekėlė.

Nekartą su draugų ir draugių būreliu nueidavau jos aplankyti. Ir kiekvieną kartą iš jaukaus jos kambarėlio išeidavau vis daugiau nustebęs: draugė šypsodavos, ir vis gražiau, vis šviesiau. Lyg burtais čia veiktų: juo labiau geso jos gyvybė, juo jos šypsena gražėjo ir traukė mus labiau į save.

Draugė užmigo Viešpatyje, palikdama mummyse besišypsančio angelo atminimą.

Nesunku šypsotis, kai sieloj gera ir širdy linksma. Bet šypsotis tada, kada sieloje audra, kada širdis sužeista, kada skaudu, kada nelaimė ar pikti žmonės yra išplėšę gyvenimo saulę?!

Ak, skausmo ir vargo šypsena dar gražesnė ir daugiau patraukianti už laimės šypsojimąsi.

Pasisekimo, laimės šypsena yra lyg diena su šviečiančia saule, su žydinčiom gėlėm ir paukščių giesmėm; vargo, nelaimės šypsena yra lyg nakties mėnesiena su ramiu mėnuliu audringuose debesėliuose. Ir kas gražiau: ar graži diena su saule, ar graži naktis su mėnulio žaismu dangaus debesyse?

Tiesa, yra šypsenų, kurios atstumia, atmuša ir išskiria, kurios nepatraukia, nepradžiugina. Šitokios šypsenos neina iš širdies. Visi etiketo vergai, siauri ir lėkštūs formalistai, visi šlykštieji karjeristai, savanaudžiai žmonės, visi garbėtroškos ir susirietę pataikūnai neturi dieviškosios šypsenos savo lūpose. Užburianti, stebuklinga šypsena trykšta tik iš mylinčios, pasiaukojančios širdies, iš širdies, kuri netyko pasinaudoti, apgauti ar pakenkti, bet ieško padėti, pagosti, gera padaryti.

Pažinojau mergaitę, kuri buvo tikra vargo duktė. Teturėjo motiną, nes tėvas, dėl girtavimo baltąją šiltinę gavęs, mirė iš proto išėjęs. Motina tarnavo vagonams: plaudavo keleivinius vagonus ir gaudavo menkutę algą.

Jos abi gyveno kambarėlyje, kurs daug menkesnis atrodė už kūdikėlio Jėzaus nazaretišką salioną — asilų tvartelį.

Tikrai vargo ši moksleivė. Bet draugės, draugai ją mylėjo. Ji buvo laukiama, pageidaujama. Šalia jos neretai nublukdavo ir tūzų dukterys, paskutiniąja mada savo sotų, riebų, dailų kūnelį ap-tempusios.

Ši vargo dukrelė savo širdyje tausojo ir ugdė didįjį stebuklą: ji buvo gera ir su meile visiems šypsojos iš geros širdies.

Už jos šypseną neviena būtų atidavusi visus elegancijos rūbus, visas pramogas būtų paaukojusi. Deja, šypsenos nenusipirksi, kaip nenusipirksi už pinigų ir širdies, nes šypsenos šaknys yra žmogaus širdis: kokio širdis — tokia ir šypsena.

Pagal šypseną lūpose drąsiai galima spręsti apie mergaitės vidų: mergaitės šypsena — jos širdies ir būdo barometras.

Mūsų mergaitėse pakankamai šokio, pakankamai rūpesčio savo figūrai ir veidui, tik stebuklingosios šypsenos mūsų mergaitėse nėra pakankamai.

Nusižiūrėjusios į nusigyvenusias ponias, neretai mūsų mergaitės

NEŽINION

*Aš užsėdus ant laukinio
Nežaboto žirgo,
Su vėju eisiu lenktynių —
Akyse lai mirga.*

*Lėksiu per miškus ir klonius,
Duosiu žirgui laisvę. —
Gal atrasiu kur viliones,
Mėnesieną vaiskią.*

*Gal pamiršiu tavo žvilgsnį,
Šypseną vylingą,
Jūrą, šilą ir mėnulį,
Naktį stebuklingą.*

*Nebeneš gal balti vėjai
Mano tylią maldą. —
Minės pušys paplentėje
Tavo žingsnių aidą...*

ir savo šypseną stengiasi jomis pasekti, šypsodamosios oficialia, reikalo, „gero tono“ šypseną, kuri neina iš širdies, todėl širdin ir nepataiko.

Geros širdies šypseną mergaitė pradeda eiti didžiąją savo gyvenimo pareigą žemėje: pareigą padėti, paguoti, duoti kitam nors valandėlę pajusti gyvenimo džiaugsmą.

Mūsų santykiuose daug šaltumo. Mūsų gyvenime daug skurdo, vargo. Mumyse nemaža pykčio, skersakiavimo, keršto. Kas čia angelu įeis ir naujos šviesos įneš? Mergaitės šypseną klasėje, namie, mergaitės šypseną pobūvyje, susirinkime, mergaitės šypseną gyvenime nušvies gyvenimą nauja, gražesne šviesa.

Tik mergaitės šypseną turi eiti iš jos širdies, pilnos meilės ir aukos dvasios.

Šypsenos stebuklą pajunta tas, kas pasmerktam nusišypso ir pats, būdamas pasmerktas, sulaukia stebuklingosios šypsenos iš kito.

1940 metus „Ateities“ mergaitė sutinka su šypseną savo žydinčiose lūpose, su šypseną Dievui, kraštui, artimui, su šypseną žemės angelui ir žemės demonui, su šypseną visur ir visiems.

Dvidešimt šeštoji

Nežinau, kodėl pasuku galvą į klasę. Gal todėl, kad man truputį nuobodoka, o gal, kad noriu pažiūrėti, ką veikia mergaitės. Biauru sėdėti pirmam suole: mokytojas ne tik girdi kiekvieną tavo žodį, bet pastebi ir kiekvieną krustelėjimą.

O vis dėlto pasuku galvą. Niekas neklauso pamokos. Dabar atsakinėja Ziunė. Mūsų „prancūzas“ turi paprotį klausinėti vieną mokinę beveik pusvalandį. Jis iš vietos niekad nepaklaus, jei ramiai sėdėsi. Tai ir sėdime ramiai. Štai, Irena tylomis mokosi vokiečių žodžius, Marytė Ciceroną verčia, prie lango sėdinčios į gatvę žvilgčioja, o šalia krosnies Bronė, man rodos, snaudžia. O gal ne: gal svajoja. Trečiam suole Dulcytė susitraukus, susigūžusi sėdi. Dulcytė, Dulcinėja... Ji kartais labai gera, kartais piktoka, bet tai anksčiau nekliudydavo man ir mano Sančiui ją per pertraukas ant rankų panešioti ar, ant stalelio pastačius kėdę, ją ten užkelti. Tik jau senokai taip nebežaidžiau. Menu, nusibodo man ją Dulcinėja vadinti, — ėmėm su Sančo ir praminėm Dulkyte. Tikra dulkytė! Nedidutė, lieknutė, kasos geltonos ir, o Viešpatie, kokia greita ir grakšti! Ir graži, žinoma!

Bet dabar rūsti ir ji, ir Melė niūriai žvelgia. Aha! Nemėgo ir taip manęs Melė, o dabar, turbūt, stačiai neapkenčia. Visos jos rūšcios be galo ir nekalba su manim. Tik kartu sėdinti Elena šiltais žvilgsniais paglosto, bet ir ji su klase išvien.

Dairausi ir sukiojuos, kiek man patinka. Anksčiau, atmenu, tokios laisvės neturėjau. Užpakaly sėdinti Aldona stumteldavo mane į kurią pusę, kad užstočiau ją, ir liepdavo nejudėt, o ji — romaną ar laikraštį per pamokas skaitydavo. Dabar ir ji nieko man nebesako.

Dar pasisuku. Rankom galvą parėmusi sėdi Stefa. Ji drėgnomis akimis pažvelgia į mane ir nuleidžia galvą. Aš irgi greit nususuku. Ne, aš nebijau tos mergiotės žvilgsnio, man tik nemalonu kažko. Man nepatinka tos jos drėgnos rudos akys, visados išplėstos lyg iš nusistebėjimo ar iš baimės. Nemėgau jos nuo pat to laiko, kai pirmą sykį naujai atvykusi įėjo mūsų klasėn, o dabar... dabar jos truputį bijau, truputį ją myliu, na, ir truputį... nekenčiu.

Jei kas manęs seniau paklausdavo, kiek mūsų klasėj yra mokinių, — atsakydavau:

— Dvidešimt penkios ir Stefa.

Juokdavosi iš manęs, ir aš pati juokdavausi, tačiau tai buvo tiesa. Tai kas, kad žurnale buvo įrašytos dvidešimt šešios pavardės, tai kas, kad ir ji sėdėjo suole, ir atsakinėdavo, ir rašomuosius rašydavo. Ji nesuaugo, nesutapo su mūsų klase.

Ant pievelės, ant žaliosios...

„N. Romuva“

Stefa — nedidelė, sudžiūvusi mergiotė. Visad sėdi sulinkusi, todėl nugara kažkaip apvaliai suaugus. Plaukai visados pašiorpę, veidas šlakuotas. Tik dantys kažkaip nuostabiai balti ir lūpelės gražiai rausvos it uogos. Nei ji eina čiuožti, nei į pasilinksminimus, nei mokosi labai gerai. Kai kada net ir gerokai prieš rašomuosius padreba. Tačiau jai sekasi matematika. Prieš algebros ar trigonometrijos rašomąjį ją apipuldavo špargalkų prašyti. Deja, Stefa nėra parašiusi nė vienos špargalkos. Bijo, turbūt. Kur ji praleidžia popietę, ką ji veikia, niekas taip ir nežino, nes niekas nė nesidomi. Aišku tik, kad ji daugybę negabių mokinių moko matematikos. Neturi ji nė vienos draugės ir pas ją niekas į svečius dar nebuvo nuėjęs.

Nemėgau jos. Niekad su ja nekalbėdavau ir gal būčiau ir nekalbėjusi, jei ne vienas nuotykielis.

Buvo tai prieš kokį mėnesį. Tą dieną šeštą pamoką turėjom rašyti prancūzų kalbos rašomąjį. O bijojom nežmoniškai. Per pamokas neklausom, nesidomim, o rašyti reikia. Ką nemokėdamas parašysi? Tai ir sukdavomės, kaip įmanydamos.

Skambutis prieš šeštą pamoką. Suėjom drebėdamos klasėn. Irena tebekalė reikalingesnius žodžius, Dulkytė taisykles kartojo, kitos, pirmąją mokinę apstojusios, prašė pašnibždėti ką nors.

Praeina 5 minutės. Kažkodėl visad punktualūs „prancūzas“ nesirodo. Mika jau ir snausti pradėjo, mat, ji iš kitos gimnazijos ir prancūzų nebijo. Dar 5 minutės... Kažkuri užšoka ant suolo.

— Nerašykim, mergaitės! Kas čia dabar! Tegul nesivėlina! Per 20 minučių mes negalim parašyti!

— Nerašykim!
— Einam namo, juk šešta pamoka!
— O gal jau nebeateis? Ko čia laukti?
— Gal susirgo?
— Gal užmiršo? Juk jis ne kartą net žurnalą užmiršdavo atsi-
nešti! — šaukiu aš.

Triukšmas, klegesys klasėj. Seniūnė pakelia ranką. Apyla
kiek.

— Ar visos sutinkat bėgti?
— Visos! visos! — sušunkam.

Tik kažkas:

— Ne...

Kas tai? Stefa?.. Stefa visai nesiruošia eit!

— O jeigu elgesį sumažins? — ji truputį dreba.

— Kvaila! Mažins, mat, visai klasei! Ir už ką?

— Tai ko taip ilgai neateina! — šaukiu.

— Bailė!

— Kalikė!

— Parazitas! — kažkas šūkteli.

Vienam momentui lyg nutylam visos. Lyg išsigastam per aštrių
žodžių. Žiūrim — nubraukia Stefa su rankove ašarą, pasiima port-
felį ir... eina iš klasės.

— Valio! — viena šaukia.

Nejauku pasidaro. Ir bijom kiek, ir ta Stefa ten verkia. Išei-
nam tylėdamos ir gal drebėdamos.

Drabužinėj Stefa verkšlena ir neskuba. O mes — tekimos. Tik
aš kaliošų nerandu. Sumaišė kas, ar ką! Visos jau išlėkė, o aš nie-
kaip negaliu surasti. Aha, kampe vienas yra, o kitą — Dievas ži-
no, kur kas nujojo. Atsitūpiu ir žiūrinėju kiekvieną: ak vis kada
nors rasiu. Tik kad vienai reiks eit namo: tos „ožkos“ jau visos išėjo.
O gal ne! Dar krabžda kažkas. Pakeliu galvą. Žiū, Stefa! Be palto.
Ir eina... Ar... ar tik ne į klasę grįžta...

— Tai pašėlus merga! — pamąstau. — Ji išduos mus visas.

Ir aš einu. Koridoriuj už kampo sustoju. Taip, Stefa įėjo į
klasę.

Šit, ir mokytojas ateina. Žilas aukštas senukas. Įeina klasėn.
Pribėgu prie durų. Duryse plyšys. Priglaudžiu akį. Mokytojas pa-
raudęs, o rankos dreba.

— Kur kitos? Kas čia atsitiko? — jis stengiasi būti ramus.

Stefa, žiūriu, kūkčioja, nosinuke akis trina.

— A kas čia, ot, sugalvojo tai?

Stefa nieko nesako.

— Gal Žemaitytė? — lyg klausia.

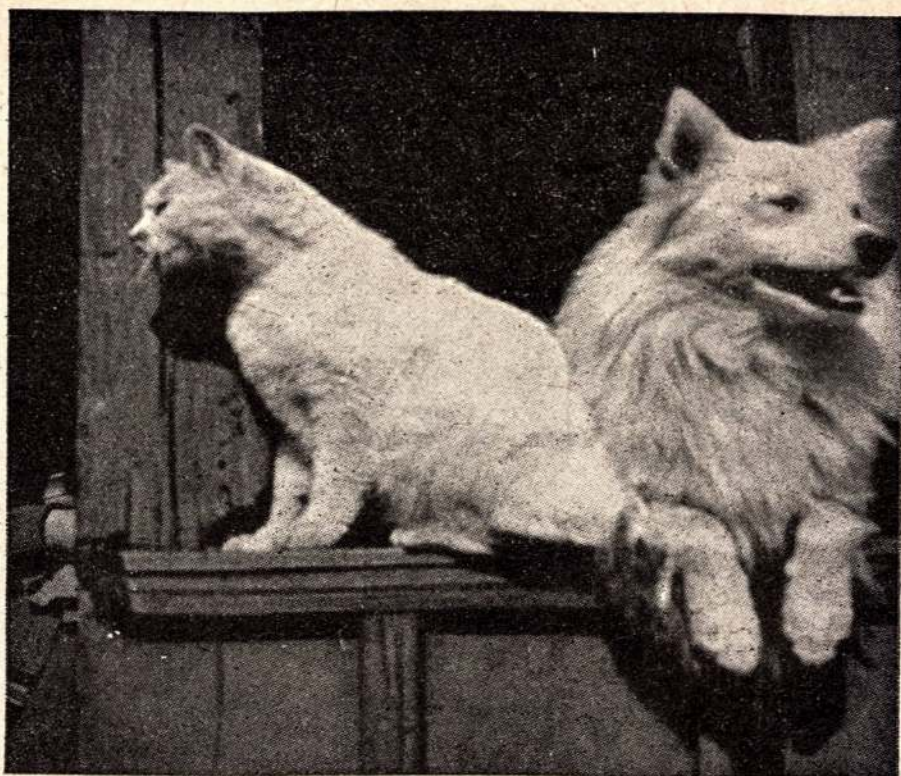
Ji purto galvą:

— Ne...

— Aa... tai Petraitytė...

— Ne... Stepaitytė, rodos, Čepaitė...

— Stepaitytė? Aha, aha... Ir Čepaitė!... hm... Aha. Pa-
našios, panašios... Na, žiūrėsim... Ak šitaip... Na, na!...

Du draugai...
„N. Romuva“

Ir mane, vadinasi, įvėlė! Atšoku nuo durų ir vėl pasislepiu už kampo. Mokytojas išeina. Aukštas, tiesus, tik rankos dreba nežmoniškai.

Įpuolu į klasę.

— Išdavikė! — prakošiu pro dantis.

Ji išdidi. Ji visai nekalba su manim. Išeina. O aš atsidarau langą. Man trošku. Ir gėda. Ir pikta nežmoniškai.

Rytojaus dieną pirmoji pamoka inspektoriaus. Aišku, jis pasako pamokslą apie drausmę ir moralę. Nelabai klausom, laukiam rezultatų. Ir bijomės kartu. Ir štai:

— Visa klasė, išskyrus Stefaniją Bartkutę, visą savaitę sėdės kasdien valandą po pamokų, o kai dėl Stepaitytės ir Čepaitės — pasiūlysiu elgesį sumažinti.

Ir išeina. Klasėj triukšmas. Apstoja Stepaitytę ir mane, lyg didžiausias kankines.

— Iš kur jis sužinojo? Kas pasakė? Juk visos išėjom? — apipila viena kitą klausimais.

— Ji, — parodau į nuošaliai stovinčią Stefą. — Ji grįžo iš dražinės ir išpasakojo. Pati mačiau.

Žiūriu — vėl Stefa verkia. Ir gerai! Juk per ją man elgesį sumažins! Išdavikė!.. Ji drumsčia mūsų klasės vienybę.

Tariasi visos kažką, mitinguoja. Seniūnė užlipa ant suolo:

— Nuo šiol Stefa mums ne draugė. Su ja nekalbam ir nevaikščiojam. Tegul nė viena iš mūsų nebando jai kada sufleruoti, ar skolinti knygų, ar aiškinti pamokų. Mums ji — ne septintokė.

— Valio!..

Praėjo savaitė, gal dvi. Sėdėjo Stefa savo suole nuolat galvą rankomis parėmus. Nebepažįstama ji mums buvo. Mes, tiesa, po

pamokų nesėdėjom, nes seniūnė klasės vardu atsiprašė „prancūza“. Jis nudžiugo. Tas geras senelis atleido mums visa.

— Ką padarysi, ką padarysi, — kalbėjo jis, — jaunystė vis nerami: jums tik maištaut, revoliucionieriai jūs. Tiek to, ką čia su jumis... Gyvensim geruoju, — nušvitęs jo veidas ir akys džiaugsmu blizga.

Tačiau su Stefa nesusitaikėm.

Lietuvių kalba. Jau seniai turim reikalingų perskaityti knygų sąrašą, tačiau, nežinau kodėl, nesiskubinau skaityti. Šiandien mokytojas paklausė:

— Kurios dar neskaitėt „Julijos“?

Septyniolika rankų pakyla.

— Aš nekaltas. Turėjot marias laiko. Už trijų dienų klausinėsiu turinio. Jokių atidėliojimų nebus.

Žinoma, jis nekaltas. Bet iš kur gaut knygą? Bibliotekose nebėr. Net ir pirkt tik trečią tomą gali mūsų mieste.

Visą vakarą lankiau pažįstamus. Deja, knygos negavau. O čia baigiasi trimestras? Negi du bus iš lietuvių?

Kitą rytą be nuotaikos atėjau gimnazijon. Dar ankstoka buvo. Tik kelios mergaitės sėdėjo suoluose ir rašėsi algebros uždavinius. Aš prie lango atsistočiau. Žiūriu. Apsnigti medžiai, balti stogai. Graži baltutė žemė!

— Aldona, tu, rodos, „Julijos“ neskaitei? — išgirstu. Atsisuku. Stefa.

— Neskaičiau, o ką?

— Tai prašau. Aš vakar baigiau.

— Tu?! — ir nepajutau, kaip apsikabinu ir pabučiuoju ją. Ji verkia. Iš rudų akių didelės ašaros teka.

— Tu nepyk... kad aš... tada...

— Aš gi nepykstu, užmiršau jau.

— Bet tau elgesį sumažins...

Tikrai! Man elgesį sumažins! Pirmą kartą gyvenime! Per ją!.. Ašaroja dar čia, mat!..

— O kam tu pasakei? — klausiu.

— Bijočiau, baisiai bijočiau. Jei po pamokų būt reikėję sėdėt... Piktas tėvas... Nenori leist gimnazijon... laiko nėr... tai grįžau... o paskui nežinau pati kaip...

Ir vėl ją pabučiavau. Gaila pasidarė. Gal klasė neturėjo teisės? Taip, tikrai neturėjo...

Apsižvalgau. Mus stebi beveik visa klasė. O jeigu, o jeigu jos pyksta, kad kalbuosi su Stefa? Bėgt pas jas tuoju! O Stefos drėgnos akys žiūri, taip žiūri maldaujančiai.

— Nebeverk, — sakau ir spaudžiu jos rankas. Šaltas, kaulėtas, šiurkščias rankas.

Mergaitės šnabždasi. Dulkytės kakta suraukta. Tos gerutės Dulkytės! Ji sako kažką Melei į ausį. Ir Sančo nebeateina „savo sinjoritai nusilenkti“.

Išeinu iš klasės. Liūdna ir gera kartu.

Š u o l i s l è k t u v o

Lakūnė IZABELĖ PLYČIŪTĖ

Apie birželio mėnesio vidurį turėjo pradėti mokyti mus skraidyti. Bet prieš tai turėjau iššokti iš lėktuvo su parašiotu. Aš, žinoma, labai apsidžiaugiau, nes to visai nesitikėjau. Anksčiau, per aviacijos šventes matydavau lakūnus šokant su parašiotu, bet kad aš galėčiau šokti, nė sapnuot nesapnavau.

Prieš šokant parašiotu, turėjau pas aviacijos daktarą pasitikrint sveikatą. Einu pas daktarą ir galvoju: „O jeigu ras kokį trūkumą?“ Eidama į Fredos kalną, sustojau pašlaitėj, suradau pulsą ir skaičiuoju... Rodosi, kad gerai... „Turi būt gerai! Ką čia galvoju niekus. Sveika sau ligą įsikalbėsiu“.

Iš daktaro nubėgau tiesiog į aerodromą ir prisistačiau vadui. Jis liepė ateiti birželio pirmą dieną, ir, jei bus gražus oras, turėsiu šokti su parašiotu.

Parėjus namo, prašiau Dievą, kad tik būtų gražus oras. Ne-kantriai laukiau tos dienos, galvodama apie šuolį iš lėktuvo. Nors nedaug reikėjo laukti, tik porą dienų, bet man atrodė savaitės.

Atėjus lauktai dieni, beveik bėgte nubėgau į aerodromą. Su labai pakilusiu nuotaika atbėgau į aerodromą, bet po pusvalandžio jos netekau.

Iš viso dar labai mažai buvau skraidžiusi. Tai šokti parašiotu mane turėjo išleisti prityręs parašiotistas. Tokiu būdu reikia skristi trise: pilotas, instruktorius ir aš. Ir lyg tyčia keturviečio lėktuvo sugedo motoras, bet šiaip taip spėjo sutaisyti. Tačiau viena bėda ne bėda. Parašiotistas, kuris turėjo mane išleisti, tarnavo tuo laiku kariuomenėj ir nežinia kodėl negalėjo atvykti į aerodromą. Pagaliau sugavome kitą.

Greit užsivilkau kažkieno kombinzoną, užsidėjau ant galvos pošalmį ir akinius. Stipriai, su draugų pagalba prisirišau du parašiotus: vieną ant nugaros, antrą ant krūtinės. Instruktorius šiek tiek paaikškino šokimo taisyklės ir įlipau į lėktuvą. Kabinoje atsisėdau kiek galima patogiau: ištiesiau kojas ir ėmiau moti rankomis draugams, kurie linkėjo man geriausio pasisekimo.

Atsiplėšiamo nuo žemės. Skrendam. Lipam aukštyn. Pažiūriu žemyn. Štai Nemunas, Fredos šlaitai, miesto namai kas minutę mažėja... Viduryje aerodromo matau savo draugus. Netoli jų matyti ryškiai balta drobė „T“ pavidalo, kuri rodo vėjo kryptį. Sėdžiu ramiai ir dairausi. Kartais prabėga pro veidą karšta kraujo banga... Širdis pradeda stipriau plakti, bet stengiuosi laikytis ramiai. Retkarčiais pažiūri instruktorius tiriamai į mane ir vėl nosisuka.

Štai, jau aukščio rodyklė rodo 800 metrų. Nuo Žagariškių kaimo pusės skrendam į aerodromo pusę.

Prieš valandą gautais meteorologijos daviniiais buvo apskaičiuota, jei mane išleis ant aerodromo krašto nuo Žagariškių pusės, tai nusileisiu aerodromo vidury.

Visą laiką tylėjęs instruktorius prabyla į pilotą:

— Jau darau dureles! Truputį pasuk kairėn.

Atidaręs dureles, klausia manęs:

— Ar nebijai? Gal nešoksi?

Aš greit atsakiau, kad nebijau, nors širdis plakė dar stipriau.

Atsiklaupiau ant krašto lėktuvo. Iškišus vieną ranką įsikabinau į sparno spyrį, kita į bordinę lentą ir atsisukusi žiūriu į instruktorių, laukiu, kada duos ženklą šokti. Stipri oro srovė pučia į mane ir vos laikausi rankomis.

Truputį jaudinuosi. Apačioj Žagariškių laukai, balos, krūmai. Štai įkyri mintis: „O gal nešokti? Juk vienas žingsnis ir vėl kabinoje“. Bet ne — į kabiną grįžti daug sunkiau, negu pasiryžti šokti. Nežinau, kas matyti mano veide. Instruktorius, rodos, nieko nepastebi, o gal nenori pastebėti?

Iš tikro nuostabus jausmas. Šiek tiek panašu į tai, ką jauti palypėjęs į bokštą ir nori mestis į šaltą, žalsvą rudens vandenį.

Štai išgirstu:

— Pasiruošk! Tuoju!..

„Tuoju? Juk aerodromas dar toli. Bet jeigu sako, tai, tur būt, taip reikia“.

— Šok! — išgirstu.

Stačia galva pasileidau žemyn. Triukšmas ir lėktuvo ūžesys pasilieka užpakaly. Jo negirdžiu, tik skaičiuoju: ... 21 ... 22 ... 23. Ištarus tuos tris skaičius, patraukiu parašiuoto rankeną. Po kelių sekundžių pajutau smūgį į pečius. Parašiuotas atsidarė normaliai — per 3—4 sekundes. Antruoju naudotis nereikia.

Ir kaip smagu kaboti aukštai, po blizgančiu parašiuotu. Vėjo beveik nėra. Kur-ne-kur baltuoja mėlynam dangaus skliaute debesėlis. Tyku, ramu... Atrodo, kad aš vis vietoje ir visai nesileidžiu. Nejuo parašiuoto nenutempsiu? Iš tiesų, aš leidausi ir gana greitai, 5 metrus per sekundę. Čia instruktorius padarė mažą klaidą išleisdamas mane už aerodromo. Vėjas labai silpnas, beveik visai nėra, ir manęs prinešti iki aerodromo nepajėgė. Kokių 300 metrų aukštyje žiūriu — labai dideliu tempu artėju prie žemės. Po kojomis gilus griovys, priaugęs krūmų ir medžių. „Na, galvoju. — Dabar tikriausiai nusisuksi sprandą, arba pasikabinus ant šakos galėsiu kukuoti, kol kas nukabins. Gal dar prasinešiu?“ Dar porą kartų patempiau diržus, atsisukau pavėjui ir, beveik siekdama kojomis medžių viršū-

Bertha von Suttner

(1843—1914)

1866 metais prūsai, kariaudami su austrais, įsiveržė į Vieną. Tuo metu filosofas Fichte buvo tiek išigilinęs į savo darbą, jog nematė, kas aplinkui dedasi. Tarnaitei, pranešusiai apie prūsų įsiveržimą, net nepakeldamas galvos, atsakė: „Karas? Tiktai tiek? Uždaryk langines“. Jis buvo per daug išigilinęs į savo interesus, kad nepajuto tos baisios karo naštos, nesusidarė pilno jos vaizdo, negirdėjo sužeistojo aimanų. Tiesa, šiais žodžiais jis karą suniekino, tačiau drauge ir klydo, galvodamas apie tas aukas, kurių tūkstančiai krito. Karas tai nėra reiškinys, kuriuo atsikratysi puse lūpos arba vienu rankos mostu.

Bertha von Suttner į tai kitaip pažiūrėjo.

„Aš mačiau sieną iš žmonių kūnų sukrautą. Kareiviai surinko visus nukautuosius ir sukrovė eilėmis, kad galėtų šaudyti su priedanga į puolantį priešą. Tos gyvos sienos aš niekad neužmiršiu. Kai kurie iš tos sienos buvo dar gyvi, krutino rankas...“ Tokiais žodžiais aprašo karo baisenybes savo knygoje „Šalin ginklus“.

Ir visas jos gyvenimas nuskambėjo dideliu šauksmu: „Šalin ginklus!“

Ji buvo mėlynojo kraujo. Tėvas feldmaršalas grafas Pranas Kinsky, o motina — iš garsios Koernerių giminės. Gimė ji Prahaj, 1843 m. Žinoma, vaikystė prabėgo be rūpesčių. Paskiau ji buvo pa-

nes, nukritau į vieno ūkininko suartą daržą. Guliu ir žiūriu, kaip parašutas, užkabindamas medžių lapus, nukrito šalia manęs.

Kadangi vieta labai nelygi, tai krisdama gerokai susitrenkiau dešinės kojos sąnarį per kelį.

Atsistojau ir dairausi. Labai graži vieta. Iš vienos pusės gilus griovys priaugęs krūmų. Ant griovio kranto aukšti topoliai, iš šonų dvi sodybos taip pat apaugusios medžiais, o priešais platus aerodromas.

Matau, kaip per aerodromą atvažiuoja automobilis, o paskui atbėga daugiau draugų. Visiems įdomu, kaip aš jaučiuosi. Apžiūrėjom parašutą, ar neįplėšiau į tvorą, šalia kurios nukrito ir nuėjom į automobilį. Einant jaučiau didelį skausmą, bet dantis sukandus stengiausi nešlubuoti, kad niekas nesuprastų, jog užsigavau.

Iki šio laiko su didžiausiu smagumu prisimenu tas sekundes, ir viena man aišku — maloniausias dalykas — pirmas šokimas iš lėktuvo su parašutu.

siųsta į Brūną mokytis grafaiti reikalingo išsilavinimo. Ji mėgo visą ir visko mokėsi, išskiriant muziką. Jau nuo pat mažens ji blaškėsi į kraštutinumus: jei mylėjo, tai visa širdimi, jei ko nekentė, taip pat visa siela. Jaunystėje daug keliavo, gaudama progos pažinti žmones. O keliauti jai teko. Juk tik aplankyti gimines ir pažįstamus reikėjo iš Prahos net Kaukazan vykti. Vienoj kelionėje susipažino su princu Adolfu von Wittgensteinu, su kuriuo vėliau susižiedavo. Tačiau netrukus Adolfas mirė. Ji pateko baronų Suttnerių šeimon, kaip auklė. Bet ir čia, dar nespėjusi nusiimti gedulo dėl sužadotinio mirties, tiesiog beviltiškai išimylėjo už save septyniais metais jaunesnį baroną, *von Suttner*. Tai pajutę, Suttneriai ją iš namų iškraustė ir tada ji gavo vietą Alfredo Nobelio kabinete, Paryžiuje. Tačiau išliepsnojusi meilė neišblėso: jie slapta 1877 metais susituokė ir nuvyko pas Bertos pažįstamą kunigaikštienę von Mingrelien į Kaukazą, kur jiedu išgyveno devynerius metus.

Čia jie vertėsi, rašydami noveles ir apysakaites. Pati Bertha rašė feljetonus, pasirašydama *B. Oulot* pseudonimu. Rašiniai publikos buvo mėgiami, ir tas ją paakino dar daugiau kurti. Ten gyvendama išleido keletą romanų: „Daratos prisipažinimai“, „Blogas žmogus“, „Rankraštis“, „Aukštas gyvenimas“ ir kt. Norėdama pažinti geriau gyvenimą iš mokslinės pusės (praktiškai ji puikiausiai žinojo), ji skaitė Cont'o Buckle'o ir Taine'o raštus, pasisavindama liberališkas idėjas.

1885 m. jiedu grįžo Europon ir apsigyveno vyro pily, Hormanndorfe. Čia ji išleido meniškai nežymų romaną „Rašytojo karjera“ ir „Daniela Dormes“. Paskutiniame ji sprendžia moters ir taikos problemas. Dialogų aštrumas, antitetiška forma, stipri fantazija ir galia visas išvadas aiškiai išvesti ir pabrėžti — visa tai veda Berthą tendencijos link. Dar išleido „Mašinų amžių“ ir kuriam laikui atidėjo plunksną į šalį.

Tačiau ne tam ji padėjo plunksną, kad niekad nepakeltų. Nenutrūkstama karų grandinė jos dėmesį nukreipė visai kita linkme. Ji pereina taikos frontan ir deda visas pastangas, propaguodama amžinąją taiką. Tuo klausimu rašo referatus, daug skaito ir diskutuoja. Aplinkui matydama kraujo klanus ir pakeltus ginklus, ji norėjo atverti pasauliui akis, parodyti tai, ko kiti nemato, iškelti kultūringo žmogaus barbariškumą kare ir visus karo padarinius. Štai kaip ji pati savo „Memuaruose“ prisipažįsta:

„Straipsniuose galima tik protines sąvokas gvildinti, filosofuoti, argumentuoti. Aš gi norėjau kito: aš troškau ne vien to, ką aš galvoju, bet ką aš aistringai jaučiu, išlieti savo knygoje. Tam skausmui, kurį karo vaizdai mano krūtinėj įžiebė, aš noriu suteikti išraišką, formą, noriu vaizduoti spinduliuojantį gyvenimą, praveisti istorišką tiesą, o visa tai galima tik romane, geriausia autobiografi-niame. Tuo remdamasi, 1889 m. ir išleidau „Die Waffen nieder“ — šalin ginklus! Čia turėjo būti jaunos moters istorija, kurios likimas su karo liepsnomis labai ankštai surištas“.

Knyga susidomėjimas buvo nepaprastas ir pasekmės baisios. Daugybė padėkos laiškų ir plataus masto kritikų, citavimų seimuose, vertimų į visas pasaulio kalbas, pajuokos ir paniekos raštų bei

epigramų pasirodė tiek, kad veikalas kurį laiką Europoje buvo plačiausiai skaitomas.

Šioje knygoje ji nori praversti idėją, kad juo žmogus kultūrėja, juo karai nyksta. Bet ar šandie galima tuo patikėti, jei karo grandinė, prasidėjusi 1914 m. dar lig šiol nenutrūko ir ne tik kad nenutrūko, bet užgriebia vis naujas sritis, vis naujus kvartalus tasai karo gaisras apima?

Ir nors tikėdama amžinosios taikos galia jinai mirė, bet baisu, kad praeis amžinybė, kol Berthos von Suttner išsvajotoji taika užgims. O! Jei būtų kiekvieno žmogaus rytmetinė ir vakarinė malda — Die Waffen nieder, jei kiekvieno valdovo širdy būtų ugnimi išrašyti žodžiai — Die Waffen nieder, jei šiuos žodžius kunigai, skaitydami Evangeliją, kartotų — gal tik tada užtekėtų taika ir nusi-blaivytų kruvina padangė.

Tačiau ji svajojo. O mes žinome, kad svajonė kaip dvasia: amžinai jauna ir nemirtinga. Ir vieną dieną ji svajonėms norėjo duoti medžiaginę formą, padaryti jas apčiuopiamas. Sakysime, ji savo tikslo nepasiekė? Žmonės kariauna kaip kariavę. O tačiau ji daug padarė; padarė daugiau, nei tikėtasi. Ji bent užkaitė tą katilą, kuriame virė ir karas, ir taika!

Ir kaip nuostabu, kad Bertha von Suttner, žymaus kario dukte, tapo tokia aistri pacifistė.

Ji buvo jautri. Jai patiko kariai, juos ji mylėjo. Ir juo labiau karius ji gerbė, juo nuožniau karų neapkentė. Ši jos meilė virto aistra, ir neapykanta aitaria kova.

— Mes likusios melsimės už savo karžygius.

— Taip, aš turiu melstis, kad kulipka prazvimbtų pro mano vyro krūtinę... kad prasilenktų... ir pataikytų į krūtinę kitam? O už tą „kitą“ taip pat kas nors melsis...¹⁾

Šio motyvo pakankamai užteko suformuluoti „Die Waffen nieder!“ Ji kovojo dėl duonos kąsnio, dėl rytojaus ir savo kovą lygino su tautų kova. Rezultate matė, koks skirtumas tarp jos ir anos kovos, kur kovojama ne dėl žmonijos gero, bet dėl garbės ir pažeistos ambicijos.

Po šios ji išleido dar visą eilę romanų ir apysakų, tačiau jie visi blanksta prieš šią. Ji vėl gyveniman žiūri liberališku žvilgsniu, grįžta į tą taką, kurio gairės nusagstytos dar „Sielos inventoriuje“. Tik veikaluose „Ieva Siebeck“, „Vienišas ir skurdžius“ iškyla vėl politinės problemos, tačiau ne taip vulkaniškai, kaip knygoje „Die Waffen nieder“. Ta pačia politine linija seka visa eilė straipsnių, referatų. Išėina ir „Šalin ginklus“ romano tęsinys „Marthos vaikai“, tik, žinoma, jau be tos ugnies ir pasisėkimo, kokį turėjo jo pirmtakas.

Tuo ji ir baigia literatūrinę karjerą. Sedevrų nesukūrė. Josios kūryba yra grynai tendencinė. O mes žinome tendencingo veikalo vertę meniniu atžvilgiu. Tokiame kūrinny menas vergauja praktikai.

Bet nesvarbu. Galėjo ji daugiau ir nieko nesukurti, galėjo mesti savo plunksną ir pacifistines idėjas — jos markė nė kiek nebūtų sumažėjus. Ji sukaupė visas jėgas ir smogė karui veidan, ir šis smūgis — pilnas pagiežos ir aistros — buvo vertas Nobelio laurų!

1) Šalin ginklus, 8 psl.

I LAIMĖS ŠALI

*Visur jau ištuštėjo purpurinės vazos,
Ir kryžkelėj neliko jau visai gėlių.
Tik mes — lyg beduinai prie oazės,
Prie laimės slenkam pamažu.*

*Karavanais traukiam į laimės šalį,
Keliais — tarp smėlio ir dangaus;
Ir uraganui siaučiant nepamesim kelio,
Nors niekada jis šėlęs nepaliaus.*

*Ir skrieja dienos viesulu išėlę,
Užpusto pėdas smėlio dykumoj;
O mes! dainuojame dainas su vėjais,
Ir pasiūlgstame tos žemės tolumoj.*

*Senai... sužydo purpurinės vazos,
Ir kryžkelėj... taip daug žiedų...
Tik mes — lyg beduinai prie oazės,
Prie laimės slenkam pamažu.*

Metai bėgo. Ji vis mažiau rašė. Tuo pačiu ji praktiškai skleidė žmonių tarpe taiką. Ilgą laiką vadovavo Taikos Draugijai Austrijoje ir vėliau pakviesta Londonan veikė Tarptautinėje Taikos Sąjungoje kaip vicepirminikė.

1902 metais miršta jos vyras ir ji parašo jam dedikuotą romaną „Laiškai mirusiajam“, kuris bus bene geriausias jos veikalas menišku požiūriu. Už pasidarbavimą taikos srityje 1905 m. gauna Nobelio premiją.

1909 m. pasirodo jos „Memuarai“ ir vėliau išeina dvylika tomų „Rinkinių raštų“.

Ji miršta prieš pat Didįjį karą, 1914 m. birželio 21 d. Paskutiniaisiais metais ji džiaugėsi taika, bet drauge ir juto tą tvankumą, kuris po jos mirties sprogo.

Visą laiką ji nenustojo tikėjusi amžinąja taika. Savo idėjai ir gyvenimą pašventė. Ir nors vylėsi, o tačiau abejojo. „Ar teks man pergyventi vėl nelaimė, ar gausiu pamatyti teisingumo ir žmoniškumo iškilmingą pergale? Gal būt ta valanda jau nebetoli, ypač dabar, kada taikos dvasia pagavo visus žmoniškos sluoksnius ir kada yra daug žmonių, įstojusių į galingą sąjungą kelti žmonijai iš barbaringojo miego ir aukštai laikyti baltą taikos vėliavą. Jujų karo šūkis — Karas karui, o jų obalsis — Šalin ginklus!“²⁾

2) Op. cit. 68 psl.

Kaip gyvena vilniečiai moksleiviai

Mūsų bendradarbis Vilniaus V. D. gimnazijos mokinys atsiuntė laišką, kuriame aprašo dabartinę vilniečių moksleivių būklę. Čia spausdiname būdingesnę ištrauką.

Gal pas Jus šalčiai mažesni? Pas mus ne tik ore, bet ir kambary išbūti negalima. Kaip gali ką nors dirbti, jei ruošiamajam ir miegamajam kambary vanduo ledu sušąla?! Kad taip šie šalčiai būtų prasidėję nors dviem dienom anksčiau, tai iš savo Antalgės ir kojos nebūčiau kėlęs: nebūtų reikėję šalti be reikalo.

Žinote, keistas dalykas. Laikraščiuose pilna žinių, kad vilniečiams tiek ir tiek dėžių drabužių surinkta, tiek ir tiek litų suaukota, o čia mūsų šiek tiek iki šiol nieko nėra gavę, nors aukos priklauso jiems, kaip lietuviams ir kaip neturtingiems, nes daugumas (80%) yra pabėgėliai. Neimtum pyktis, jeigu niekam nebūtų aukojama, tačiau lenkai gautus drabužius parduoti neša, o mūsų šąla. Aukotojai, tur būt, nė nežino, kam jų aukos teko.

Į Vilnių!

Šie žodžiai skamba kiekvieno lietuviu lūpose ir išpausti širdyse. Visi, kas tik gali, stengias pamatyti Amžinąjį Miestą. Todėl tik spėjus kariuomenei įžengti į Vilnių, paplūdo ten ekskursijos ir prasidėjo suvažiavimai. Kiekviena organizacija laiko savo pareigą šaukti susirinkimą ar švęsti šventę prie Gedimino pilies. Ekskursijų bangą pradėjo studentai, nušvietę senosios Sostinės gatves vėliavomis, kepuraitėmis ir jaunatve spinduliuojančiais veidais. Ypač gausu ekskursijų buvo per Kalėdų atostogas. Vien moksleivių Vilnių aplankė per 1000. Daugelis gimnazijų vežėsi choras, kurie koncertavo vilniečiams lietuviams, o Kauno saleziečių oratorijos auklėtiniai antrą Kalėdų dieną suvaidino operetę „Morkus žvejys“. Karo Mokykla Naujus Metus paprastai sutikdavo Kaune,

Karo Muziejaus sodely. Šiomet išpildė kasmet kartotą pažadą ir Naujus Metus sutiko Lietuvos Sostinėje. Kariūnų choras vilniečius pradžiugino savo ugninomis dainomis.

Atostogų metu daugybė organizacijų Vilniuje šaukė suvažiavimus.

Dar XII.8-10 įvyko visuotinis Lietuvių Rašytojų Draugijos suvažiavimas. Vėliau prasidėjo įvairių mokyklų mokytojų suvažiavimai: pr. ir žemės ūkio mokyklų mokytojų, lituanistų, istorikų, L. Mokytojų Sąjungos, L. Katalikų Mokytojų S-gos ir Vilniečių Mokytojų S-gos. Iš kitų paminėtini Tėvynės Sąjungos atstovų suvažiavimas, Blaivybės D-jos metinė konferencija, Katalikų vyrų ir Kr. Darbininkų S-gos. Ir dar nematyti Vilniaus lankymo galo: buvusios Vilniui Vaduoti Sąjungos visi nariai įpareigojami aplankyti Vilnių ir pasirašyti Aukso knygoje, o KSB (Katalikų Spaudos Biuras) praneša, kad visos Kauno parapijos lankys Vilnių. Numatoma, kad kas sekmadienis vyks 500—1000 žmonių ekskursijos.

Daug kas ir kelias į Vilnių. Pirmiausia ten nuvažiuo Pedagoginis Institutas ir Miškininkystės mokykla. Taip pat nusikėlė V. D. Universiteto Humanitarinių mokslų ir Teisų fakultetai: Teologijos-Filosofijos fak. iki rudens dar pasilieka Kaune. Girdėti, kad ir kitų fakultetų klausimas judinamas ir diskutuojamas. Teatrą taip pat mano atkelti. Jau dabar dažnai važiuoja į Vilnių ir ten su didžiausiu pasisekimu vaidina. Ilgainiui Vilniuj turės susidaryti atskiras teatras. Į Vilnių taip pat keliasi Radijofono orkestras ir neseniai įsteigtoji moterų socialinė mokykla.

Vilniečiai savo ruožtu lanko Kauną. Štai Kalėdų švenčių metu nemaža vilniečių moksleivių pasikvietė pas save karininkų žmonos, susispietusios „Birutės“ organizacijon. Moksleiviai, kurių tėvai liko už rusų ar vokiečių sienos, maloniai praleido šventes karininkų šeimose.

Vilniuje atgyja okupantų prislėgtas kultūrinis gyvenimas. Štai iš naujo išsi-

kuria lenkų uždarytoji Lietuvių Mokslo Draugija, auga šaulių būriai, pradėjo veiklą Šv. Kazimiero Draugija. Kuriasi ir nauji lietuvių kino teatrai: Vilniaus savivaldybės „Milda“, geležinkeliečių šaulių „Šventaragis“ ir „Trinitas“.

Amerikiečiai aukoja Vilniui

JAV lietuviai per generalinį konsulą Budrį paaukėjo Vilniaus krašto lietuviams šelpti 3638 dolerius.

Rudeninės meno parodos

Pereitų metų ruduo pasižymėjo meno parodomis. Buvo suruošta jauno tapytojo ir grafiko V. Petravičiaus, L. Dailininkų Sąjungos individualistų ir realistų sekcijų, Č. Janušo ir moterų dailininkų parodos Kaune ir kilnojamoji paroda provincijoje. Buvo Šiauliuose, o dabar persikėlė į Telšius. Parodose dalyvavo apie 80 dailininkų, iš kurių savo darbais labiau pasižymėjo: V. Vizgirda, A. Gudaitis, M. Račkauskaitė, V. Eidukevičius, V. Jurkūnas, S. Pacevičiūtė, V. Didžionas, P. Kalpokas ir kt.

Teatras

— Vėl grįžo į operą Kipras Petrauskas.

— XII.16 buvo pastatyta vokiečių natūralisto G. Hauptmanno drama „Prieš saulėleidį“. Pastatymas labai pasisekė. Režisavo R. Juknevičius.

Našlaičių ir neturtingųjų vaikų

globa Kaune sėkmingai tebesirūpina Vaikelio Jėzaus dr-ja. Šiuo metu ši draugija Žaliakalny išlaiko mergaičių amatų bei namų ruošos mokyklą, bendrabutį, prieglaudą, pradžios mokyklą. Vilijampolėj yra berniukų globos įstaigos: amatų mokykla, bendrabutis, pradžios mokykla, prieglauda. Vilijampolėje yra ir ypatinga, daug rūpesčio reikalaujanti defektyvių vaikų globos įstaiga, vadin. Izoliatorius. Joje yra apie 140 globojamųjų. Prie jų reikia budėti dieną ir naktį. Vaik. Jėzaus dr-jai dabar vadovauja kan. Venckus. Nuo seniau buvo papročiai, kad daugelis švenčių proga skirdavo aukų toms našlaičių globos įstaigoms. (KSB).

Kurčių-nebylių mokykloje

yra 36 mokiniai. Čia jie mokosi kalbėti, rašyti, rankdarbių. Dauguma gyvena bendrabuty. Turima nemaža vargo su patalpomis, nes tenka dirbti išsisklaidžius net trijuose namuose. Mokyklą

veda seserys kotrynietės, o auklėtinių ir mokyklos išlaikymu rūpinasi Kurčių-nebylių Globos draugija. Numatoma šių nelaimingųjų globą dar labiau išplėsti. (KSB)

„Lietuvos Mokykla“

auklėjimo bei mokymo teoriniams ir praktiniams klausimams skirtas žurnalas išleido sukaktuvinį 250-jį numerį. (KSB)

Marijonų leidžiamos religinės brošiūros gausiai plinta. Per 1939 m. išplatinta apie pusę milijono egz. Kaikurios parapijos įvelka į specialiai atspausdintus viršelius ir padaro parapijiniu laikraščiu. Dabar vėl išėjo naujų brošiūrų iš serijos „Kristui ir Bažnyčiai“. (KSB).

Vaik. Jėzaus bern. amatų mokykloje

Vilijampolėje dabar yra 142 auklėtiniai, apie 50 berniukų mokosi čia pat esančioj prad. mokykloje. Visi jie — apie 200 neturtingų berniukų—išlaikomi draugijos bendrabuty. Mokykla juos paruošia savystoviam gyvenimui išmokydama amato: metalo, medžio ir odos darbų. Pažymėtina, kad tai pirmoji lietuvių amatų mokykla mūsų krašte. (KSB).

Už apie 10.000 litų

KVC šiomis dienomis perka knygų parapijų bibliotekoms. Prie tų knygų pirkimo prisidės ir pačios parapijų bibliotekos. Knygos atskiroms bibliotekoms bus paskirstytos per rajonų valdybas. (KSB)

„Židiniui“

sukako 15 metų. Per tą laiką išleido 30 tomų.

100 metų Marijampolės gimnazijai

(XX) Šiomet sukanka 100 m. Marijampolės gimnazijai. Gimnazijoje mokėsi dr. J. Basanavičius, dr. V. Kudirka, prof. J. Jablonskis ir daugelis kitų švietėjų. D. karo pradžioje gimnazija išsikėlė į Rusiją. Jos vietoje buvo įsteigta „Žiburio“ gimnazija, kuri vėliau pavadinta prof. J. Jablonskio-Rygiškių Jono vardu. 1935 m. gimnazija suskilo į berniukų ir mergaičių gimnazijas.

Sukaktys

— Šių metų rudenį sukako 40 metų „Dainos“ draugijai, kurioje pagarsėjo Kipras Petrauskas.

— XII.25 sukako 50 metų nuo didžio liaudies švietėjo kun. A. Tatarės mirties.

— I.10 suėjo 100 metų nuo Lietuvos

mokytojų tėvo Tomo Ferdinando Žilinsko gimimo.

— I.9 suėjo 17 metų, kai Klaipėdos kr. lietuviai sukilo prieš vietinę prancūzų valdžią, o I.15, kai užėmė Klaipėdą.

— I.12 226 m. nuo Kr. Donelaičio gimimo.

— I.20 sukako 20 metų nuo Lietuvos Aukštųjų Kursų atidarymo. 1923 m. jie virto Lietuvos Universitetu.

„Dienovidį“ leis Liet. Rašytojų Draugija

(XX) Nuo šių metų pradžios literatūros, meno ir kultūros žurnalą „Dienovidį“ pradėjo leisti Liet. Rašytojų D-ja. Redaguoja d-jos pirm. prof. dr. V. Krėvė-Mickevičius.

Lietuviškas koncertas Argentinos sostinėje

Buenos Aires teatre įvyko simfoninis koncertas, kuriame buvo atlikta lietuvių kompozitoriaus prof. Bacevičiaus „Elektrinė Poema“. Publika karštai plojo, o Buenos Aires spauda veikalui paskyrė didžiulius straipsnius. Komp. Bacevičius dar koncertavo Brazilijos radijofonuose.

Literatūros Naujienos

— B. Brazdžionio naujas eilėraščių rinkinys „Kunigaikščių mieste“ jau išėjo.

— Zobarskas išleido apysakas jauniui „Pabėgėlis“.

— Alf. Keliuotis debiutuoja lyrikos rinkiniu „Nerūpestingas berniokas“.

— Danas Pumputis ir Juozas Krūminas paruošė eilėraščių rinkinį „Eksperimentus“.

— Prof. S. Bieliackinas išleido keturias dramas vienoj knygoj, antrašte „Dramos“.

— V. Katilius parašė apysaką vaikams, vardu „Naktis alyvų krūme“.

— K. Janonis-Jankauskas, baigė rašyti romaną iš mūsų Nepriklausomybės kovų, pavadintą „Žygyje“. Be to, ruošia novelių rinkinį.

— Mykolas Linkevičius ruošia spaudai trečiąjį lyrikos rinkinį ir keturių veiksnių dramą apie Šiluvos Dievo Motiną.

— Lazdynų Pelėdos (antrosios) duktė Stasė Lastauskaitė-Matulienė, pernai debiutavusi romanu „Prie nykstančių gairių“, parašė naują romaną apie žemės reformą „Po vienu dangumi“.

— K. Vinvos romanas „Prarajos pakrantėmis“ išėjo iš spaudos prieš Kalėdas.

— „Budviečių mokyklos“ autorius mok. Vincas Žilionis paruošė spaudai novelių rinkinį „Svetima moteris“.

— „Sakalas“ išleido Adomo Lasto penktąją knygą „Pasiilgimas“.

— Benediktas Rutkauskas-Rutkūnas ruošia spaudai eilėraščių ir novelių rinkinius.

— Doc. dr. J. Grinius parašė veikalą apie Vilniaus meno paminklus.

— Apysakų vaikams „Gailėstingoji sėsutė“ ir „Saulėtą dieną“ autorius mok. Mot. Lukšys paruošė spaudai naują apysakaičių rinkinį „Dagiliukų“ vardu.

— J. Avizonis išvertė J. S. Turgenovo romaną „Sriaunieji pavasario vandenys“.

— F. Neveravičius išvertė L. N. Tolstojaus trijų tomų romaną „Anna Karolina“.

Knygos vilniečiams

„Sakalas“ Vilniaus krašto mokykloms paaukojo įvairių naujausių vadovėlių už 10.000 litų.

„ATEITIES“ SKAITYTOJAI UŽSAKINĖJA VILNIEČIAMS MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠČIUS

Daugelis „Ateities“ bičiulių, žinodami sunkią vilniečių moksleivių padėtį, šių mokslo metų antram pusmečiui užsakinėja jiems „Ateitį“. Ligi šiol jau yra užsakę: panevėžiečiai 5 egz., kaunie-

čiai 20 egz., vilnietis kun. Ed. Basys — 10 egz. Jiems visiems nuoširdžiai dėkojame. Tikime, kad moksleivių spauda tikrai padės broliams vilniečiams suaugti su visos mūsų moksleivijos gyvenimu; kviečiame ir kitus mūsų bičiulius užsakyti vilniečiams moksleivių laikraščius.

„Ateities“ Redakcija ir Administracija

VILNIUS

Vyt. Didž. gimnazija

Šauliai

— XII.7 berniukų būrio vadu paskirtas šaulys mokyt. ats. ltn. K. Ptašinskas. Ligi tol laikinai būrio vado pareigas ėjo š. ltn. p. Žebrauskas.

— XII.16 įvyko eilinis berniukų būrio tarybos posėdis ir šaulių susirinkimas.

Vieton pasitraukusio iš būrio tarybos šviet. reikalų vedėjo A. Juknevičiaus paskirtas kandidatas A. Skrebutėnas. Pasitraukus kandidatui J. Kuzmičiui, išrinkti nauji — š. Juknevičius, Vilius, ir š. Kadzilauskas, Vincas. Išrinkta kontrolės komisija: š. Akstinas, Vytautas, š. Čibiras, Leonas, š. Vazaneckas, Jonas, kandidatas — Lazauskas, Leonas. Nutarta prie būrio įsteigti sporto skyrių.

— XII.17 įvyko visų Vilniaus m. šaulių būrių tarnybinis susirinkimas. Susirinkime buvo Šaulių S-gos vadas pulk. Saladžius.

— Iki šiol berniukų būriui **Panevėžio Kultūrtechnikų ir Geodecijos šaulių būrys** paaukojo 50 litų, o **Vilniaus rinktinės vadas** sušelpė 100 litų. Šauliai yra už tai labai dėkingi.

Eucharistininkai

XII.22 gimnazijoje įvyko bendros eucharistininkų kūčios, į kurias atsilankė ir keletas vyresniųjų. Svečiai pasakė keletą kalbų, o eucharistininkai pajavairino tą vakarą giesmėmis, dainomis ir linksmais gabalais.

Mokinys

1939 m. rudenį iš Vytauto Didžiojo Gimnazijos buvo sudarytos dvi gimnazijos: Vytauto Didžiojo berniukų ir Kunigaikštienės Birutės mergaičių. Iki š. m. sausio 15 dienos abiejų gimnazijų mokiniai-ės mokėsi vienosiose patalpose. (Dambrausko g. 5). Sausio 15 d. mergaičių gimnazija buvo perkelta į kitus namus (Bokšto g.). Tenka pridurti, kad septintosios ir šeštųjų klasių mergaitės liko Vyt. Didž. berniukų gimnazijoje, tad

naujojoje Kun. Birutės gimnazijoje yra šiuo metu tik 5 klasės. (Šios abi gimnazijos yra reformuotos). J. K.

ALYTUS

Minėjimai

— XII.10 minėjome **K. Būgos 15 metų mirties sukaktuves**. Jo visą gyvenimą nušvietė mokyt. p. Barzdukas. Toliau jo buvusi mokinė p-lė inspektorė Zenkevičiūtė gražiai supažindino su jo darbais.

— XII.17 minėjome **V. Kudirkos sukaktuves**. Pradžioje prabilo p-lė mok. Jenkevičiūtė. Po to pasirodė mokiniai ir mokinės, nušviesdami jo asmenį ir darbus. „Kudirka — darbštumo pavyzdys“ — paskaitė Žmuidzinaičiūtė. Po jos Kost. Sartatavičius paskaitė ištrauką: „Nėr jėgos, kuri mane sulaukytų“. G. Balulevičius skaitė temą „Kudirkos „Tėvynės varpai““. Minėjimą pajavairino Vyt. Dvilinskas, paskaitęs Kudirkos satyras. Po paminėtų aštuntokų scenoje pasirodė šeštokas Jonynas, supažindinęs klausytojus su „Tilto atsiminimais“. Jam baigus Kost. Sartatavičius padeklamavo „Laborą“, o Dambrauskaitė — „Maniešiams“. Minėjimas buvo baigtas p. Direktorius gražiu žodžiu.

Dzūkelis

BIRŽAI

— XII.8 didžiojoje gimnazijoje salėje įvyko mergaičių religininkų susirinkimas, kuriame dalyvauti tegalėjo vien tik mergaitės. Šįmet tiek mergaitės, tiek berniukai gimnazijoje bene bus gajausi. **Manoma ateinantį pavasarį suruošti ekskursiją į Vilniaus kraštą.**

— Paskutinę dieną prieš Kalėdas gimnazijos salėje kap. kun. Baltrukėnas visiems mokiniams katalikams išdalino po dvi kūčių plotkeles. Gimnazijos direktorius Vosylius ir gerb. kapelionas palinkėjo mokiniams linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujųjų Metų. Choras, vedamas p. Linkevičiaus, sugiedojo keletą giesmių.

— Prieš pat Kalėdų atostogas gimnazijoje įvyko moksleivių šaulių būrio susirinkimas. Būrio vadas p. Andrejaus-

kas pasakojo išpūdžius iš šaulių būrių vadų suvažiavimo Vilniuj. Be to, buvo nustatytos gairės tolimesniam šių mokslo metų darbui. Numatyta savaitėj padaryti po dvi pamokas susipažinti su karo mokslu.

— Literatai tuoj po Kalėdų atostogų yra nutarę padaryti didelį Vilniaus literatūros susirinkimą, kuriame bus nagrinėjama Vilniaus krašto rašytojų kūryba ir Vilniaus motyvas mūsų literatūroje. Be to, bus susirinkimo turiniui pritaikytų deklamacijų, dainų ir instrumentalinės muzikos.

— Literatai yra sumanę surengti didelio masto literatūros vakarą, į kurį žada atsikviesti rašytojų iš Vilniaus ir Kauno.

Džik-Džak

JONIŠKIS

— XII.16 įdomus religinio būrelio susirinkimas. Susirinkimo pirmininku buvo pakviestas Pranys (VII). Iškilmingai sugiedota: „Marija, Marija“! Toliau sekė įdomi programa. Mokyt. Bielinis pasakojo išpūdžius-paskaitą iš Vilniaus, nes jis neseniai atkeltas iš Vilniaus krašto, kuriame jam teko daug skausmo ir džiaugsmo pergyventi istoriškais Vilniaus valandomis. Mokyt. Bielinio žodžiais kartu buvome perkeldinti į akiplėšiško ultimatumo paskelbimo laikus, išgirdome iš vilniečio mokytojo lūpų, kaip jie pergyveno laisvės atgavimo dienas ir t.t. Susirinkimo pirm. pareiškė mokytojui užuojautos dėl iškentėtų sunkių valandų. Buvo smarkiai plota ir sušukta tris kartus valio! Dryža (I) įdomiai padeklamavo: „Kiškio piršlybos“. Paskiau buvo atnešta „raganos lempa“ ir kap. kun. Racevičius, kuris neseniai buvo keliavęs Suomijoje, pasakojo išpūdžius iš to krašto, kur dabar vyksta raganiškas karo šokis, o seniau tyvuliavo laisvos tautos ribose tūkstančiai ežerų. Gražu buvo gėrėtis gražiais Suomijos vaizdais ant balto ekrano ir malonu klausytis apie simpatingąją suomių tautą, apie kurią kapelionas pasakodamas nesigailėjo gražių žodžių. Toliau laisvoji kūryba: Jakavičiaus feljetonas „Kliackaus talentas“ ir Basaitės (VI) fel. „Aštuntoko pergalė“.

— Vilniečius moksleivius remti ne tik dvasiškai, bet ir materialiai! — galėtų pasakyti šeštakai (VIb), kurie švenčių proga padovanojo vilniečiui moksleiviui gražų portfelių su rašymo reikmenimis. Visi Lietuvos moksleiviai norėtų palengvinti vargus tų, kuriems nebuvo lemta po svetimu jungu ugdytis lietuviškoj dvasioj.

— XII.21 buvo istorikų suruoštas Jogailos teismas, kuriam pirmininkavo Jaras (VIII); teisėjai: Norutis (VIII) ir Kvašys (VIII). Jogaila buvo pripažintas kaltas.
J. Ex.

JURBARKAS

— XII.8 mergaičių R. A. B. suruošė gana vykusį Marijos minėjimą. Minėjimą atidarė būrelio pirm. S. Džiaugytė (VII). Gražią ir nuotaikingą paskaitą skaitė mok. Valušytė. Toliau — meninė minėjimo dalis. B. Jokūbauskaitė (VIII) giedojo solo, o mergaičių kvartetas ir choras — keletą gražių religinių giesmių. Baigiant kun. kapelionas parodė Lourdo vaizdų.

— Mūsų literatai žymiai silpnėsi, negu kitais metais. Šiek tiek kuria tik jaunesnieji, bet jų kūryba, žinoma, irgi jaunutė. Susirinkimai išeina gana komiški. Beje, literatai jau nori laikraštėlių leisti, tik visa bėda, kad medžiagos nelabai yra. Iš visa ko atrodo, kad tą jų laikraštėlių tik tiek tematysime (falsus utinam vates sim!), kiek savo ausis be veidrodžio!

— Jaunieji šauliai, nors jau porą susirinkimų padarė, vis dar tebėra kelių ieškojimo stadijoj. Į būrio tarybą įeina: L. Vakselis (VIII) — būrio vado ats. j. ltn. V. Ausiukaičio pav., A. Vagusevičius — sekr., Z. Vėgertas (VIII) — išd. ir V. Adomaitis (VIII) — reik. ved.

— Atrodo, kad praeitą pusmetį prancūzininkai galutinai „nuspardė“. Tokiu būdu dabar gimnazijoj beveikia jau tik keturi būreliai: religinio auklėjimo, literatų, matematikų ir kūno kultūros.

— Šiuos metus pradėjome prailgintomis atostogomis: dėl šalčio keletą dienų nėjome į gimnaziją.

Vėjužėlis

KAIŠIADORYS

— XII.8 įvyko Š. P. Marijos Nekalto Prasiidėjimo minėjimas. Minėjimą rengė Religinio Auklėjimosi būrelio mergaitės. Minėjimą atidarė R. A. B. vicep. O. Jacevičiūtė. Ponia O. Merkienė skaitė paskaitą, kurioje priminė Marijos gyvenimą ir kančias. Likusiąją programos dalį atliko mergaitės — vyresniosios religininkės. Meninę programos dalį — jaunesniosios religininkės.

— XII.17 L. M. būrelis sušaukė pirmąją visuotiną susirinkimą. Susirinkimą atidarė būrelio pirm. A. Velička. Mokyt. L. Šaltenis, būrelio globėjas, kalbėjo apie kūrybą. A. Leonsavičius kalbėjo apie Maironio kūrybą, o Vl. Rukša apie Pietario lietuviškumą. Šios dvi nastarųjų paskaitėlės sukėlė nemaža diskusijų. Susirinkimas išrinko naują valdybą. Pir-

mininku liko A. Velička. Būrelis žada pasidalyti į jaunesnius ir vyresnius.

— XII.20 buvo šaulių būrio susirinkimas. Per susirinkimą buvo išrinktas šaudymo vadovas St. Rukša ir knygininkas J. Palauskas. **Susirinkimas nutarė sausio mėn. gale vykti į Vilnių.**

— XII.21 kraštotyros būrelis „Thracia“ paminėjo savo ketverių metų veikimą. Per paminėjimą buvo įteiktas „Thracijos“ ženkliukas būrelio rėmėjams ir nariams. Prie šio paminėjimo buvo prijungtas ir Suomijos 22 m. nepriklausomybės paminėjimas. Su Suomijos praeitimi supažindino J. Petrusis. Po šios paskaitės būrelio atstovai pareiškė užuojautą beginančiai Suomijos nepriklausomybę jaunuomenei.

— L. J. R. Kryžiaus būrelis pirmasis pradėjo praktikuoti susirinkimus liliptus. Prieš Kalėdų atostogas buvo sušaukta du susirinkimai, kurie abu kartu tęsėsi apie 25 min. Ar toki susirinkimai naudingi, parodys ateitis.

Vilijos sūnus

KAUNAS

Aukštoji Technikos Mokykla

— XII.17 Skautai vileišiečiai surengė ekskursiją Vilniun. Be skautų nuvyko ir šiaip mokinių. Ekskursantai aplankė Aušros Vartus, sugiedojo lietuviškų giesmių ir Tautos Himną šv. Mykalojaus bažnyčioj ir su dainomis žygiavo Vilniaus gatvėmis. **Gedimino kalne skautai nuo savo vėliavos nurišo gedulo kaspina, kurį buvo užrišę prieš 19 metų ir kurį prižadėjo atišti tik Gedimino kalne, kada jame plevėsuos Lietuvos trispalvė.** Nurištas kaspinas buvo kalne sukurtame lauželyje sudegintas. Ekskursija, aplankiusi kitas žymiausias Vilniaus vietas, tą pačią dieną grįžo Kaunan.

— Baigus L klasės krepšinio I rato pirmenybes, ATM ekipa užėmė aštuntą vietą.

Jožė

KRETINGA

Pranciškonų g-ja

— XII.17 įvyko priešatostoginis Religinio Auklėjimo būrelio susirinkimas. Mok. A. Masionis skaitė paskaitą. T. Justinas O. F. M. pasakė tėvišką atsišveikinimo žodį, ir Pr. Razgaitis (pirmininkas) palinkėjo linksmų švenčių. Susirinkimą baigėme „Marija-Marija“.

— XII.20 įvyko bendras literatų susirinkimas. St. Masionis (III) skaitė savo rašinį „Vilnius-Lietuvos širdis“ (laimėjęs I vietą „At. Spindulių“ konkurse).

J. Narbutas (Jaunesniųjų lit. pirm.) skaitė novelę „Mėnulis“. Po to buvo deklamacijos: V. Borisas ir Endzenas (abu VI) skaitė savos kūrybos. Po deklamacijų ėjo p. mok. Myk. Linkevičiaus žodis ir L. Narbuto (VIII) atsišveikinimas.

— Tą pačią dieną įvyko prancūzininkų būr. susirinkimas. Pasiruošę mokiniai gana vykusiai išpildė programą prancūziškai. Mok. p. Pavilonis tarė nuoširdų žodį, nurodydamas, kaip sėkmingiau veikti, kad pasiektų didesnių rezultatų. **„Juk mes mokomės ne mokyklai, o gyvenimui“** sakė p. mokytojas. **A. P.**

KUPIŠKIS

XII.10 įvyko mergaičių religininkų susirinkimas. Religinis būrelis labai gausus, todėl kas antras susirinkimas daromas skyrium nuo berniukų. Tada mergaitės gali atviriau pasišnekėti ir savo skirtingus interesus pagvildinti.

Susirinkimas prabėgo labai gyvai. Paskaityta keli referatai ir eilėraščiai. Ypač visoms patiko ir sugraudino kapeliono paskaityta apyskaitė iš rusų kalbos. Nutarta rašyti išpūdžiai iš Kalėdų atostogų ir kitam s-me paskaityti. Išrinktos referentės kitam s-mui. **X.**

— Jaunieji literatai kruta: — įvyko net ketvirtasis susirinkimas (XII.13). Eilėraščių paskaitė S. Karazijaitė (III) ir A. Vaitiekūnas (II). L. Kadžiulis (III) skaitė ištrauką iš K. Jankausko „Dulkinų batų“, o A. Baltrūnas (II) Grušo novetė „Žvakė užgeso“. Po to atlikta vaidybos valandėlė.

— Manoma surengti po Kalėdų gimnazijos vakarą.

— XII.17 įvyko bendras religinio aukl. būr. sus-mas. Referatą skaitė D. Stukaitė (VI), Vaizdelius — Br. Jonuškaitė (VI) ir L. Kadžiulis (III) „Vladukas“. Būr. glob. kun. kapel. J. Ragauskas palinkėjo per atostogas gerėtis gamta. Mok. M. Stonys paragino per atostogas rinkti senienas ir pakvietė religinį būrelį atsilankyti į tautosakininkų vakarą, kuris įvyks XII.20. Kun. J. Ragauskas, išvertęs iš vokiečių kalbos, paskaitė ištrauką iš būsimųjų Vokietijos pastorių gyvenimo ir paskelbė konkursą: vyresniesiems „Kalėdų atostogos“, o mažesniesiems „Kaip aš praleidau Kalėdų atostogas“.

Plaktukas

LINKUVA

— Būreliai nesnaudžia: štai XII.8 įvyko religinio lavinimosi būrelio susirinkimas. Programoj mok. p. A. Šuopio įdomi paskaita apie darbą, jo reikšmę. J. Jurgelevičiūtės referatas apie Mariją. Savos kūrybos skaito I. Misiūnas ir A.

Kanaverskytė. Po to taria žodį svety kun. Drumžlys. **Nutarta išleisti „Aukso Spindulių“ 3 nr.** Redaktorius — J. Stumbrys, jo padėjėjai — atstovai iš visų klasių.

— XII.19 įvyksta jaunesniųjų literatų susirinkimas. Tai jau ketvirtas šiais mokslo metais. Šį kartą jie nagrinėjo vysk. Ant. Baranausko kūrybą. Referatą skaito Bajaraitė, o Šidlauskaitė, Žvirblytė ir Buožytė skaito ištraukas iš jo raštų. Į jaunesniųjų susirinkimą atsilanko ir vyresnieji literatai. Iš jų Al. Pupinis skaito ištrauką iš apsakos, o A. Gruzdas patiekia kelias nuotrupas iš įspūdžių Pasvalyje, kur dalyvavo tenyksių literatų susirinkime.

— XII.19 įvyksta ir šachmatininkų būrelio susirinkimas.

— XII.22 skubame visi į salę, kur gimn. direktorius p. S. Vaitkevičius mums palinki laimingų šv. Kalėdų, o myl. kap. kun. J. Petrėnas apdalina plotkomis. Mes giedam: „Sveikas Jėzau gimusis“...

— I.6 įvyksta **aštuntos klasės tradicinis vakaras.** Vaidinta Moljero „Šykštuolis“ 5 v. komedija. Pelno gauta apie 400 litų.

— I.9 įvyksta moksleivių kooperatinkų susirinkimas. Perrenkama valdyba. Naujon valdybon pakliūva: K. Masilionis, A. Pupinis, A. Rakauskas, J. Januševičius. Nutariama išigyti šachmatų ir surengti pasilinksminimą.

A. Draugas

MARIJAMPOLĖ

R. J. Bern. gimnazija

— Mūsų veiklieji religininkai XII.17, po mokinių pamaldų sušaukė antrąjį šiais m. metais savo būrelio susirinkimą.

Pirmiausia, būrelio globėjas kun. J. Petrika skaitė paskaitą apie skaitytinų knygų pasirinkimą. Paskaitininkas pabrėžė, kokią milžinišką žalą daro negeros, nedorovinės knygos jaunam moksleiviui. Todėl jis (moksleivis) „neturi ieškoti aukso (gerų dalykų, minčių) mėšlynuose (blogose knygose)“.

Po paskaitos nariai paskaitė savo kūrybos ir kt. d. Pasibaigus programai, **buvo aptarti ekskursijos į Vilnių ir rengiamojo vakaro reikalai.** Pasirodo, sakytoji ekskursija bus surengta tik pasibaigus m. metams, dabar būrelio globėjas nuvažiuos į Vilnių „apšnipinėti“ (pats taip sakė!) sustojimo vietos klausimą, o vakaro reikalams tvarkyti — sudaryta komisija.

Paskelbtas konkursas

Religinio būrelio valdyba savo nariams paskelbė konkursėlį. Temos pasirinktinai: 1. Snaudžiantis moksleivis, 2. Ekskursijų nauda, 3. Suartėkime su kaimu ir 4. Kodėl mums brangus Vilnius? Terminas: 1940 m. sausio 17 d.

— XII.10 įvyko Marijampolės miesto stalo teniso pirmenybės. Vienete pirmąją vietą laimėjo mūsų gimnazijos mokinys Čeičys (VIII).

— XII.16 sportininkai sušaukė savo būrelio susirinkimą. Būrelio globėjas mokyt. Puskunigis pranešė apie rengiamos čiuožyklos reikalus. Pasirodo, kad ją rengia mūsų gimnazija bendromis jėgomis su Darbo Rūmais ir Sporto apygarda. Be to, mokyt. L. Puskunigis skaitė paskaitą apie saviseką t. y. kaip mankštinant savo kūną, sekti sveikatos stovį, kad sportas tikrai būtų ne žalingas, bet naudingas.

Ar žinote, kad

...pereitais metais mūsų gimnazistai pertraukų metu suvalgė 27.000 bulkučių ir 37 kg. „Irisų“.

...**kooperatyvėlis iš savo pelno paskyrė 51 lt. 87 ct. vargstantiems broliams vilniečiams-moksleiviams** (Iš kooperatyvėlio valdybos pranešimo). **Liūtas**

Mokytojų Seminarija.

Prieškalėdinis literatūros mėgėjų būrelio susirinkimas

XII.20 įvyko literatūros mėgėjų būrelio susirinkimas, kurio programa buvo labai graži ir įdomi. J. Vyt. Rauba (IIIa) paskaitė iš laikraščio savo išverstą apsakymėlį R. Tagore „Sugrįžimas“, A. Grybinas padeklamavo nuotaikingą P. Vaičiūno eilėrašį „Vosilkėliai“. Pamatome čia ir debiutantą J. Dzidoliką (IVa kur.) su savo eilėraščiu. Debiutantas, nors ir trūko formos lankstumo, pasirodė gana neblogai. Toliau J. Vyt. Rauba pasirodė su savo kūrybos eilėraščiu, kuris visiems padarė įspūdžio. Ramanauskaitė (IVa kur.) skaitė A. Venclovos „Nakties“ recenziją. Reikėjo daugiau išskelti esminiai veikalo bruožai, bet vengti ekskursijų į detales. Po to **redakcijos komisijos atstovas J. Vyt. Rauba padarė pranešimą apie laikraščelio reikalus.** Pasirodo, kad laikraščelis bus galima spausdinti Marijonų spaustuvėje, ir 200 egzempliorių kainuos apie 60 lt. Nutarta, kad šiam laikraščeliui medžiaga turi rūpintis visi literatai, o skaitytus per susirinkimą rašinius turi kiekvienas įteikti redakcinei komisijai.

Laikraščelio išleidimui pinigus sumaniyta skolintis iš narių ir, be to, po Kalėdų suruošti vakarą. **Vyt. Vytėnas**

MAŽEIKIAI

— Po ilgo poilsio atsibudo meno būrelis ir XII.6 sušaukė pirmą šiais mokslo metais susirinkimą. Pirmininku išrinktas K. Bielkevičius (VII), Vilimas (VI) — kitų reikalų vedėju. Būrelis nutarė pasiskirstyti į meno, aviomodelistų ir vaidybos sekcijas. Globėjas mokyt. Vaitiekūnas.

— XII.10 berniukai religininkai suruošė Marijos Šventės minėjimą. Atitinkamai papuoštoje scenoje Jonušas (III) skaitė referatą „Gruodžio 8 d.“, Pundzius (VII) deklamavo eilėraštį, Kinduris (II) skaitė iš knygos apie Kolumbą, visus suįdomino gražiu ir turiningu referatu „Marija“ Brasas (VI), Kekys (VI) pajvairino programą feljetonu „Kaip aš vežiau obagus į Marijas švintuovę Kalvarėją“, Stelingis (VI) padeklamavo eil. „Ave, Maria“, berniukų sekstetas pagiedojo pora giesmelių.

— Tą pačią dieną literatai (vyresn. ir jaun. kartu) susirinkime minėjo Vinčą Kudirką nuo jo mirties 40 m. sukaktuvių proga. Krūminaitė (VII) skaitė praeito susirinkimo dienoraštį, Litvinaitė (VII) — referatą „Dr. Vincas Kudirka — publicistas ir visuomenininkas“, Pečtenis (VIII) — „Dr. Vincas Kudirka — literatas“. Laisvosios kūrybos skaitė Švažas (I) ir Paulauskaitė (II).

— XII.17 mergaitės religininkės suruošė Misijų vakarą. Pasivaikščiojimų salės sienos nukabinėtos atitinkamais piešiniais, diagramomis; visur labai išpuošta. Prisirinko tiek gimnazistų, kad žiūrėjom susispaudę kaip silkės bačkoj — gimnazijos salė nedidelė, padaroma iš klasės, išnešus suolus, o scena — mokytojų kambarys, atidarius sieną. Švažaitė (VII) paskaitė referatą apie misijas, po to — vaidinimas „Juodoji Sūmytė“. Visos artistės vaidino gana gerai (režisavo mokyt. Uleckaitė ir kun. kapejonas). Po to mergaičių choras pabaigai pagiedojo giesmelę.

— XII.21 buvo vyresn. ir jaunesn. literatų bendras susirinkimas. Pradėtas tradiciniu dienoraščiu — Opulskytė (VII), Pundzius (VII) recenzavo Dostojevskio „Lošėją“, Strazdauskaitė (VI) skaitė apie Kazimierą Būdą, Švažaitė (VII) kalbėjo apie Leoną Skabeiką. Po Kalėdų nutarta suruošti literatūrinį teismą. **Iks.**

Ž. NAUMIESTIS

Gaivinga entuziazmo ir idealizmo srove grįžome po Kalėdų atostogų į monotoniš-

ką mokyklos gyvenimą. Visų moksleivių nuotaika kyla, visi juda, stengiasi ką nors naujo ir naudingo įnešti į moksleivių gyvenimą.

— Paskutiniu laiku, kada žiema apsiautė ir sukaustė visą žemę, pradėjo rasti daugiau „poetų“ bei „rašytojų“, kurie rašo didžiausius „rinkinius“ bei „tomus“. Nežinia ar jie iš nuobodumo rašo, ar meilės manijos pagauti, o gal, žiemos šalčiams atėjus, mūzos prie jų prisiglaudė? Tiesa, labai geras dalykas, kad jauni žmonės mėgina plunksnas, nes talentai tik judinami pasirodo, o pas jaunos žmones tokių talentų begalybė slepiasi, tik prisibijoma, kad pamokos neliktų antroje eilėje, o kūryba pirmoj, kaip daugelis mokinių daro.

Gaila, kad nėra dar įsisteigusio literatų būrelio, bet reikia tikėtis, kad bus. O kad įsisteigs literatų būrelis — kalnus nuversim.

— Rengiamės dideliame tradiciniame progimnazijos vakarui vasario mėnesį. Jau smarkiai ruošiamasi: artistai kala savo roles, deklamatoriai miklina balsą, poetai kuria balades, šokėjos siuvasi kuo ilgiausius tautiškus rūbus ir t. t. Žodžiu — ruošiamasi smarkiu tempu. Ypač daug pastangų deda mokytojos p. Krakauskaitė ir p. Gruzinskaitė.

— Labai ankštos mūsų progimnazijos patalpos, neturim net koridoriaus pasivaikščioti pertraukos metu. Taip pat neturim nė sporto salės, kas labai kenkia progimnazijos krepšininkams, kurie žiemą lieka be jokio treningo. Tiesa, yra ir nemaža salė, pastatyta nuo progimnazijos rūmų visai atskirai, bet ji tetarnauja tik šokiams, o ją paremontavus būtų galima turėti visiškai puikią krepšinio salę, kurioje būtų galima sužaisti ir su kaimyninėms gimnazijoms.

— Mokslo metų pradžioj įsteigtas mokinių kooperatyvėlis veikia gerai. Mokiniai čia gauna visus mokslo reikmenis su didele nuolaida.

— Neblogas choras. Nors mūsų progimnazija dar jaunutė, neturi nė vienu metų, tačiau choras yra išmokes daug gražių liaudies dainelių ir sudainuoja labai gražiai. Chorui vadovauja mokyt. p. Gelžinis. **Felžem.**

PANEVĖŽYS

Bern. gimnazija.

Šauliai

— XII.15 įvyko šaulių kuopos susirinkimas. Pradžioje kalbėjo p. direktorius, nurodydamas visus šaulio-moksleivio uždavinius atostogų metu. P. direktorius

ypač pabrėžė išlaikymą visur šaulio autoriteto ir išsigijimą simpatijos bei pasitikėjimo plačiosios visuomenės tarpe. Po to gimn. šaulių kuopos vadas leitn. Liberis aiškino plačiai apie cheminį karą ir apsaugą nuo jo. Visi šauliai skaitys 1940 m. „Trimitą“.

Literatai

— XII.13 literatūros sekcijos susirinkimas. Čia savos kūrybos skaitė M. Margytė (VII), V. Daunoras (VII) ir Al. Petkevičius (VII). Su nuotaikingu vaizdeliu pirmą kartą pasirodė J. Šliogerytė (VI). K. Daunoraitė pateikė išsamų referatą: „Maironio lyrikos tautinius motyvus“. Buvo daug diskutuojama dėl poezijos tikslo. Pagaliau padaryta išvada: poezijos tikslas iššaukt ir skaitytojuje rašytojo pergyventus jausmus.

— XII.20 kitas literatūros sekcijos susirinkimas.

Sekcijos susimai bus daromi kas savaitę, o juose nagrinėjami žymesnieji realistai, tiek pasauliniai, tiek lietuviai.

Abstinentai

— XII.10 susirenka abstinentai naujam darbui. Po nuotaikingos p. direktoriaus kalbos pasirodė A. Antanaitis (II) su deklamacija, R. Gerlavičius (II) su referatu, S. Ulys (II) su monologu, ir Janonis (II) su gitaros muzika. Po to išrinkta nauja valdyba: J. Rimkus (VI) pirm., P. Beinarauskas (VII) sekret., S. Ulys (II) vicepirm., R. Perlavičius (II) izdin. ir A. Antanaitis valdybos nariu. Abstinentų pastangomis gimnazija turi nuosavą čiuožyklą. **Olia.**

Amatų-technikos mokykla

— Didžiausia veikla jaučiama aviacijos būrelyje. Šis būrelis, vadovaujamas aviamodelisto B piloto A. Pranskiečio ir globojamas mokyt. ats. ltn. J. Petniūno, sušaukė šiais mokslo metais apie 10 susirinkimų, kuriuose buvo nagrinėjama aviacijos istorija ir dirbami mažesni modeliai. **Aviacininkai nutarė pasistatyti sklandytuvą.** Tam reikalui būrelio vadovybė rūpinasi iš L. A. K. pašalpos.

— Paskutiniu laiku smarkiai susidomėta muzika. Mokyt. Adomaičio pastangomis yra sudarytos kelios „kapelos“: skudutininkų, stygų ir kt. Skudutininkai keletą kartų pasirodė per mokinių šeštadienius ramovėje.

— Atsiradus ledui, pradėjo organizuotis ledo ritulio komanda.

— Ką gi nuveikė mūsų literatai?

— Nieko. Mūsų literatai miega „letargo“ miegu. Bet nemanykit, kad visad taip bus. Oi, ne! Išauš pavasaris, literatai drauge su gamta kelsis ir stos į darbą (kaip buvo 1939 m. pavasarij). Tat laukiame to gražiojo pavasario, o kartu sulauksime ir literatų.

— **Aukų vilniečiams sušelpti paaukota ne 385,** (kaip buvo „Ateities“ 5 Nr. rašyta) **bet 585 įvairaus turinio knygų.**

A. Liepužė

PASVALYS

Knygos vilniečiams

Literatų būrelio valdyba paskelbė vaju — **rinkti vilniečiams moksleiviams knygas.** Vajus tęsėsi XII.11—17. ir buvo surinkta nemaža knygų ir vadovėlių. Kai kuriems pageidaujant, knygos buvo priimamos ir po Kalėdų atostogų.

Literatus pasekė ir kooperatininkai, kurie iš savo krautuvės paaukojo vilniečiams nemaža knygų ir kitų mokslo priemonių.

— XII.19 gimnazija išsiuntė vilniečiams moksleiviams surinktas įvairias dovanėles Kalėdų proga.

— XII.17 įvyko literatų būrelio šeštas susirinkimas. Jon. Linkonis-Linkevičius savo kalboje „Kūrimo valandos“ papasakojo apie kūrimo idėjos gimimą, išsivystymą ir realizavimą, apie medžiagos panaudojimą, formos ieškojimą, eilėraščio atsiradimą, kūrimo valandos išgyvenimą ir rašytojo susitelkimą, apie rašytojų pažiūras į gyvenimą, rašytojo tendencijas, apie rašymo įpročius ir apie nuotaiką baigus rašyti. Po to kilo ginčų dėl kai kurių punktų, ypač dėl rašytojų alkoholio vartojimo, kuriuose dalyvavo ir insp. V. Baravykas. B. Brazdžionio eil. „Per pasaulį keliauja žmogus“ padeklamavo J. Šimkevičius. Vyt. Nistelis skaitė rašini „Spaudos vaidmuo lietuvių tautos gyvenime“. A. Lipštas padekl. F. Kiršos eil. „Fantazija“. J. Šimkevičius paskaitė apie šių metų Nobelio premijos laureatą. H. Janonis padekl. St. Santvaro eil. „Trys trumpos maldos“. Pr. Grinskis paskaitė pasikalbėjimą su F. Kirša (iš „XX Amžiaus“.) Linkuviečiai literatai A. Gruzdas ir Al. Pupinis paskaitė savo eilėraščių. Pirm. Jon. Linkonis-Linkevičius, uždarydamas susimą, padeklamavo B. Brazdžionio eil. „Piligrimai“.

Šauliai

— XII.11 įvykusiame 22 būrio šaulių susime perskaityta Prezidento kalba, vyriausybės deklaracija ir susipažinta su šaulių statutu.

— XII.15 būrio vado paskelbtame įsakyme šauliai raginami skaityti „Trimitą“ ir įsigyti statutą. Be to, įsakyta visada dėvėti šaulio ženklą.

Religininkų vakaras

— Religinio aukl. būrelis XII.16 surengė religinį vakarą, į kurį atsilankė nemaža miesto visuomenės, linkuviečiai moksleiviai religininkai ir daug savų moksleivių. Žodžiu, gimnazijos salė buvo pilna. Vaidino St. Ylos 4 v. dramą „Būk jo angelu sargu“, kurią režisavo p. mokyt. Steponienė. Meniškas dekoracijas piešė ir apšvietimą tvarkė A. Glinskis. Buvo įscenizuota dvi maldos „Tėve mūsų“ ir „Rytmetinė malda“. Vakaras pavyko gerai. Buvo padaryta viskas, kaip Direktorius pasakė, kas mokinių jėgomis galima padaryti.

— XII.20 įvyko Religinio aukl. būrelio susimas. Mokyt. Pr. Povilaitis skaitė paskaitą apie šių dienų sušmulkėjimą, spaudos reikšmę, darbo meilę ir tikrąjį džiaugsmą. Br. Vadapalaitė savo referate kalbėjo apie adventą, kaip atgailos metą. H. Jaronis padeklamavo eil. St. Brazdžiūnaitė paskaitė iš Alfos Sušinsko „Maršas Jaunystei“.

Kooperatininkai

— XII.21 įvyko kooperatininkų susirinkimas. Valdyba ir revizijos komisija padarė pranešimus apie kooperatyvėlio „Bičiulio“ veikimą. **Nutarta daryti ekskursiją į Vilnių.** J. Pavilionio valdyba atsistatydino. Išrinkta nauja: pirm. — A. Barkauskas (VI), sekr. — Zapustaitė (III), kasin. — A. Glinskis (VI), buhalt. — A. Vaičeliūnas (VI), pard. — J. Šileika (VI) ir užsak. — O. Armonaitė (III). Naujai valdybai padės senosios valdybos nariai paskutiniai gimnazijos komersantai aštuntokai: J. Povilionis, Br. Vadapalaitė ir J. Kazėnas.

— XII.20 gimnazijos salėj buvo demonstruota įdomi filma „Barbora Radvilaitė“, kuri mokiniams labai patiko. **Gegužis**

PLUNGĖ

Iki šiol gimnazijos aukštesniąsias klases išlaikė Tėvų Komitetas. Galimas dalykas, kad mokiniams turint nemažą rūpesčio, (reikėjo labai brangiai mokėti už mokslą, nebuvo reikiamos tvarkos ir mokantis nuolat vargino mintis, kad gimnacija gali būti dėl vienokių ar kitokių priežasčių netikėtai uždaryta), mokiniai buvo apsnūdę ir nugrimzdę į kasdienes smulkmenas. Dabar, nuo Naujų Metų

perėmus gimnaziją Švietimo Ministerijai, tikimasi, kad gimnazistai pasireikš daug aktyviau, drąsiau ir energingiau, kaip iki šiol.

Šaulių mergaičių būrys prieš pat Kalėdas sušaukė susirinkimą. Apsvarstyta įvairūs einamieji reikalai ir pasitarta dėl ateities veikimo perspektyvų.

Šaulių vyrų būrys XII.21 taip pat turėjo susirinkimą. Išrinkta nauja valdyba, kurion įeina V. Liaugniūnas (VII), J. Antanavičius (VII), R. Jurčius (VI), J. Riauka (IV), ir kandidatai Z. Šakenis ir B. Kavalius (VII).

Literatai tuoj po atostogų rengia pasilinksminimą su įdomia programa. Be to, numatyta vykti į Skuodą — literatūros-muzikos vakarą. **Laslia.**

RADVILIŠKIS

Religininkai

— rengė Naujų Metų sutikimą. Sutinimą atidarė Kun. J. Mikalčius tardamas keletą meilių žodelių. Programoje buvo suvaidintas vadinimėlis iš mokinių gyvenimo ir padeklamavota keletas eilėraščių. Po to buvo linksmoji dalis. 12 valandą ėjom į bažnytelę ir **su malda lūpose sutikom naujuosius 1940 metus!**

Pavasarielis

RASEINIAI

Didelis Jono Biliūno minėjimas

XII.16 literatai sukvietė gausų būrį moksleivių (143!) paminėti Joną Biliūną. Taip pat atsilankė gimn. dir. Kartanas ir p. p. mokytojai: St. Tarvydas, Br. Saladžiūtė, V. Žiūronaitė, Pr. Gailiūnas. Pirmininkui Ben. Siliūnui minėjimą atidarė, išeina St. Stropus ir pasakoja Biliūno biografiją. Em. Juodkaitė nuoširdžia kalba apie Biliūno asmenį, rodos, prikelia mirusį rašytoją ir jau gyvą pastato prieš visų akis... Suskamba smuiko garsai, nuaidi melancholiški eilėraščių žodžiai — tai Biliūno eil. „Kad numirsiu...“ melodeklamacija, kurią smuiku atlieka A. Gailius ir dekl. Ir. Mikalauskaitė. Po to J. Kubilius ryškiai nušviečia Biliūno kūrybos raidą. Išeina St. Klimaitė ir artistiskai paskaito Biliūno beletristikos dalykėlį „Vagis“. J. Stašaitis, įsijautęs į Biliūno kūrybą, ryškiai iškelia lyrinę nuotaiką Biliūno epe, o J. Čizaitė perskaito lyrišką rašytojo dalykėlį „Tikėjimą“. Pagaliau A. Latvys-Petras Orvidas palygina Biliūno ir Čiurlionio vidaus pasaulius, sugretina jų kūrybą.

— Mūsų literatai Kalėdų atostogas, kaip teko sužinoti, praleido kūrybinėje nuotaikoje. Petras Orvidas-A. Latvys

parašė išsamų straipsnį apie mūsų lyriką, kuri žada spausdinti „Ateityje“. (Lauksime! Red.) Em. Juodkaitė ir J. Stašaitis „iškepė“ keletą feljetonų, su kuriais netrukus pasirodys susirinkimuose. Iz. Palūkėnaitė parašė novelę iš moksleivių gyvenimo ir atidavė gimn. religininkų laikraščio „Jaunimo Kelio“ redakcijai. **Moksleivė**

Pasikalbėjimas su literatų viršūnėmis

Šiomet mūsų literatų gyvas veikimas! Literatų būrelis savo veikimu pralenkia visus kitus būrelius. Nutariau pasikalbėti su literatų viršūnėmis ir kai ką daugiau sužinoti apie būrelio veiklą.

Pertraukos metu „nutveriu“ dežūruojantį literatų globėją mokyt. rašytoją Praną Gailiūną.

— Gal galima, p. Globėjau, sužinoti, ar gimnazijos literatūrinis judėjimas yra tikrai gyvas ir ar pastebimas didesnis mokinių susidomėjimas literatūra?

— Savo literatais esu visai patenkintas. Kai į susirinkimus dažnai atsilanko per šimtą moksleivių, atrodo, kad susidomėjimas yra didelis. Ir pačių susirinkimų programa, mano nuomone, yra gana įdomi ir turininga. Pav., su buvusiu Biliūno minėjimu galima pasirodyti ir tikrai rimtoje publikoje.

— O kaip su vaidybos sekcija? — klausiu, žinodamas, kad po literatų sparnu auga būsimieji artistai.

— Ir vaidybos sekcija turi pasisekimo. Dabar mokomės dailaus deklamavimo bei skaitymo. Taip pat atliekami vaidybos pratimai. Tik mūsų vaidybininkai iš karto nori pasidaryti teatro artistais... — šypsosi gerb. Globėjas.

Norėjau dar klausti apie bendrą mūsų literato literatūrinę nuovoką, bet suskambino pamokai ir turėjau dumti į klasę. (Kad taip bent porą minučių sargas būtų užsnūdęs! Red.).

Per kitą pertrauką vėl leidau iš trečio aukšto į pirmąjį pas literatūros mėgėjų pirm. B. Siliūną. Pasirodo, pirmininkas tikrai literatais susirūpinęs. Į mano klausimą, ką mano ateity literatai nuveikti, Benys tuojau atskleidžia visus literatų planus.

— Užsimojimai dideli, tik kartais tenka sutikti kliūčių. **Kažin ar galėsime surengti apylinkės gimnazijų, literatūrinį vakarą? ... Bet tai ne mūsų kaltė ... Po Velykų bus jau beveik į tradiciją įėjęs literatūrinis teismas su Tauragės literatais. Na, be to, savo jėgomis surengsim literatūrinį linksmavakarį, keletą literatūrinių popiečių, pavasarį gal literatūrinę gegužinę ...** — baigė pirmininkas. **Aš**

vėl skubu į trečią aukštą — sargas jau skambina... **V. Būdvainis**

— XII.8 Šv. P. Marijos Nek. Pr. Šventės proga, įvyko R. A. B. iškilmingas susirinkimas. Susirinkimą atidarė Stropus (VIa). Toliau melodeklamacija, kurią išpildė Kavaliauskaitė (VIb) ir Mikalauskaitė (VIb). Paskui kalbėjo kun. kap. Durusevičius, kurio žodžiai giliai įstrigo jaunujų klausytojų širdysna.

— „**Aš norėčiau, kad kiekvienas jaunuolis(-ė), uždegtų šiandien nekaltybės žvakę ir ją neužgesintą nuneštų, kaip tas kryžiuotis, į Amžiną Florenciją**“ — baigė kapelionas. Referatus skaitė Juodkaitė (VII) ir Stašaitis (VIII). Gailius (VIII) išpildė keletą dalykėlių smuiku. Deklamavo bei paskaitė eilėraščių Salda (IIa), Radavičiūtė (VII) ir Norkutė (Ib). Vėliau labai gražiai kalbėjo Stropus (VIa). Savosios kūrybos skaitė Čepas (VII) ir Dumskis (IIa). Sugiedoję „Marija, Marija“... išsiskirstėme. **Jūrininkas**

Šauliai

XII.15 įvyko šaulių vyrų būrio susirinkimas, į kurį atsilankė virš 90 narių. Programa buvo visai kariška. Paskaityta Vyriausiojo Š. S. vado įsakymai, kai kurie Š. S. statuto punktai ir aptarta eilė einamųjų reikalų. Nutarta, kad šaulių vyrų būrys, susidėjęs su mergaičių šaulių būriu, po Velykų suruoš viešą vakarą, o prieš Velykas suruoš Užgavėnių „Karnavalą“. Kiekvienas skyrius šaukia susirinkimus kas savaitę. Susipažįsta su kariniais pabūklais, mokosi karinio mokslo. Iki šio laiko visi šauliai yra drausmingi ir kariškai nusiteikę. Visi pasiryžę užsisakyti savo mėgiamiausią laikraštį „Trimitą“. **G. Albinas**

ROKIŠKIS

— Prieš Kalėdas rokiškėnai atšventė gerb. kun. kap. **Leonardo Gižinsko 20-ties metų pedagoginio darbo sukaktuves** (pažymėtina, kad sukaktuvėninkas yra parašęs ir išleidęs stambų veikalą — „Dievo tiesos krislai tautų religijose“). Rokiškėnai su džiaugsmu sveikina savo mylimą kapelioną ir iš širdies gelmių linki stiprios sveikatos, lamingo gyvenimo ir tikrosios laimės!

— XII.17 religininkai sušaukė II-rą susirinkimą. Dėl to programa truputį sutrumpėjo. Susirinkimą pradėjo pirm. A. Pilkauskas (VI). Paskui R. Stalio (VI) paskaitė dr. J. Liasauskio raštų ištrauką („Mokslas ir religija“), dar kalbėjo globėjas kun. kap. L. Gižinskas, o Steiblytė

(IIa) padeklamavo „Ave Maria“; Makuškaitė (IIa) paskaitė savo eilėraščių.

— XII.21 buvo prieškalėdinis vyr. ir jaun. literatų susirinkimas. Pasirodė: V. Baltušytė (VIIIa), R. Mikšytė (VIIa), A. Deksnys (VI), K. Jankevičius (VI), J. Janauskaitė (VIa), J. Rinkevičius (IV), M. Chainauskas (IV), V. Vilytė (IIIb), Kuzmickaitė (IIIa), Steiblytė (IIa), Naginskaitė (IIa), Geldutytė (I) ir kt. T. Naginskaitė (VIIa) paskaitė septintokių humoristinių-kolektyvinių laikraštėlių „Spragilą“, visus gardžiai prijuokindama. Literatus sveikino ir linkėjo „visokių laimių“ p. gimn. direkt. J. Janulionis ir E. Gričiūtė (Ukmergės mokytojų seminarijos II-ro kurso mokinė). Pabaigai solistai-ės padainavo keletą mokyt. p. K. Jovaišos kompozicijų iš ruošiamos „Krūminės“ operetės.

— Pastebėtina, kad šiuo metu itin kruopščiai ruošiamasi tradiciniam gimnazijos vakarui. Bus vadinama p. Naginskienės (3 v.) operetė „Krūminė“.

— I.10 Rokiškio par. kapinėse palaidota A. Jasinevičiūtė (IIa). Daugybė moksleivių, nors tądien buvo itin stiprūs šalčiai, nepabūgo palydėti mirusios draugės į amžinojo poilsio vietą ir tuo atiduoti jai paskutinę pagarbą. Išsikis ramybėsje!..

Romantiko sūnus

SKUODAS

— XII.8 sukako 6 metai nuo Skuodo gimn. įkūrėjo — amžinos atminties kun. kan. Pranciškaus Žadeikio mirties. Ta proga (XII.10) kap. kun. T. Budraitis trumpai nušvietė jo darbus ir religininkų choras bažnyčioje pagiedojo „Libera“ ir kt. giesmes.

— XI.25 gimn. šauliai surengė pasilinksminimą. Programoj: J. Klimo (VIII) paskaita apie šaulių, kariuomenės išikūrimą, vyrai šauliai padainavo kariškų dainų, suvaidintas iš karių gyvenimo scenos vaizdelis ir kt. Po to — smagiai pasišokta.

— XI.20 įvyko istorikų Vilniaus Mėnesio atidarymas — susir. Būr. pirm. St. Račkauskas (VI) skaitė turiningą paskaitą „Vilniaus gyventojų lietuviškumas“, padeklamuota eilėraščių apie Vilnių. Būr. globėjas p. dir. Januševičius per epidioskopą parodė Vilniaus krašto vaizdų. Susirinkimas praėjo nuotaikingai.

Alio! Raudonkryžininkai atgijo!

— Jau kai kas žadėjo Skuodo Raud. Kryžiaus būreliui siųst giliausios užuojautos dėl tradicinio miego (pradedant

dar nuo 1939 metų sausio mėn., kada iki pereinamųjų mokslo metų veikimas buvo tikrai „intensyvus“) — tik štai, kaip perkūnas iš giedro dangaus — XI.23 pirmas poatostoginis „grandiozinis“ susirinkimas!

Buv. būr. pirm. J. Vareika (VII) padarė pranešimą iš pernykščių metų būrelio veiklos, G. Šličkytė, J. Knieža (abu VII) ir J. Vareika (III) paskaitė savo kūrybos, o toliau — valdybos rinkimai. Išrinkta: J. Jonutis (VI) — pirm., R. Pakalniškytė, St. Račkauskas (abu VI), V. Petkutė ir J. Vaitkevičius (abu III).

— XII.21 — naujos valdybos iniciatyva sušauktas priešatostoginis raudonkryžininkų sus., kuriame nutarė gautis iš Amerikos Raud. Kryžiaus dovanėles, pridėjus dar ir savo suaukotų, **nusiųsti Vilniaus krašto sesutėms — broliukams.** (Sveikintina!).

Raudonkryžininkus globoja mok. p. Juknaitė. — Raudonkryžininkams nebeužmigti!

Iš vyr. literatūrininkų veiklos

Šįmet bene stipriausiai veikia vyr. literatūrininkų būrelis. Per pirmąjį mokslo pusmetį, dalyvaujant Mažeikių liter. suruoštame pasilinksminime, XII.3 suruoštas šeimyninis pobūvis Skuodo visuomenėj, sušaukti 3 eiliniai susirinkimai, kuriuose, be savos kūrybos skaitymo, buvo nagrinėjama rašytojo J. Grušo kūryba, diskutuojama, skaityta paskaita „Literatūra ir literatūros būrelis“ (J. Narmontas, VII kl.) ir kt.

Artimiausiu laiku vyr. literatūrininkai ruošia didelį Žemaičių krašto gimnazijų Literatūros-Meno vakarą.

— Vyr. literatūrininkams linkėtina nemažinti tempo!

Tu pats

ŠIAULIAI

Berniukų gimnazija

— Kartu su mokytojais, suaukojome vilniečiams 1000 lt., daug vadovėlių ir šiaip knygų.

— Gruodžio 15 jaun. literatai Žemaitės Petrą Kurmelį nuteisė vieniems metams sunkiųjų darbų kalėjimo, bet apžvelgę jo gyvenimo sąlygas, paliko laisvą, jei per vienus metus daugiau nenusikals. Kaltino Vileikis (III), gynė V. Stasiūnas (III), o teismui pirmininkavo Kimeris (III).

— XII.13 religininkai surengė Advento valandėlę. Borevičius/S. J. pasakė gražią kalbą, o Ig. Adomaitis (VIII) skaitė referatą „Vargšo moksleivio deklaracija“. Po to A. Mockus (V) solo giedojo

kelias advento giesmes. Čia pat buvo išskeltas sumanymas **mūsų gimnazijoje reformuoti šokius**. Valandėlė praėjo labai pakilusioje nuotaikoje.

Dabar, kaip girdėti, būrelis ruošia vakarą su „reformuotais“ šokiais.

— Užėjus tokiems dideliems šalčiams, apšalo ne tik būrelių veikimas, bet ir visa gimnazija buvo atsisakius nuo mokymo, o ypač mokymosi.

Ažl.

V. prekybos mokykla

Iš būrelių veiklos

— XII.9 įvyko Jaunųjų Prekyb. būrelio narių ir prijaučiančiųjų susimas. Nariams teko išgirsti liūdnoką žinią, kad senasis globėjas mokyti. Laurinaitis iš globėjo pareigų pasitraukia, o jo vietą sutiko užimti mokyti. Narvydas. Tačiau vėl gavę energingą globėją, jaun. prekyb. nesnaus ir varys darbą toliau.

Sus-me buvo užsiminti einamieji reikalai ir **pasižadėta aukoti nukentėjusiems vilniečiams**.

Prašau stoti. Teismas eina!

— XII.10 įvyko visų laukiamas Relig. aukl. būrelio suruoštas „Girtavimo įpročio“ teismas.

Po visų liudininkų parodymų ir kaltintojų bei gynėjų karštų ginčų teismas 5 min. išėjo pasitarti ir po to paskelbė sprendimą, kad degtinės vartojimas moksleiviui iki gyvos galvos yra uždraustas ir tik su spec. gydytojo leidimu tegalima ją vartoti. Nors teismas užsitęsė ilgokai (apie 3-val.), tačiau praėjo geroje nuotaikoje. Buvo atsilankę nemažas skaičius moksleivių.

— Mokykloje steigiasi šaulių kuopelė ir kai šią korespondenciją skaitysite, ji bus padariusi steigiamąjį susimą. Kuopelei vadovauti, kiek girdėti, sutiko mokyti. ats. ltn. Laurinaitis.

— Cit, artinasi šalčiai, o kartu su jais ir miesto čiuožykla. Čia mes galėsime praleisti atliekamą nuo pamokų laiką ir grūdinti savo kūną žiemos sportu. Bus nemaža malonumo!

A. Svyruoklis

TAURAGĖ

Mokinio teismas

XII.16 pilnutėlė gimnazijos salė prigūžėjo moksleivių. Visi troško pamatyti ir išgirsti, kaip bus teisiami jie patys. Po „Prašau stoti; teismas eina!“, scenon išžygiavo teisėjai, kaltintojai ir gynėjai.

Sekretorius perskaitė kaltinamąjį aktą. Tauragietis moksleivis kaltinamas per mažu religingumu, menku tautiniu susi-

pratimu, neorganizuotumu, netvarkingumu, nemandagumu, blogu elgesiu, nestropumu, neapsisikaitymu, neugdymu savo asmenybės, vienpusiškumu.

Buvo apklausinėti liudytojai. St. Venskaitė (VI) (kaltintojų) pareiškė, kad mokiniai tingi lankyti bažnyčią, mergaitės dažnai einančios į karių pamaldas pasižvalgyti į karininkus. Skaito tik tokias knygas, kurios neturi jokios vertės, nesimoko, per įvairias paskaitas kalbasi ir t.t. Gynėjų liudytojas Ed. Jasinskas (VI) teigė, kad mokiniai daug ir rimtų knygų skaitą, elsiasi padoriai, esą pakankamai mandagūs. Objektivusis liudytojas Ašmutaitis (VIII) sakė, kad mokiniai mėgstą klausytis geros muzikos, o ne šlagerių, kad jis niekad nėra matęs girtu mokinio klasėje ir niekad nėra girdėjęs, kad kuris tauragietis būtų praktavęs savo paskutinį švarką. Šiaip mokinys mandagumu nepasižymis ir nieko rimto neskaitęs.

Kaltintojai kalba! Prie stalelio išeina knygomis ir žurnalais apsiginklavęs Drevinis. Jis kalba nuolat cituodamas Alf. Sušinsko, T. Toth'o ir S. Mardeno mintis, remdamasis jų žodžiais, prikiša tauragiečiui, kad jis nepamaldus, nesimoko tikybos, išnaudodamas kapeliono gerumą, prieš pamokas stengiasi ilgai kalbėti maldą, o po pamokų kuo greičiausiai baigti, neskaito religinės literatūros, per atostogas nelanko bažnyčios. Tauragės moksleivis tautiškai nesusipratus, broliams vilniečiams aukoja suplyšusias knygas, nepalaiko lietuvių prekybininkų, yra blogas organizatorius, dainuoja tik šlagerius, namiškiams rodo blogą pavyzdį, etc.

M. Bičkus savo kalboje, išvelka aikštėn užkulisinius mokinio darbelius: kortavimą, girtavimą, rūkymą, nemandagų elgesį gatvėj ir kitose viešose vietose, netvarkingumą, nerūpestingas mergaičių šukuosenas, negerbimą vyresniųjų ir pan.

D. Paliokas ėmė kratyti mokinio sąžinę, prikišo jam visišką skonio neturėjimą, neapsisikaitymą, blogą mokymąsi, valdžios turtą naikinimą. „Mokinys“, — sako Paliokas, — „kurs be jokio sąžinės graužimo mėto pro langą kreidos gabalus ir daužo stalus ar langus, greičiausiai ir užaugęs bandys prieiti prie kasos, išplėsti bankus ir panašiai“. Mokinys nesistengia ugdyti pasaulėžiūros, neatlieka pareigų ir t.t. ir t.t.

Ar bereikia minėti, kad visi kaltintojai prašė teismo mokinį ne tik nubausti, bet net pašalinti iš gimnazijos be teisės įstoti kitur.

Po ilgai trukusių kalbų paskelbta 10 min. pertrauka.

Prabyla lauktieji gynėjai.

Ald. Skamarakaitė nuoširdžiai įrodinėja, kad mokinys pamaldus. Jei jis eina bažnyčion ne į mokinių pamaldas, o anksčiau, tai todėl, kad eina prie Komunistų. Šiaip jis pamaldus. Katalikiškos spaudos skaito daug. Juk mūsų gimnazijon ateina daugybė „Ateities“, „At. Spindulių“, nemaža „Naujosios Vaidilutės“ etc. Vilniečiams tauragietis aukojo net tokias knygas, kaip Maironio „Pavasario balsai“, Krėvės „Šarūnas“ ir kt. Daugelis jų švarios, naujutelaitės ir įrištos. Menkesnių davė tik tie mokiniai, kurie atidavė viską, ką turėjo. Nenuostabu, kad viena kita be viršų. Blogo pavyzdžio namiškiams jis negali rodyti, nes paprastai kiaušinis vištos nemoko. Organizatorius tauragietis puikus, nes kitaip Maironio literatūros meno kuopa neturėtų tokio pasisekimo. Lietuvių prekybininkų remti negali, nes ne jis rūpinasi pragyvenimu. Knygas gi perka lietuvių knygynuose. Prašo mokinį išteisinti arba bausmę kaip galima sušvelninti.

Pasirodo H. Nejus. Gražiais judesiais ir puikia, ciceroniška iškalba pasiekia to, kad kiekvienas jo sakiny s nutraukiamas plojimų audros. Jis nebando įrodinėti, kad mokinys negeria ar nerūko, tik įrodo, kad jis nedaug geria, neprarūkė paskutinio švarko, o tai nesanti jokia nuodėmė. Tik mažiesiems mokinukams už papirosus reikia įkirsti „penkiolika“. Dėl slaptų pasilinksminimų Nejus taip išsireiškė: „Tai, turbūt, turėta galvoj mokinių gimimo dienų, vardinių ar panašios šventės, į kurias jis negali pakviesti visos gimnazijos ir net klasės. Ponai teisėjai, Bažnyčia turi savo šventes, valstybė turi savo šventes, gamta turi savo šventes, tik jis, vargšas mokinys, jų neturi, tik jam neleidžiama net su tėvelių žinia, pasikviestus draugus, pabendrauti, pasilinksinti“. Mokinys šiaip yra tvarkingas, švarus ir mandagus, todėl gynėjas prašė teisėjus pareikalauti, kad kaltintojai atsiprašytų ižeistą mokinį ir patys atsisėstų kaltinamųjų suolan.

Toliau kalba A. Čepaitė. Ji matematiškai apskaičiuoja mokinio laiką ir parodo, kad mokinys, turėdamas paroj minus 3-4 valandas laiko, daug padaro ir daug skaito. Mūsų gimnazijon ateina 451 egz. įvairių moksleiviškų laikraščių. Vadinasi, nėra mokinio be laikraščio! Dauguma mokinių be dvejetukų. Vienpusiškumas nėra yda. „Turint vienoj kurioj srity gabumų, reikia joje ir lavintis, o visa kita turi tarnauti to talento iškelimui. Universalių žmonių maža. Mes turime stengtis išugdyti visas turimas pajėgas

iki aukščiausio laipsnio, o ne tapti barbėmis-devyndarbėmis“. Mokiniai daugiausiai dainuoja liaudies dainas, lanko tik gimn. vadovybės leistas filmas. Toliau gynėja išskaičiavo visas mokinio dorybes ir pareiškė, kad neabejoja mokinį būsiant išleistą ir prašė jį dar pagirti ir palinkėti išlikti toliau tokiam aukšty, kaip kad iki šiol buvo.

Po visų kalbų — replikos ir teisėjų klausimai. Kylo itin karštų ginčų. Neabejotinai viršijo gynėjai (su publikos simpatijomis!), nors šiaip jėgų būta apylygių.

Po pertraukėlės skaitomas sprendimas. Mokinys nubaustas 2 mėnesiams ištremti į Kalnaberžę, bet, atsižvelgiant į tai, kad tauragietis gimnazistas nepilnametis, — nuo bausmės lygtinai atleisti.

Teismas truko apie 4 valandas. Atsilankė daugybė ponų mokytojų, tėvelių ir beveik visi mokiniai.

Š. m. „Ateities“ 4 nr. korespondencijon iš Tauragės įsibrovė dvi nemalonios klaidos. Religininkų surengtame Kristaus Karaliaus minėjime p. mok. Andziulis skaitė ilgą ir turiningą paskaitą.

Religininkų laikraštėlių „Jaunystės Balsus“ redaguoja ne A. Ivanauskas, bet L. Polonskis (VII) ir J. Terminas (VII).

P. mok. Andziulį, Polonskį ir Terminą korespondentė X atsiprašo.

X

UKMERGĖ

Mokytojų seminarija

J. Lindės-Dobilo minėjimas

— XII.10 A. S. gimnazijos salėje valst. mokytojų seminarijos literatūros mėgėjų būrelis surengė viešą rašytojo kun. J. Lindės-Dobilo 5 met. mirties sukakties minėjimą. Plačią ir įdomią programą išpildė literat. būrelio nariai ir semin. choras, diriguojamas mokyt. Kiškio. Į minėjimą atsilankė gausus moksleivių bei visuomenės skaičius.

— XII.16 atvykusi į Ukmergę seleziečių Oratorija 16 val. A. S. gimn. salėje suruošė moksleiviams vakarą. Jauni, bet gabūs seleziečių Oratorijos artistai gražiai suvaidino religinio turinio operetę „Morkus žvejys“. Po operetės dar teikėsi padainuoti keletą dainelių.

Sportinė veikla

— XII.7 seminaristai žaidė krepšinio rungtynes su Ukm. amatų mokykla. Pastaroji pasirodė silpnai ir todėl seminaristai net nedėdami didelių pastangų rungtynes lengvai laimėjo pasekme 44:24 (20:11).

UPEIVOS ŠYPSENOS

BIRŽAI

Naujausios žinios

(Telefonu iš Tobozo praneša specialus korespondentas Džik-Džak)

Sensacija! Plačioje visuomenėje puikiai žinomas Tobozas prie pat savo paradinių durų atidaro didelę čiuożyklą, kurią kas vakaras aplaisto tam pasiaukojęs asmuo. Iškilmingesnėmis dienomis čiuożykloj bus girdima plokštelių muzika, įdainuota kelių Tobozo dulcinėjų, priariant mišriam džazbandui, kuriam vadovauja pati rūmų ponija. Čiuożyklos direktorium paskirta Santa Lucija. Be to, šiuo laiku teko išgirsti vieną staigmeną, kurios nepaminėti būtų negalima. Kažkokie neryškios praeities tipai su nachališkos išvaizdos plyta išmušė vienam iš garbingųjų Tobozo gyventojų langą. Nuostoliai neaiškūs. Prieš Kalėdas dėl neišaiškinamų priežasčių atsileido Tobozo gospadinei širdis. Visai netikėtai nukrito sunkūs pančiai, kurie skyrė Tobozo dulcinėjas nuo visokio plauko Don-Kichotų. Didžiai autoritetinga rūmų ponija, pasitarus su keliais įtakingais asmenimis, leido svečiams vėl be jokių kliūčių lankytis į jos aukšto lygio pensiją. Dėl šitų privilegijų pasikeitė širdies dalykų būvis. Viena Tobozo dulcinėja būtų važiavusi Amerikon, bet dabar atsirado mūsų plačioj tėvynėj Lietuvoj vienas tipas, kuris atitiko jos skonį, ir gerbiamoji Tobozo auklėtinė pasiliko vietoje.

Džik-Džak

JONIŠKIS

Pokalėdinės nuotaikos

Buvo linksma per Kalėdas —
Dienos slinko, bėgo...
Kol karaliai atbildėjo,
O su jais ir bėdos!
Pirmi metai dar mokykloj,
O toks šaltas vėjas! —
Pirmokėlis nosį krapšto,
Trypia, šoka, bėga...
Nors mums „Šypsėnos“ linkėjo
Valgyt daugel „kleckų“,
Bet antrokas net užmiršo
Apie patį Jackų.
Garbanos šeštoko statos
Prieš linqua Latina:

Per atostogas paprato
Griaužt tik apelsiną.
Ir paliko melsvos akys
Kaimo ten seklyčioj... —
Septintokas vargšas mąsto:
O kad taip sugrižtų...
Tai bendrai nekokios žinios
Šalčio atmosferoj.
Bet tai niekis! — Stosim minios
Prieš dvejukę vieną.

Vėtrūnas

KAIŠIADORYS

Traukė pedagogas sau stalelio link,
Prieš' sėdi moksleiviai, dairosi aplink.
Pašonėj žurnalas toks juodas, baisus,
Nutraukė moksleivio mąstymus visus.
Kasdieną moksleivį žurnalas kankina,
Dvejetus ir kuolus mielai sutalpina.
Žurnale grafos pažymiams paskirtos,
Dvejukės nuo kuolų ten saugiai atskirtos.
Ant stalelio guli visada atverstas,
Ir laukia žodelio: dvejetuko vertas.
Bet nereik nusimint ir dėl to liūdėti,
Reik turėti viltį ir tiktai tikėti.
Anglai ir prancūzai paskelbė blokadas,
Tuoju ateis žurnalams netikėtus badas.

A. Žvirblis

KAUNAS

T. T. Jėzuitų gimnazija

Nors tos šventės ir praėjo, o pakaušy
švilpia vėjai, bet (atleiskit — aš taip
pratęs), kad nebūčiau „besarmatis“, svei-
kinu jus, spaudžiu ranką ir linkėt dar
šito tenka.

Aš, kaip tikras jėzuitas, dvoikių, kuolų
subadytas, noriu tiems čia palinkėti ir
patarti bei padėti, kam jau nuobodu sė-
dėti ir spoksot į pedagogą. Tik naudo-
kitės jūs proga, prisidėkit kokia sloga
(juk namie gulėt nebloga!). Mat, prieš
rašomo pavojų suvaidint reik herojų, ir
per kokį klasės langą „išgaroti“ tepa-
bando. Na, paskui per kokią „riną“ nu-
sileisti pamėgina... Kitą rytą reik nu-
duoti (o prieš tai sukombinuoti!), kad iš
aukšto net ketvirto jis nuo palangės nu-
virto, sumušė štai šoną šitą, sutrenkė
apendicitą... Jei nuo lango bijot šokti
— reik žurnalą pasivogti, pažymių tik
„negadinti“, bet, geriausia, išsproginti.
Tiesa, damoms ką rašyti? — Kiek raus-
viau nusidažyti. Nėra kas daugiau para-

šius, nes ir taip ponioms panašios... Kas prieš mokslą boikotuoja, te „dūmia-
mą“ studijuoja. Kam du vietoj trijų gir-
dis — sieloj melsvos akys, širdys... Jei
gyvent — gyvent, kaip reikia, jei jau ne
— pakelti streiką! Ar ne baudžiava mo-
kytis, draugai, draugės?...

Jūs' Durnytis

PANEVĖŽYS

Amatų technikos mokykla

„Robaksininkų“ dainelė

Kas subatos vakarėlį oi, oi, oi,
Rengiu slaptą robaksėlį,
Oi, oi, oi, oi, oi, oi, oi.
Ir surengęs robaksėlį oi, oi, oi,
Prisikviečiau daug „dūselių“.
Oi, oi...
Šokom, dūkom, linksmi buvom oi, oi, oi,
Rytoj šventė — išmiegojom,
Oi, oi...

A. Liepužė

PRIENAI

(Ar aš tau, sese, nesakiau?)

Ein gimnazistė per salę,
Grakščiai mosuoja rankele.
Oi lylia, lylia, oi lylia.
Grakščiai mosuoja rankele,
O josios vargšėj galvelėj,
Minčių, kaip bičių avilyj.
Oi lylia...
Labai dar aiškiai atmena.
Tą paskutinį robaksą.
Oi lylia...
Taip buvo miela ir smagu
Klausytis muzikos garsų.
Oi lylia...
Bet staiga kas tai per „dyvai“
Dingo kartu visi džiaugsmi
Oi lylia...
Ir vietoj mielo malonaus,
Pamato ji kažką baisaus.
Oi lylia...
Išdygsta veidas to žmogaus
Kuris posėdyj dalyvaus.
Oi lylia...
Ir vietoj muzikos džiaugsmų
Skausmai, liejimas ašarų...
Oi lylia...
Ar aš tau, sese, nesakiau,
Ar ar tau, sese, netariau,
Neitum į robaksą, geriau
Paruoštum pamokas uoliau.

Cip-cip

MARIJAMPOLĖ

Mokytojų seminarija

Klasių charakteristika

(Nata: kaip drulia...)

Jums padainuosime, sesės, broliai,
Kaip mes gyvenam dabar lig šiolei,

Kaip skurdom, vargom, pamokas kalėm,
Kaip mes trimestro laukėme galo.

Ia kursas

Pirmas a kursas mūs išymiausias,
Nes simulantų čionai daugiausia.
Kai braižo, rašo, pamokas kala,
Pas juosiuos visad baisus skandalas.

Ib kursas

Linksmi gyvena pirmo b fėjos,
Jų mintys lakios, kaip šiaurės vėjas.
Labiausiai mėgsta jos „robaksuoti“,
Jų kurkos aukštos, plaukai banguoti.

IIIa kursas

Trečiam a kurse nieko nēr naujo,
Tik viens seniūnas dabar ponauja.
Ot, muzikantų yra neblogų,
Kiekvieną dieną jie pasirodo.

IIIb kursas

Trečio b kurso mūs pedagogės,
Kaip šviesią saulę brangina grožį,
Jų jų suknelės visada gražios,
Veidai be grimu, lūpos be dažo.

IVa kursas

Ketvirtas kursas charakteringas:
Čia vyrs į vyrą ir dirbt netingi,
Čia literatų, šaulių kūrėjai,
Čia ir sportmenai lyg korifėjai.
Jie kur ką dirba visi kaip vienas,
Ir šokin eina ir čiuožti žiemą.
Net, sako, turi visi jie Nimfą,
Kuri kaip vienam visiems patinka.

IVb kursas

Čia madmazelės, kaip rožės žydi,
Kasdien svajoja ir kažką myli.
Batus balinius visos sau taisos,
Kaip šilkų pievos kasnykais kaišos,
Kai kurios kraitį sudėti stengias,
Ir kažin kam jau dabar jos rengias.

IVc kursas

Ir čia visokių gražuolių pilna;
Kalnieriai blizga, lyg lapių vilna.
Su ketvirtokais kažko jos pyksta,
Amžini berniai tarp jų vyksta.

J. V. Rauba

SEINAI

1

Šalta žiemužė žiedus sutraukė,
O aštuntokė rašeivos laukė.
Oi lylia, lylia, oi lylia, lylia,
Mūs aštuntokė rašeivos laukė...

2

Prie kalno mūrai — vargšai ten „broliai“
Kalti, zubryt nors ir bando, [(2 k.)

Dvoikos be sarmatos lenda,
Žurnalan šimtais, žurnalan šimtais.

Bubulis

SKUODAS

**Būrelių „činų“ pasakymai
Kazys**

— Esu ir religininkų pirmininkas, ir į „klioštorių“ persikėliau gyventi — kad tik Ponas Dievas padėtų prasmukti pro egzaminų baubą!

Juozas

(suprakaitavęs nuo bėgimo):

— Literatūra? Tai aukščiausias, gražiausias pasaulyje dalykas! Vyrai, nesnaudžiam! Ruošiam milžinišką literatūros-meno vakarą!!! Bėgu tuoj rašyti pakvietimų

Rapolas

— Hebra! gyvuojam! Paskutiniai metai! Gyvenimas dar mūsų! Nesvarbu, vyrai, kad ir daugiau dar tektų ausis nušalti! Argi neužtenka, kad šauliai jau net pasilinksminimą suruošė?!

Juozas

— No, vyra, cit, cit!... Nešaukuokėt! Ont svieta tor būtė taika! A jūs mėslėjėt, ka pravadninko būtė yr jouka?! Dar daug kuošės rėkto jums sovalgytė! Vuo mes šimėta tēkra ka teik noveiksēm, kap perna rauduonkryže, jie, ēgan...

Adelė

(vienintelė moterų atstovė):

— Ar jūs manot, kad moteris ne žmogus? Aš savo gyvenimu, darbais ir monologais įrodysiu, kad ir moteris, ir mergaitė yra lygi vyrui visose gyvenimo srityse, taigi ir literatūroje! Tad nuo šiol nedrįskite tvirtinti, kad moteris žemesnis sutvėrimas!...

Stasys

— Ot, istorikus paėmus, — visai kas kita. Jau treji „pernai“, kaip atidarėm Vilniaus mėnesį! Ir buvo gražu! Ale, kad pradėsim jį uždaryti — oi, oi, oi, bus triukšmo! „Cukerkomis“ iš dangaus lis! (Mat, visur reikia vaizdingumo!).

Voldis

— Ot, esu genialus žmogus! Kad dar kiek — beveik visus meisterius nuneščiau! „Specialistas“ visose sporto šakose! Dabar bandau balso stygų sportą, myniojimą bešokant mergaitėms ant kojų ir gilinuosi dar į mažai iširtą sporto šaką: per kailinių rankovę vakarais skai-

tau žvaigždes ir... vis stebiu... bendrabučio žvaigždelę...

Tu pats

UKMERGĖ

A. Smetonos gimnazija

**Septintoko skandalingas pranešimas
septintokėms**

(Donelaitiškai)

Būkit pasveikintos, panos, vargo prityrusios didžio, ir per daugelį metų pridariusios eibes šunybių; jūs, kaip tie kvietkeliai gimnazijoje augot, žydėjot ir gimnazistų, kaip šokių, ir dieną ir naktį vis laukėt. O šiandieną jūs esate jau septintokės gan mandrios, ir iš aukšto į mus bežiūrėdamos vaikštot per dieną. Jums nerūpi nei mokslas, nei mamos žodeliai, nei ką liepia, mokina įsakymų dešimtis Dievo. O koksai per dyvas apėmė mane tą dieną kai viena panytė frizūrą padarė gražiausią, bet gi, matote, šiandien ne tokis jau svietas, kad kasas gelsvasias kaip šniūrus ant kaklo tampytų. Bet ansai dalykas nebūtų visiems jau toks baises, kad nagų ir lūpų rausvaisiais dažais nedažytut. Ach, kaip slobna daros išvydus taip keistą būtybę su nagais dažytais polkutę kinkuojant. Bet dėl tų prajovų visai galėtum gyventi, jei dar vienas dalykas nekvaršintų skaudančios galvos. Mat, iš Smėliškių man radijušas pasakė, kad jau jūs mergytės ucyteliu mokat vilioti! Oi, nuo šito apsaugok jus, Dieve, galingas, ir tom vargšėm mergytėm proto po gramą nors duoki.

Kirvis Tašius

Panaktinio skundas

Vienu žodžiu, dabar karas
Daug kas mušas, daug ir baras,
Ir šiame griešname sviete
Daug žmonių neturi vietos
Iš to liūdesio ir strioko
Net rašyti daug nemoku
Mano vienas tiktai noras
Pakalbėt, koks klasių oras.
Pas pirmokus jis dar skystas
Čia dar jaunas gimnazistas
Dūkte dūksta po truputį
Mat, dar bijo jis įkliūti.
Jau antrokai — truput vyrai
Nors visi dar kaip pipirai
Kai kuris net polką šoka
Ir pastumdo net pirmoką.
Trečia klasė — labai šumna,
Žino kas yra „autumno“
Pamėgina šokt valsiuką,
Nors „pričioska“ kaip ėriuko
Ketvirtokai mūsų strainūs

Visiems, sveikiniems Kalėdų švenčių ir Naujų Metų proga, nuoširdžiai dėkojame

Redakcija ir Administracija

Skyrimus dažnai jie mainos
Mat, dabar pirmi meteliai,
Kai jie vaikšto su plaukeliais
Penktokėliai — geri žmonės
Nieks neduoda jiems koronės.
Jie tik zubrija, tik kala,
Su penktokais nēr skandalo.
Su šeštokais blogas faktas,
Čia kas žingsnis — vis netaktas,
Daug žymiųjų turi vyrų
Ir pypkorių ir vampyrų.
Septintokai — čūdnas rojus,
Čia kiekvienas yr' herojus,
Jei pažint geriau juos norit,
Eikit klasėn „pasiporyt“.
Aštuntokams nēr čia vietos,
Jie dabar į krepšį mēto,
Apie juos gal kartą kitą
Bus daugiau pasisakyta.

Panaktinis

Mokytojų seminarija

Linkėjimai 1940 metams

„A“ Redaktoriui. Pasigailėti mano „kūrybos“. (Dėl jos dažnai neišmokstu pamokų).

Mūsų semin. Direktoriui. Nebūt „žiauriam“ ir išleisti krepšininkus gastroliuoti po visą Lietuvą.

Gimnastikos mokytojai. Turėti tokią pat linksma ir gerą širdį per amžių amžius.

Krepšininkams. Neužsileist gimnazistams ir duoti jiems 1940 krepšių.

Pirmokėms (cėkėms). Nežiūrėti į ketvirtokus, nes ir pirmokai „nešpėtni“.

Broniui. Nebevaišinti draugų „Prabanga“.

Būsimasis pedagogas

UTENA

Naujos bėdos

Sveikos, sesės, sveiki, broliai,
Dvejetukai, sveikas,
Negyvensim, kaip lig šioliai,
Nebe tas jau laikas.
Suksim dvejetukui sprandą
Ir pakarsim kuolą:
Kam jis mūsų dūšion lenda,
Kam jis mus gi puola.
Dabar žmonės nespakaini,
Bombas minas deda;
Kad taip vietoj kėlus vainas

Atimt dvoikai žada.
Į lėktuvus jas sudėtų,
Neduot parašiotų;
Tikrai visos nukentėtų,
Tikrai visos žūtų.
Tokios mintys, tokie norai,
Jaudina mūs širdį.
Manom esant geram orui
Eiti prisigirdyt.
Sudiev, sesės, sudiev, broliai, sudiev, viso
[labo,
Gal dar kartą pasmatysim lig lentelės
[grabu.
Miklius

VILKAVIŠKIS

Žiemos linksmybės

Terška lazdos, čėža ledas,
yp, ijop... jau Vytas vedas.
Bronius puola, kits vėl spaudžia,
nieks netyli, nieks nesnaudžia,
kerta buinas, stumia laibas,
terška lazdos, spiegia šaiba...
...Jeigu šaiba eketėje,
akmens ledą tuoj akėja,
o ir dėžės nuo sardinkų
čia be galo puikiai tinka...
Taip kokioj šeštoj „cigalnėj“ —
— ji tokioj švarioj pakalnėj —
vis porutės burku, burku
sukas valse ar mazurkoj.
Damos manę mūsų stoną
mesti greit ir būt „k-am“ žmonos,
vėl grąžino savo žvilgį
mūsų vyrams širdis dilgint:
mat, vos vyrai su pentiniais
kažinkur išsidangino,
tuoj širdyse mūs mergelių
dilgėlės ir usnys želia...
Tad kol trūksta šitos laimės,
tai planingai ar savaimė
ant upelio ledo čysto
nor pagauti gimnazistą...
Tačiau šitas tokis tipas,
kad nelengvai ten prilipo,
kur barzdoti ir subrendę
slampinėjo jau ne šiandien...
Braška ledas, poška lazdos,
žvilgsniai dega, širdys plazda...
Valio šaiba, valio flirtas,
valio ledas lygus, tvirtas!...

Gabijus

KŪNO KULTŪRA

VEDA ST. DAUNYS

Vilniuje steigiasi lietuvių sporto klubai

Sostinėje Vilniuje jau įsisteigė bent keli lietuviški sporto klubai. Iš įsisteigusių paminėtini Vilniaus LGSF, Vilniaus LFLS ir kiti. Sausio mėn. pradžioje Vilniaus LGSF ledo ritulininkų ekipa viešėjo Kaune, kur Kauno LGSF nugalėjo 5-0, o prieš Kauno rinktinę pralaimėjo 1-4. Kauno ledo ritulininkai buvo nuvykę į Vilnių. Prieš Vilniaus LGSF Tauras pralaimėjo 0-1, o Vilniaus rinktinę Tauras nugalėjo 1-0. Tauro gražus pasirodymas Vilniuje sukėlė gyvą susidomėjimą.

Bus rungtynių Kaunas—Vilnius

Šią žiemą ir vasarą bus visa eilė sporto rungtynių tarp Kauno ir Vilniaus. Žiemą bus tarptautinės ledo ritulio, bokso, o vasarą lengvosios atletikos ir futbolo rungtynės. Į Vilnių persikėlė gyventi visa eilė Kauno sportininkų, kurie ten pagyvins sportinį gyvenimą.

Talinas nugalėjo Kauną

Kaune įvykusios tarptautinės bokso rungtynės Talinas—Kaunas pasibaigė Talino laimėjimu 12-4. Ta pati Talino bokso rinktinė Rygoje prieš Rygos rinktinę pralaimėjo 6-10.

Prasidėjo krepšinio pirmenybės

Sausio mėn. viduryje Kaune prasidėjo

antrasis ir paskutinis krepšinio pirmenybių ratas. Antrasis ratas kelia didelį susidomėjimą, nes šiame rate paaiškės vyrų ir moterų krepšinio nugalėtojai.

Visur ruošiami dailiojo čiuožimo kursai

Šią žiemą įvairiose vietose ruošiami trumpalaikiai dailiojo čiuožimo kursai. Tokie kursai jau buvo Šiauliuose, o artimiausiu laiku bus Ukmergėje, Marijampolėje, Telšiuose ir kitose vietose. Dailiojo čiuožimo kursus praveda dailiojo čiuožimo meisteris Ignaitis.

Žuvo daug sportininkų

Kare žuvo visa eilė garsių sportininkų, ypač daug žuvo lenkų. Dabar ateina žinios, kad žuvo daug ir Suomijos žymių sportininkų. Kiek mažiau žuvo vokiečių ir prancūzų sportininkų, bet ir čia žuvusių yra.

Trakai bus Lietuvos vandens sporto vietovė

Istoriškuose Trakuose labai puikios sąlygos vandens sportui. Ateinančią vasarą Trakuose bus ruošiamos visos didesnės vandens šventės. Trakai virs Lietuvos vandens sporto pirmąja vietove.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Piano. Kodėl į šiaip gražius posmus įterpi tokius poeziškumus, kaip „Jei kasdien gražu taip būtų — dvigubai gyventum“, „Ima puikūs ornamentai į akis man pulti“ ir pan. Tas gadina viską.

K. Vaičioniui. Pats moki giliai išvelgti į žmogaus sielą. Tik per daug stengies mokyti. Taip pat trūksta vieningumo bei aiškumo. Lauksime daugiau.

Br. Bal. Per daug išplečiat.

A. G. Jau sklandžiau nueiliuojai. Bet mintis dar lėkšta.

V. Vov. Tokie posakiai, kaip —

Vaizduotėj — malonumai dings.
Dings ant amžių, ant visados.
sugadina eilėrašį.

Aidui. Ši kartą ir forma šlubuoja.

Atspindžiui. Didžiausias paties trūkumas — dar nepakankamai išlavintas literatūrinis skonis. Pats dar neskiri, kur poezija, o kur tik šiaip proziškas pasakojimas. Reikia daug skaityti gerųjų poetų kūrinį ir jų kritikų.

P. St. Labai gerai, kad rašai tokiom aktualiom temom. Bet čia pavojus nukrypti į publicistiką, prozą, kas pačiam ir atsitiko.

Literatūros Naujienos

V. Kumpikevičiūtė, VASARA LAUKUOS. Lyrika. Šv. Kazimiero D-ja, 1939 m. Iliustracijos ir viršelis R. Kalpoko. 56 psl. Kaina Lt 2,—.

„Vasara laukuos“ — kuklus, plonas debutantės eilėraščių rinkinys. Bet kažkaip jau pati rinkinio estetiška išvaizda, pradėjus skaityti, šiltai ir jaukiai nu-teikia. Aišku, pradedi galvoti, kad ir kukliame, ploname rinkinyje gali būti gerų ir stiprių eilėraščių, gali būti kas nors nauja, dar ligi šiol nepasakyta.

Kažin ko naujo ir nepaprasto nerandame, tačiau rinkinys savo pasirodymą pilnai pateisina. Eilėraščių tematika nėra įvairi. Tačiau ji būdinga beveik visoms mūsų lyrikėms. Laimės ilgesys, truputis skausmo, nusivylimas, trapi meilė, vienas kitas religinis eilėraštas. Maždaug ir viskas. Tačiau tai perdėm miniatiūriška, švelnu, moteriška. Reikia pasakyti, tas miniatiūriškumas, savotiškas moteriškos širdies giedrumas ypač charakteringas V. Kumpikevičiūtei.

Dabar, kada supies ant mano rankų,
Esi akių šviesa, esi tu džiaugsmas mano.

Tiktai balselis tavo — vieversėlių lauko
Tik ašarėlės — man rasele mėna.

(Baltas pievų žiedas. 11 pusl.).

Meilė tampriai jungiasi su gamta, su žydinčiais laukais ir upėmis, plaukiančiomis tolyn, nešančiomis gležnius ramunėlės lapelius... Šitai poetės dainoje taip nuoširdu, artima širdžiai.

Linksmi skubės upelis pievų,
Ir srovę jūron nusineš.

Kas sužinos, kad ten papievėj
Tuos lapelius nuskyniau aš...

(Srovė, 20 psl.).

Paprasta, tačiau gražu. Eilėraščiai apie vasarą, laukus, jį, ilgesį ir meilę bene ir bus geriausi. O ten, kur V. Kumpikevičiūtė bando rašyti religiniais motyvais („Magdalena...“, „Nuodėmė“, „Marija“), kažkaip dirbtina, šalta, maža širdies...

Forma paprasta, daili, posmai ketureiliai. Kokių įmantrumų ir didelių naujoviškumų nėra. Tai, atrodo, atatinka ir eilėraščių turinį bei nuotaiką. Lengvas

turinys — lengvutė ir žaisminga forma. Pav., „Šienpiūviai“, „Srovė“, „Sniego gniūžtė“, „Du“, „Pievų takeliu“ ir dar vienas kitas. Yra gražių, naujų išsireiškimų: „Kada skambės vėl šitas juokas toksai taiklus, toksai taiklus...“ (10 psl.) „...srovėje žiogas žalias supės“ (31 psl.) „Nuplukdė srovės mažą lapo karstą“ (35 psl.) „Medus ir meilė lapais varva“ (39 psl.). Tačiau yra kažkaip rėkiančių disonansais, sakysim, kad ir palyginimų, kur poetė jauną mergaitę pavadina „nepažabotu sarčiu“ (44 psl.) Atsiprašau. Tai gal tiktų Alfonso Keliuočio „Nerūpestingam berniokui“, bet tik jau joku būdu ne V. Kumpikevičiūtei, kuri skaitytoją sužaviten, kur ji nuoširdi, paprasta, švelni ir giedriai moteriška.

Viršelis galėjo būti kitoks. Kažkaip truputį vaizdą gadina tas melsvos ir žalios spalvos rombas, neva, vaizduojas lanką, danšų ir debesėlius. Tačiau teksto iliustracijos ypač vykusios, pritaikytos miniatiūriniam eilėraščių turiniui ir formai.

„Vasara laukuos“ — kukli, be didelių pretenzijų eilėraščių knygutė. Ji bus graži dovana poezijos mėgėjams ir jaunuomenei. Nuo didesnių išvadų susilaukysim, tačiau V. Kumpikevičiūtė yra talentinga ir, tikėkim, galės duoti dar brandesnių ir geresnių dalykų.

A. Verdenis

Priv. doc. dr. A. Maceina, PEDAGOGIKOS ISTORIJA. I. 392 psl. Kaina nepažymėta. VDU Teologijos-Filosofijos fak. leid.

Šis stambus veikalas (žada pasirodyt dar du tomai) žymiai papildys negausią mūsų pedagoginę literatūrą. Ypač negausu veikalų iš pedagogikos istorijos, todėl studentams, mokytojams bei mokytojų seminarijų mokiniams buvo tikras vargas ją studijuoti.

Veikalo pradžioje autorius mus supažindina su pedagogikos istorijos mokslu apskritai, toliau peržvelgia pirmąsias kultūros, graikų, romėnų, patristikos (Bažnyčios tėvų) ir viduramžių ugdymą (auklėjimą bei mokymą). Aprašinėdamas kiekvieno laikotarpio ugdymą, duoda to laikotarpio charakteristiką, nagri-

nėja ugdymo turinį ir aplinkybes, apžvelgia kiekvieno laikotarpio žymiuosius pedagogus.

Kituose dviejuose tomuose autorius žada išnagrinėti renesanso, baroko, apšviotos, romantikos ir paskutiniųjų laikų pedagoginius sąjūdžius.

Šis veikalas ypač rekomenduotinas mokytojų seminarijų mokiniais bei visiems tiems, kurie domisi pedagogika.

Šešėlis

Helene Schmahl, WOHIN, ELISABETH? Romanas. Im Verlag Herder, Freiburg im Breisgau. 310 psl. 1939 m. Kaina RM 4,60 (užsieny 25% nuolaidos).

Gyvenime kasdien jaunai mergaitei tenka susidurti, kaip šiai Elisabethai, akis į akį su likimu ir atsakyti į klausimą **Wohin?** Mes ieškome gilių problemų, rausiamės į žemės gelmes ir skrodžiame stratosferas, bet nematome šių dienų mergaitės likimo, tos kovos, kurią jai tenka savo jėgomis išlaikyti, kuri, gal būt, yra didesnė problema, nei visos kitos. Kiekviena iš jų turi atsakyti į klausimą — **Wohin?** Vienos jų pasitinka šalta, kitos kritiškai, dar kitos užsimerkusios slysta į tą juodą ir nepermatomą **Wohin.** Autorei pavyko sugauti vieną iš tų kasdieninių fenomenų ir parodyti, kokius reikalavimus ir kliūtis stato gyvenimas mergaitei ir kaip jį jai su jomis kovoja.

Neminėsiu knygos turinio. Skaitant paaiškės, kodėl jį taip žiauriai rové iš širdies pirmosios meilės daigus, kodėl jai gamta ir bažnyčia buvo vieninteliai kovos ir kančios liudininkai. Turinys giliai psichologiškas. Tematika nauja ir aktuali. Viskas persunkta gilia, katalikiška dvasia.

V. Kazokas

KAUNO KALENDORIUS. 1940 metams. Redagavo Č. V. Grincevičius. Šv. Kazimiero Dr-jos leidinys. 104 psl. Kaina 50 ct.

Apie šį kalendorių kalbame todėl, kad jis skiriasi nuo visų mums žinomų ir pažįstamų kalendorių. Dviejų spalvų tautiniais motyvais ornamentuotas viršelis, kiekvienam mėnesiui pritaikyti piešiniai, tekste gausu aktualių ir meniškų iliustracijų. Be šventųjų ir tautinių vardų, kurių esti kiekvienam kalendoriuje, pridėtas kiekvieno mėnesio nuotaikai atitinkas eilėraštis, kiekvienam sekmadieniui nurodyta evangelija ir įterpta gražių ir prasmingų citatų ir Šv. Rašto bei žymiųjų žmonių posakių. Visai naujas dalykas, kurių nėra buvę lietuvių kalboje —

tai šventųjų vardų alfabetinis sąrašas su nurodymu, kada jie reikia švęsti. Be kitų įdomių pasiskaitymų, yra atskiras skyrius vaikams, turgų ir prekymečių sąrašai. Pažymėtini 1939 metų įvykiai, kai kurie geografiniai skaičiai ir mokiniams labai naudinga Lietuvos istorijos santrauka. Nežiūrint padidinto formato, kaina palikta tradicinė.

Iš viso, kas norėtų savo namiškiams padaryti džiaugsmo, patartina už 50 ct. nupirkti Kauno kalendorių.

MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTĖLIAI

MŪSŲ MINTYS Nr. 1—6. Tauragės v. gimnazijos literatūros mėgėjų būrelio laikraštėlis. Redaguoja Aldona Čepaitė, 24 psl. prašyminio popr. lapo formato.

Laikraštėlis atrodo gana rimtai. Gyvai parašytas įžanginis, rimti **A. Skamarkaitės, Elenos Bičiūnaitės, S. Venskutės, straipsniai** — gražūs **Aldonos Cepaitės, Pauliaus Drevinio ir Aldonos Navvytytės eilėraščiai.** Atskirai paminėtinas įdomus ir moksliskai parašytas **D. Palioko** referatas „Literatūra žmonijos istorijoje“. Gale platus ir tikrai sąmojingas juokų skyrius „Špilka“. Viršelį ir vinjetes dailiai nupiešė **Vaclovas Lamošaitis.**

(Kitus laikraštėlius parecenzuosim 7 nr. Red.)

„MERGAIČIŲ ATEITIES“ ATSAKYMAI

El. Bukn-tei. Sesės eilėraščių forma dar primityvi. Eilėraščiuose reikia vengti pamokomų minčių. Čia turi vyrauti nuotaika ir gilus jausmas. Daugiau skaityk.

„Baltųjų dienų“ autorei. Perdaug sentimentalų.

Al. Vait-tei. Nors novelės turinys labai imponuojantis, bet forma dar silpna. Psichologiniu atžvilgiu irgi nelabai patikima.

Ald. Šauk-tei. Kaip pirmasis kūrinėlis gana neblogas eilėraštas. Tik, žinoma, dar daug reikia padirbėti. Rašyk. nepamesk ir ypač daug skaityk.

Olgai B. Sesės poezija silpna. Labai iškraipyti kirčiai. Geriau, kai posmeliuose yra vienodas eilučių skaičius. Irgi reikia daug padirbėti.

Žuvėdros Sielai. Kaip matai, jau gali pasiskaityti savo eilėraščių „Merg. ateityje“. „Voras“ daug silpnesnis. Sesės eilėraščių geroji pusė — laisvumas, žaismingumas. Ir toliau rašyk — bus gerai.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Jonas Marcinkevičius, NEMUNAS PATVINO. Romanas. Viršelis dail. Rimto Kalpoko. 296 psl. Kaina Lt 4,—. Spaudos Fondo leid.

Petras Vaičiūnas, VARPŲ GIESMĖ. 4 veiksmy drama. 168 psl. Kaina Lt 3,—. Šv. Kazimiero d-jos leid.

Liudas Dovydėnas, VARPINĖS ŠUVA. Apysaka iš Vilniaus jaunimo gyvenimo. Iliustracijos ir vinjetės dail. Liudo Vilimo. 120 psl. Kaina Lt 3,—. Spaudos Fondo leid.

Alfonsas Keliuotis, NERŪPESTINGAS BERNIOKAS. Lyrika. 64 psl. Kaina Lt 2. J. Ribkevičiaus leid.

V. Kumpikevičiūtė, VASARA LAUKUOS. Lyrika. Iliustracijos R. Kalpoko. 56 psl. Kaina Lt 2,—. Šv. Kazimiero d-jos leid.

Dr. J. Remeika, LIETUVOS PRAELTIES VAIZDAI. 146 psl. Kaina Lt 2,50. Spaudos Fondo leid.

KALBOS PATARĖJAS. Paruošė L. Dambrauskas. Redagavo A. Salys ir Pr. Skardžius. 141 psl. Kaina Lt 2,—. Lietuvių kalbos draugijos leid.

Liudas Dovydėnas, LAPINO VESTUVĖS. Iliustracijos Adolf. Vaičiaičio. 83 psl. Kaina Lt 3,—. Šv. Kazimiero d-jos leid.

Stepas Zobarskas, PABĖGĖLIS. Apysakos iš okupacijos meto. Dail. D. Tarabildienės iliustr. 104 psl. Kaina Lt 3,—. Spaudos Fondo leid.

Esmaičio SAKALĖLIO ANTRŪJŲ KNYGŲ PRADŽIOS MOKYKLAI LIETUVIŲ IR LENKŲ KALBŲ ŽODYNĖLIS. Sudarė M. Lukšienė. 92 psl. Kaina Lt 1,—. Spaudos Fondo leid.

T. J. Paukštys S. J., ŽYGIS Į AMŽINYBĖ. Pal. T. Klaudijus Kalumbjeras S. J. 1641—1682 m. 160 psl. Išleido „Žvaigždės“ Redakcija.

V. Bianki, SKRUZDĖS NUOTYKIAI. Vertė Antanas Jasiūnas. Piešiniai V. Tambo. Išleido Spaudos Fondas.

A. ir V. Sukauskai, KALĖDŲ EGLUTĖ PRADŽIOS MOKYKLOJE. Vadovėlis eglutės šventėms rengti. 109 psl. Kaina Lt 2,50. Šv. Kazimiero d-jos leid.

JĖZUITŲ (KALENDORIUS 1940 metais išleistas Jėzaus Draugijos 400 metų gyvavimo sukakties proga. 129 psl. Kaina nepažymėta.

Jonas Klimašauskas, PLŪDURIUOJANČIOS LELIJOS. Lyrika. 80 psl. Kaina Lt 2,—. Autoriaus leid.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Panaktiniui. Puikiai parašei. Laukiam daugiau.

Karveliui. Novelė gan graži, tik ne-

JANĘ GOGELYTĘ,

mirus sesutei, ir draugą

VYTAUTĄ SLAPŠINSKĄ,

mirus tėveliui, broliškai užjaučiame.

**Panevėžio „Ateities“
draugės ir draugai**

JANĘ BALČIŪNAITĘ,

mamytei mirus, liūdesio valandoje
nuoširdžiai užjaučiame.

**Kaišiadorių v. gimnazijos
VII kl. auklėtoja ir mokinės**

Kurso draugą

BRONIŲ VĖLUTĮ,

mylimai sesutei mirus,
nuoširdžiai užjaučiame.

**Ukmergės mokytojų seminarijos
Ia kursas**

tilps dėl vietos stokos. Neužmiršk mūsų ir toliau.

Ūkanai. Audros vaizdas gražus. Bet jis ir ji, jų šnekos — banalu ir dirbtina.

P. Ž. Pats turi feljetonų rašymo gyslę ir moki juokinti, tačiau dar šlubuoja stilius.

Ly-ly. Paties novelės didžiausias trūkumas — nieko naujo ir originalaus nei formoj nei turiny. Ir sentimentalumo geras kiekis. Ar verta pačiam rašinėti, sunku pasakyti iš vienos novelės. Vėliau, kai labiau subręsi ir daugiau pasimokysi, pats suprasi. Daug ir atidžiai skaityk gerųjų beletristų kūrinių ir stenkis kaip galėdamas originaliau išsireikšti.

Pr. Juoz. Rašinyje neduodi kokių nors konkrečių nurodymų ar patarimų. Šiaip labai sklandžiai ir gyvai rašai. Bandyk konkrečiau.

Aruai, Mažeikiečiui, Žalvyriui, Grigui. Netinka spausdinti.

Švalkui, Uteniui, Siliūnui, Karveliui, Baronui, Juragiui, Gaižučiui, J. Narbutui, Gab. Labai dėkojame. Eilėraščiai gerai parašyti, tik negalėjo tilpti dėl vietos stokos.

Sielvarto autoriui. Eilėraščiai gražūs. Tik vietom šlubčioja rimas ir jaučiami dirbtinumai. Suvaldyk žodį — ir bus „all right“...

P. S. Žiūrėk atsakymą P. Ž.

St. Ramančauskui. Be reikalo pats pyksti. Korespondencijoje aprašinėjama ne tik gimnazijos, bet ir seminarijos veikla ir todėl jokio savinimosi čia negalima išžiūrėti.

Džiugui, Šatui, Iš-ui. Įdėsime vėliau.

REDAKTORIUS LEIDĖJAS PROF. PR. DOVYDAITIS

Literatūros, mokslo, meno, tautinio auklėjimo ir akademinio gyvenimo mėnesinis iliustruotas žurnalas

ŽIDINYS,

per penkiolika leidimo metų sutelkęs gausų rinktinių bendradarbių būrį, kiekviename numery kritiškai vertina Lietuvos ir užsienio kultūrinio gyvenimo aktualiuosius reiškinius.

ŽIDINIO prenumerata moksleiviams:

metams Lt 20,—, pusmečiui Lt 10,—; visiems kitiems — met. Lt 30,—, puse met. Lt 15,—.

Adresas: *Kaunas, Laisvės al. 3 b.*

GERA KNYGA PIGIA KAINA

MOKSLEIVIAI, kurie nori prisidėti prie lietuviškosios knygos platinimo, kviečiami rašyti **ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJOS** nariais.

METINIAI NARIAI moka nario mokesčio Lt 5,—, o laisvai pasirinktų **Šv. Kazimiero Draugijos** leidinių (tik ne vadovėlių) gauna už Lt 10,—.

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJA yra seniausia knygų leidykla Lietuvoje; veikia nuo 1906 metų ir per tą laiką yra išleidusi per 700 gerų įvairaus turinio knygų. Toj gausioj bibliotekoj kiekvienam lengvai pasiseks susirasti pageidaujamų dailių poezijos ar beletristikos rinkinių, rimtų mokslo veikalų ir kitokių naudingų knygų.

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJOS leidinių pilnas sąrašas atspausdintas dailiai išleistame, gausiai iliustruotame **KAUNO KALENDORIUJE 1940 METAMS**. Įsirašyti nariais galima visuomet **Šv. Kazimiero Draugijos** skyriuose (knygynuose).

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJA

KAUNAS, Rotušės a. 6

STUDENTŲ DIENOS,

dvisavaitinis studentų laikraštis, ir 1940 metais bus studentijos nuotaikų barometras, jos minčių reiškėjas, pasiryžimų ir darbų registratorius. Kas domisi akademinio gyvenimu, skaito **STUDENTŲ DIENAS**

Prenumerata moksleiviams ir studentams:

metams Lt 4,—; nuo Naujų Metų ligi vasaros atostogų Lt 2,50, nuo v. atostogų lig metų pabaigos Lt 1,50; visiems kitiems metams Lt 6,—, pusmečiui Lt 3,—.

Adresas: *Kaunas, Laisvės al. 3 b.*

SAKALO 1939 metų naujos knygos

Per 1939 metus SAKALAS yra išleides šiuos naujus leidinius

I. ORIGINALINĖ LITERATŪRA

	Lt
1. Bern. Brazdžionis, KUNIGAİKŠČIŲ MIESTAS. Poema ir lyrika	4,—
2. St. Būdavas, SALA. Romanas iš mūsų miesčionių gyvenimo	3,—
3. Br. Buivydaitė, PO ŽILVIČIAIS. Poezija	3,—
4. J. Kruminas ir D. Pumputis, EKSPERIMENTAI. Poezija	2,50
5. Adomas Lastas, PASILGIMAS. Poezija. Raštų rinkinio tęs.	3,—
6. Lazdynų Pelėda, KLAIDA. Romanas. II J. Ambrazevičiaus redag. leidimas	4,—
7. Nelė Mazalaitė, PAJŪRIO MOTERYS. Novelės iš mūsų pajūrio gyv.	2,50
8. Juoz. Paukštėlis, KAIMYNAI. Romanas iš mūsų kaimo gyv.	3,—
9. A. Poška, NUO BALTIJOS IKI BENGALIJS. I t. Kelionių aprašymai	4,—
10. A. Poška, NUO BALTIJOS IKI BENGALIJS. II t. Kelionių aprašymai	3,50
11. St. Santvaras, GIESMĖS APIE SAULĘ IR SIELĄ. Poezija	3,—
12. M. Vaitkus, AUŠTANT. I d. Romanas iš spaudos draudimo laikų	2,50
13. M. Vaitkus, AUŠTANT. II d. Romanas iš spaudos draudimo laikų	2,50
14. S. Kapnys, PLUTELĖ IR PELĖS. Komedijs. „Liaudies teatras“.	1,—
15. Salomėja Nėris, DIEMEDŽIU ŽYDĖSIU. Poezija. II leidimas. Veikalas laimėjęs 1938 m. Valstybinės literatūros premiją	3,—

II. JAUNIMO LITERATŪRA

16. Danutė Čiurlionytė, KALĖDŲ SENELIŲ ŠALIS. Iliustravo Danutė Tarabildaitė. Spalvoto ofseto spauda. Did. formato	3,—
17. Kaz. Jakubėnas, BUS PAVASARĖLIS. Eilėraščiai vaikams. Iliustracijos dail. Irenos Trečiokaitės	2,—
18. Kaz. Janonis, JUODOJO MILŽINO ŽMONĖS. Apysaka apie herojus jaunus geležinkeliečius. Iliustravo P. Rauduvė	2,50
19. Vytė Nėmunėlis, PURIENOS. Eilėraščiai vaikams. Iliust. V. S. Stančikaitė	2,50
20. Vytė Nėmunėlis, MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS. Gražiai iliustruota poema. Spalvoto ofseto spauda.	1,50
21. Laura Šlapelienė, DVI LIETUVAITĖS AMERIKOJE. Pačios autorės iliustruota apysaka jaunimui iš Amerikos lietuvių gyv.	2,50

III. VERSTINĖ LITERATŪRA

22. Pearl Buck, JAUNASIS REVOLIUCIONIERIUS. Nobelio premijos laureatės naujas romanas iš Kinijos gyvenimo	2,50
23. Victor Hugo, DEVYNIASDEŠIMT TRETIEJI METAI. I d. Klasikų bibliotk.	3,—
24. Victor Hugo, DEVYNIASDEŠIMT TRETIEJI METAI. II d. Klasikų bibliotek.	3,—
25. François Coppée, GEROJI KANČIA. Pran. akademiško novelės	2,—
26. Giovanni Papini, KANČIOS LIUDININKAI. Evangeliški padavimai	2,50
27. A. Mills, PASLAPTINGIEJI RYTAI. Romanas. Popul. biblioteka	1,50

IV. ĮVAIRŪS LEIDINIAI

28. V. Daugirdaitė Sruogienė, LIETUVOS ISTORIJS VAIZDAI IR RAŠTAI. Istorijos chrestomatija iki Vytauto Did. laikų	4,50
29. S. Tarvydas, KRAŠTAI IR ŽMONĖS. II d. Europa. Geografijos chrestomat.	4,—
30. V. Burkevičius, IŠ MŪSŲ KOVŲ DĖL LIETUVOS MOKYKLŲ. 1863—1915.	2,—
31. Juoz. Daulius, SIAUROJI IR PILNUTINĖ KATALIKYBĖ. Aktualus klaus.	2,50
32. Dr. J. Matusas, LIETUVIŲ KULTŪRA SENAIS LAIKAIS. Iki 16 amžiaus.	1,—

(Tęsinys kitam nr.)